

C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\Crichton_Michael-Pojídači_mrtvých.pdb

PDB Name: Crichton_Michael-Pojídači_mrtvý
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXT
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 16.8.1973
Modification Date: 16.8.1973
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

Michael Crichton

POJÍDAČI MRTVÝCH

Michael Crichton: Eaters of the Dead
Copyright (c) Michael Crichton, 1976
All rights reserved under International
and Pan-American Copyright Conventions.
V prvních třech kapitolách této knihy byl použit překlad rukopisu
Ibn Fadlána od Roberta P. Blakea, Richarda N. Fryea.
a Alberta Stanburrougha Cooka.
Translation copyright (c) 1994 by Vladimír Hanák
Cover art copyright (c) 1994 by Jitka Malovaná
Scan & OCR Kalous
Set by Graphic Studio Carasco, Prague
Printed and bound by Severografie Most s. p.
Veškerá práva vyhrazena.
Tato kniha ani jakákoli její část nesmějí být přetiskovány,
kopírovány či jiným způsobem rozšiřovány
bez výslovného povolení.
ISBN 80-85621-95-9
BARONET & LITERA BOHEMICA Praha 1994
Rukopis Ibn Fadlána popisující jeho zážitky s Normany L.P. 922

Williamu Howellsovi

"Den před večerem nechval; a ženu, dokud spálena není; meč chval, až ho vyzkoušíš; a děvče, až se vdá; led, až jej
přejdeš; a pivo po vypití."
VIKINGSKÉ PŘÍSLOVÍ

"Zlo je starého data."
ARABSKÉ PŘÍSLOVÍ

ÚVOD

Ibn Fadlánív rukopis je nejstarším známým líčením života Vikingů a jejich společnosti očitým svědkem. Je to mimořádný dokument popisující v živých barvách události, které nastaly před více než tisíci roky. Rukopis ovšem nepřežil ten ohromný časový úsek nedotčen. Má svou vlastní podivuhodnou historii, minulost neméně pozoruhodnou než text sám.

PŮVOD RUKOPISU

V červnu L.P. 921 vyslal kalif z Bagdádu svého dvořana, Ahmada Ibn Fadlána, jako vyslance ke králi Bulharů. Ibn Fadlán byl na cestě tři roky, a nikdy vlastně svou misi nesplnil, protože se po cestě setkal s Normany, a zažil mezi nimi mnohá dobrodružství.

Když se konečně vrátil do Bagdádu, zaznamenal Ibn Fadlán své zážitky ve formě oficiální zprávy pro dvůr. Původní rukopis se už dávno ztratil, a abychom ho rekonstruovali, musíme spoléhat na zlomky zachované v pozdějších pramenech.

Nejznámější z nich je arabský zeměpisný slovník, který napsal někdy ve třináctém století Jakut Ibn Abdallah. Jakut převzal z Ibn Fadlána líčení asi tucet doslovných pasáží, které byly tehdy tři sta let staré. Musí se předpokládat, že Jakut pracoval s kopií originálu. Nicméně těchto několik odstavců bylo pozdějšími badateli mnohokrát překládáno a znovupřekládáno.

Další zlomek byl objeven v roce 1817 v Rusku a otištěn v roce 1823 německy Sankt Petěrburskou akademií. Tento materiál obsahoval jisté pasáže publikované už předtím, v roce 1814, J. L. Rasmussenem. Rasmussen pracoval s rukopisem, který objevil v Kodani, později ztraceným. V té době existovaly i švédské, francouzské a anglické překlady pochybného původu, avšak všechny jsou nepřesné, a zjevně nevycházejí z žádného nově získaného textu.

V roce 1878 byly nalezeny dva nové rukopisy v soukromé sbírce starožitností sira Johna Emersona, britského vyslance v Konstantinopoli. Sir John byl zřejmě jedním z těch chtivých sběratelů, jejichž touha něco získat převyšovala jejich zájem o získání předmět. Rukopisy se našly po jeho smrti; nikdo neví, kde je získal, ani kdy.

Jedním je Zeměpis v arabštině od Ahmada Túsiho, spolehlivě datovaný L.P. 1047. Je tudíž chronologicky nejbližší originálu Ibn Fadlána, o němž se lze domnívat, že byl psán asi v letech 924 - 926. Přesto považují badatelé Túsiho rukopis ze všech pramenů za nejméně věrohodný, text je plný zjevných omylů a vnitřních rozporů, a ačkoliv cituje jakéhosi "Ibn al-Fakího", který navštívil Severní zemi, mnoho autorit váhá tento materiál přijmout.

Autorem druhého rukopisu, datovaného zhruba do let 1585 - 1595, je Amin Rází. Je psán latinsky a podle jeho autora je přeložen přímo z arabského textu Ibn Fadlána. Rázího rukopis obsahuje materiál o oguzských Turcích, a několik pasáží týkajících se bitev s mlžnými monstry, které se v jiných pramenech neobjevují.

V roce 1934 byl nalezen v klášteře Xymos poblíž Soluně v severovýchodním Řecku poslední text psaný středověkou latinou. Rukopis ze Xymosu obsahuje další komentář ke vztahům Ibn Fadlána s kalifem a jeho zážitky s tvory žijícími v severních zemích. Autor i doba vzniku rukopisu jsou nejisté.

Porovnat tyto mnohé verze a překlady, vzniklé v období delším než tisíc let, napsané v arabštině, latině, němčině, francouzštině, dánštině, švédštině a angličtině, je úkolem ohromného rozsahu. Mohl se o to pokusit pouze člověk s velikou erudiicí a energií, a takový muž to v roce 1951 učinil. Per Frans-Dolus, emeritní profesor srovnávací literatury na univerzitě v Oslo v Norsku, shromáždil všechny známé prameny a zahájil ohromnou práci na překladech, kterou se zabýval až do své smrti v roce 1957. Části jeho nových překladů byly zveřejněny v Proceedings of the National Museum of Oslo: 1959 - 1960, nevzbudily však větší zájem badatelů, protože časopis má omezený dosah.

Překlad, který Frans-Dolus pořídil, byl absolutně doslovný: ve svém vlastním úvodu k materiálu poznamenal: "Je v přirozenosti jazyků, že pěkný překlad není přesný, a přesný překlad si nalezne sám, bez pomoci, vlastní krásu."

Při práci na této úplně a komentované verzi Frans-Dolusova překladu jsem udělal jen několik změn. Odstranil jsem některé opakující se pasáže, ty jsou vyznačeny v textu. Změnil jsem strukturu odstavců, takže každý citovaný mluvčí začíná nový odstavec, jak je dnes obvyklé. Vynechal jsem diakritická znaménka na arabských jménech. Změnil jsem také původní větnou stavbu, obvykle přerazením vedlejších vět, aby byl význam snáze pochopitelný.

VIKINGOVÉ

Ibn Fadlánívo líčení Vikingů se značně liší od tradičního evropského pohledu. První evropské popisy Vikingů byly zaznamenány kněžími; byli to jediní pozorovatelé, kteří v té době uměli psát, a ti se na pohanské Normany dívali se zvláštní hrůzou. Příkladem tohoto pohledu je typická metaforická pasáž od irského autora z dvanáctého století, citovaná D. M. Wilsonem:

Krátce řečeno, byť i by existovalo sto tvrdě zakalených železných hlav na jednom krku a v každé hlavě sto ostrých, připravených, chladných, nikdy nerezavějících mosazných jazyků, a z každého jazyka vycházelo sto hádavých, hlasitých a neumdlévajících hlasů, nedokázaly by vyprávět ani vypovědět, vylicit ani sdělit, co společně vytrpěli všichni Irové, muži i ženy, stavu laického i kněžského, staří i mladí, vznešení i nízkého původu, jaké panovaly v každém domě strasti, zranění a útlak od těchto odvážných, zloby plných pohanů.

Moderní badatelé uznávají, že takovéto popisy vikinských nájezdů, při nichž hrůzou tuhne krev v žilách, jsou přehnané. Přesto mají evropští spisovatelé tendenci nazírat na Skandinávce jako na krvavé barbary nic neznamenající pro hlavní proud západní kultury a myšlenek. Často se tak děje na úkor jisté logiky. Například David Talbot Rice píše: Od osmého do jedenáctého století byla vskutku role Vikingů snad významnější než jakékoliv jiné jednotlivé etnické skupiny v západní Evropě... Vikingové byli velcí cestovatelé a předvedli mimořádné navigační schopnosti; jejich města byla velikými obchodními centry; jejich umění bylo originální, tvořivé a vlivné; měli výbornou literaturu a rozvinutou kulturu. Byla to opravdu civilizace? Musí se přiznat, myslím si, že nebyla... Dotek humanizmu, který je puncem

civilizace, tam chyběl.

Úplně stejný přístup se odráží v názoru lorda Clarka:

Když vezmeme v úvahu islandské ságy, které patří k největším knihám světa, musíme připustit, že Normané vytvořili kulturu. Avšak byla to civilizace?... Civilizace znamená něco více než energii, vůli a schopnost tvořit: něco, co staří Normané neměli, co se však, dokonce v jejich době, začalo objevovat v západní Evropě. Jak to mohu definovat? Nu, velmi krátce, jako smysl stálosti. Byli to tuláci a nájezdníci, pořád v pohybu. Necítili potřebu hledět za příští březem, příští výpravu nebo příští bitvu. A z tohoto důvodu je nenapadlo stavět kamenné domy ani psát knihy.

Čím pečlivěji člověk čte tyto názory, tím se zdají nelogičtější. Musí se vsadit, proč vysoce vzdělaní a inteligentní evropští badatelé tak nenuceně přecházejí Vikingy pouze mávnutím ruky. A proč se tak zabývají sémantickou otázkou, zda Vikingové měli "civilizaci"? Situace je vysvětlitelná pouze tehdy, když si člověk uvědomí dlouholetou evropskou předpojatost vycházející z tradičních názorů na evropský pravěk.

Každý evropský školák se povinně učí, že "kolébkou civilizace" je Blízký východ a že první civilizace vznikla v Egyptě a Mezopotámii, živena vláhou řek Nilu a Eufratu a Tigridu. Odtud se civilizace rozšířila na Krétu a do Řecka, potom do Říma a nakonec k barbarům severní Evropy.

Co tyto barbari dělali, zatímco čekali na příchod civilizace, není známo; tato otázka obvykle ani nepadla. Důraz je kladen na proces šíření, který zesnulý Gordon Childe definoval jako "ozařování evropského barbarství orientální civilizací".

Tento názor zastávali moderní badatelé stejně jako před nimi římští a řečtí myslitelé. Geoffrey Bibby říká: "Historie Severní a Východní Evropy je nazírána ze Západu a Jihu se všemi předsudky lidí, kteří se považují za civilizované a dívají se na druhé, jež považují za barbary."

Z tohoto pohledu jsou Skandinávci zjevně od zdroje civilizace nejdále, a logicky těmi posledními, kteří ji získali; jsou tudíž správně považováni za poslední z barbarů, bodající trn v boku jižnějších evropských oblastí snažících se absorbovat moudrost a civilizaci Východu.

Potíž je v tom, že tento tradiční pohled na evropský pravěk byl v posledních patnácti letech z velké části narušen moderními výzkumy. Vývoj přesných metod v oblasti radiokarbonového datování udělal zmatek v dosavadní chronologii, která podporovala staré názory o difúzi. Teď se zdá být neoddiskutovatelným, že Evropané budovali obrovské megalitické hrobky dříve, než Egyptané stavěli pyramidy; Stonehenge je starší než civilizace mykénského Řecka; metalurgie v Evropě možná předcházela vývoji dovednosti zpracovávat kovy v Řecku a v Tróji.

Význam těchto objevů ještě nebyl roztříděn, je však nyní jisté nemožné nahlížet na prehistorické Evropany jako na divochy lině čekající na pozeňání východní civilizace. Naopak, Evropané patrně měli dostatečné organizační a řemeslné schopnosti, aby opracovávali masivní kameny, a patrně měli rovněž značné znalosti astronomie, když zbudovali Stonehenge, první observatoř na světě.

Evropská zaujatost civilizovaným Východem musí být tudíž zpochybněna, a samotný pojem "evropské barbarství" vyžaduje nový pohled. Máme-li toto vše na mysli, nabývají nového významu i ony barbarské pozůstatky, Vikingové, a my můžeme přezkoumat, co je známo o Skandinávcih desátého století.

Nejdříve bychom si měli uvědomit, že Vikingové nikdy nebyli zcela jednotnou skupinou. Evropané se setkali jen s rozptýlenými a jednotlivými skupinami mořeplavců, kteří přicházeli z ohromné zeměpisné oblasti - Skandinávie je větší než Portugalsko, Španělsko a Francie dohromady - a kteří vyplouvali ze svých vznikajících států za účelem obchodu, pirátství nebo obojího; Vikingové v tom nedělali velký rozdíl. To je však tendence sdílená mnoha mořeplavci, od Řeků až k mužům ve službách královny Alžběty.

Na lidi, kteří postrádali civilizaci, kteří "nepocítovali potřebu hledět... za další bitvu", předvedli Vikingové pozoruhodně vytrvalé a účelné chování. Jako důkaz široce rozvinutého obchodu lze uvést, že arabské mince se ve Skandinávii objevují už po roce 692. Během dalších čtyř set let se vikinskí obchodníci - piráti dostávají na západě až k Newfoundlandu, na jihu až na Sicílii a do Řecka (kde zanechali řezby na lvech v Delosu) a na východě až k Uralu, kde se jejich obchodníci setkávali s karavanami přijíždějícími po hedvábné cestě z Číny. Vikingové nebyli budovateli říše a je populární tvrdit, že jejich vliv na tomto obrovském území byl nestálý. Byl však dostatečně trvalý, aby zanechal jména míst v mnoha oblastech v Anglii, v Rusku dali přímo jméno národu, pocházející od severského kmene Rus. Co se týká méně postižitelných vlivů jejich pohanské ráznosti, nevyčerpatelné energie a systému hodnot, Ibn Fadlánív rukopis nám ukazuje, kolik typicky severských přístupů přetrvává dodnes. Ve způsobu života Vikingů je vskutku něco pozoruhodně moderně racionálního a také hluboce přitažlivého.

O AUTOROVI

Musíme se zmínit o Ibn Fadlánovi, muži, jenž k nám hovoří tak zřetelným hlasem, vzdor tomu, že minulo už více než tisíc let a že jeho hlas prošel filtrem přepisovačů a překladatelů z mnoha jazykových a kulturních tradic.

O jeho osobě nevíme téměř nic. Byl zjevně vzdělaný a podle jeho hrdinských činů nemohl být moc starý. Prohlašuje výslovně, že znal kalifa, jemuž se ovšem příliš neobdivoval. (V tom nebyl sám, protože kalif al-Muktadir byl dvakrát svržen a nakonec jedním ze svých důstojníků proboden.)

O společnosti té doby víme více. V desátém století byl Bagdád, Město Pokoje, nejcivilizovanějším městem na zemi. Ve svých proslulých kruhových hradbách byl Bagdád střediskem intelektuálního a obchodního ruchu v prostředí mimořádné vznešenosti, elegance a lesku. Nacházely se tam parfémované zahrady, chladivá stinná stromová a nahromaděná bohatství obrovského impéria.

Arabové v Bagdádu byli muslimové, a byli svému náboženství zcela a vášnivě oddáni. Byli však také vystaveni vlivu lidí, kteří vypadali, jednali a věřili jinak než oni. Arabové byli ve skutečnosti nejméně provinciálním národem té doby na světě, a to z nich dělalo ideální pozorovatele cizích kultur.

Ibn Fadlání sám byl nesporně inteligentní a všímavý muž. Zajímal se o každodenní podrobnosti života lidí, s nimiž se setkával, i o jejich názory a víru. Mnohé z toho, čeho byl svědkem, mu připadalo vulgární, sprosté a barbarské,

neztrácel však moc času nevolí; jakmile vyslovil svůj nesouhlas, okamžitě se vracel ke svým přesným pozorováním. A sděloval, co viděl, s pozoruhodně malou blahosklonností.

Jeho způsob referování se může zdát západním zvyklostem excentrický; nevypráví příběh tak, jak jsme zvyklí ho poslouchat. Máme tendenci zapomínat, že náš vlastní pocit fabulace pochází z mluvené tradice - živého vystupování barda před publikem, které muselo být často neklidné a netrpělivé nebo po těžkém jídle ospalé. Naše nejstarší příběhy, Ílias, Beowulf, Píseň o Rolandovi, byly zpívány pěvci, jejichž hlavním úkolem a účelem bylo bavit posluchače.

Ibn Fadlán byl však spisovatel a jeho hlavním úkolem nebyla zábava. Nechtěl ani velebit žádného naslouchajícího příznivce, ani posilovat mýty společnosti, v níž žil. Naopak, byl vyslancem, který podává zprávu; jeho tón je tónem daňového revizora, nikoliv tónem barda; antropologa, ani dramatika. Často skutečně znevažuje nejvzrušivější prvky svého vyprávění, než by jimi nechal rušit své jasné a vyrovnané líčení.

Někdy je tato nezúčastněnost tak iritující, že nám uniká, jakým je mimořádným pozorovatelem. Celá staletí po něm bylo mezi cestovateli obvyklé psát divoce spekulativní, fantastické kroniky o cizích divech - mluvících zvířatech, lidech porostlých peřím, kteří létali, setkání s příšerami a jednorožci. Ještě před dvěma sty roky střízliví Evropané zaplňovali časopisy nesmysly o afrických paviánech, kteří vedli válku s farmáři, a podobnými fantaziemi.

Ibn Fadlán nikdy nespekuluje. Každé jeho slovo zní pravdivě a kdykoliv podává zprávu z doslechu, pečlivě to uvádí.

Rovněž pečlivě specifikuje, kdy je očitým svědkem; proto užívá znovu a znovu výraz "žel jsem na vlastní oči".

Nakonec je to právě kvalita absolutní pravdomluvnosti, která dělá jeho vyprávění tak hrůzostrašným. Proto je setkání s mlžnými monstry, "pojídači mrtvých", podáno se stejnou pozorností k detailu, se stejnou pečlivou skepsí, kterou se vyznačují jiné části rukopisu.

Čtenář to může v každém případě posoudit sám.

POJÍDAČI MRTVÝCH

Rukopis Ibn Fadlána popisující jeho zážitky s Normany L.P. 922

Odjezd z Města Pokoje

Chvála Bohu, Milosrdnému, Slitovnému, Pánu světů veškerých, a požehnání a pokoj Pánu Poslaných, našemu Pánu a Mistru Muhammadu, nechť žehná mu Bůh a dá mu pokoj a poskytne mu spásy a požehnání, jimiž provždy bude obdařen, jež utkví na něm až po soudný den.

Toto je kniha Ahmada Ibn Fadlána Ibn al-Abbáse Ibn Rášida Ibn Hammáda, chráněnce Muhammada Ibn Sulajmána, vyslance al-Muktadíra ke králi Slovanů, v níž podrobně vypráví, co viděl v zemi Turků, Chazarů, Slovanů, Baškirů, Rusů a Normanů, o dějinách jejich králů a způsobu, jímž konají v mnoha záležitostech svého života.

K Vládcí Věřících, al-Muktadírovi, dospělo pismo krále Slovanů, Jiltawara. V tomtéž ho žádal, aby poslal někoho, kdo by jej poučil ve věcech náboženství a obeznámil ho se zákony islámu; kdo by pro něj postavil mešitu a vybudoval kazatelnu, z níž by se po celém jeho království mohlo šířit učení k obrácení lidu na víru pravou; a rovněž poradil při stavbě opevnění a při obranných pracích. A prosil kalifa, aby toto učinil. Prostředníkem v této záležitosti byl Nadír al-Haramí.

Vládcé Věřících, al-Muktadíra, jak mnozí vědí, nebyl silný a spravedlivý kalif, nýbrž podléhal radovánkám a lichotivému pochlebování svých důstojníků, kteří si z něj za jeho zády tropili bláznů a mocně se mu posmívali. Nebyl jsem z této společnosti, ani jsem se nestal obzvláštním oblíbencem kalifa z důvodů, jež dále vyjevím.

Ve Městě Pokoje žil postarší kupec jménem Ibn Karin, bohatý všemi věcmi, postrádající však štědré srdce a lásku k lidem. Ukrýval své zlato a rovněž tak svou mladou ženu, již nikdo nikdy nespátřil, leč všichni povídali, že je krásnější, než si lze představit. Jistého dne mne kalif poslal, abych Ibn Karinovi doručil vzkaz. Dostavil jsem se se zapečetěným psaním k domu kupcovu a snažil jsem se do něj dostat. Dodnes neznám obsah psaní, leč na tom nezáleželo.

Kupec nebyl doma, jsa venku za obchodem; vysvětlil jsem dveřníkovi, že musím vyčkat jeho návratu, ježto mně kalif přikázal předat vzkaz pouze do vlastních rukou. Sloužící u dveří mě vpustil do domu, což jistou dobu trvalo, ježto dveře měly mnoho zástrček, zámků, závor a řetězů, jak je obvyklé v obydlích lakomců. Nakonec jsem se dostal dovnitř a čekal celý den, o hladu a žízní, aniž mi sloužící lakotného kupce nabídli nějaké občerstvení.

V odpoledním horku, když celý dům kolem mne ztichl a služebníci spali, i mne přemohla dřímota. Pak jsem před sebou spatřil zjevení v bílém, ženu mladou a krásnou, již jsem považoval za onu choť, kterou nikdo nikdy nespátřil.

Nepromluvila, avšak gesty mě vedla do druhého pokoje, kde zamkla dveře. Užil jsem si s ní ihned, aniž by potřebovala nějakého povzbuzení, její choť byl totiž stár a nepochybně ji zanedbával. Tak rychle uběhlo odpoledne, až jsme zaslechli pána domu, jak se vracel. Jeho žena okamžitě vstala a odešla, aniž v mé přítomnosti pronesla jediného slova, a zanechala mne, abych si v jistém spěchu upravil oděv.

Byl bych tehdy býval určitě přistižen, kdyby nebylo oněch mnoha zámků a zástrček, jež pozdržely lakomcův vstup do vlastního domu. I tak mne kupec Ibn Karin nalezl ve vedlejší pokoji a hleděl na mne s podezřením, tážaje se, proč jsem tam a ne na dvoře, kde se patřilo poslu čekat. Odvětil jsem, že jsem byl hladov a slab a že jsem hledal jídlo a stín. Byla to chabá lež a on mým slovům neuvěřil; stěžoval si pak kalifovi, jenž tím byl určitě v skrytu pobaven, leč navenek byl nucen zachovat přísnou tvář. Takže tedy, když žádal vládce Slovanů od kalifa poselstvo, tentýž potouchlý Ibn Karin naléhal, abych tam byl poslán, a tak se také stalo.

V naší družině byl vyslanec krále Slovanů, jenž se jmenoval Abdalláh Ibn Bášto al-Hazarí, únavný a povrchní muž, jenž přespříliš mluvil. Byli zde též Tekín al-Turkí a Bárs as-Saklábi, oba průvodci na cestě, a také já. Nesli jsme dary pro vládce, jeho ženu, jeho děti a jeho vojevůdce. Měli jsme taktéž jisté léky, jež dostal do opatrování Susan ar-Rasí. To byla naše družina.

Tak jsme ve čtvrtek 11. safaru roku 309 (21. června 921) vyrazili z Města Pokoje (Bagdádu). Na den jsme se zastavili v Nahrawánu a odtud jsme putovali svižně, až jsme dorazili do ad-Daskary, kde jsme se zdrželi po tři dny. Pak jsme

cestovali přímo vpřed, bez jakýchkoliv zacházek, až jsme dorazili do Hulwánu. Tam jsme zůstali dva dny. Odtud jsme šli do Kirmísínu, kde jsme zůstali dva dny. Pak jsme vyrazili a cestovali, až jsme se dostali do Hamadánu, kde jsme se zdrželi tři dny. Pak jsme pokračovali dále do Sáwy, kde jsme zůstali dva dny. Odtud jsme šli do města ar-Rajj, kde jsme zůstali jedenácte dnů, čekající na Ah-raada Ibn Alího, bratra al-Rasího, protože byl v Huwáru ar-Rajj. Pak jsme se vydali do Huwáru ar-Rajj a zůstali tam tři dny.¹

Náš pobyt ve městě Džurdžánu byl dlouhý: zůstali jsme tam několik dnů měsíce radžabu (listopadu) a během celého šabánu, ramadánu a šauválu. Náš dlouhý pobyt byl vynucen zimou a její krutostí. Vpravdě, vyprávěli mi, že dva muži vzali do lesa velbloudy, aby přivezli dříví. Leč zapomněli vzít si s sebou křesací kámen a troud, spali tudíž v noci bez ohně. Když ráno vstali, zjistili, že velbloudi chladem zmrzli na kost.

Vpravdě, zřel jsem tržiště a ulice města Džurdžánu v důsledku chladu zcela opuštěné. Člověk jimi mohl procházet, aniž potkal živou duši. Jednou, když jsem vyšel z lázně, vstoupil jsem do svého domu a podíval se na svůj vous, z něhož byl kus ledu. Musel jsem ho nechat roztát u ohně. Ve dne v noci jsem žil v domě, jenž se nacházel uvnitř druhého domu, v němž byl postaven turecký plstěný stan, a já sám jsem byl zabalen v mnohém šatstvu a mnohé kožišině. Leč, vzdor tomu všemu, mi často v noci málem přimrzly tváře k polštářům.

V této krajnosti chladu jsem zřel, že země někdy vytváří veliké pukliny a trhá staré stromy, takže se někdy rozštípnou ve dvě.

Asi v polovině šauválu roku 309 (února 922) se počasí začalo měnit, řeky tály a my jsme si opatřili věci nutné k cestě. Zakoupili jsme si turecké velbloudy a kožené čluny vyrobené z nevyčištěných velbloudích kůží, abychom mohli překročit řeky, jež se nám postaví do cesty v zemi Turků.

Připravili jsme zásoby chleba, prosa a soleného masa na tři měsíce. Naši známí ve městě nám radili při zásobení se oděvy, kolik bylo třeba. Líčili nám nastávající trampoty ve strašlivých barvách a my jsme věřili, že při vyprávění přehánějí. Když jsme však popisované potíže podstoupili, byly daleko horší, než nám bylo řečeno.

Každý z nás si oblékl kazajku, přes ni kabát, pak kožich a navrch ještě hrubý plášť a kuklu z plsti, z níž hleděly jen oči. Měli jsme na sobě spodky, přes ně kalhoty, na nohou domácí boty a přes ně další boty. Když už jsme se dostali na velblouda, nemohli jsme se kvůli oblečení ani hnout.

Znalec práva, učitel a dva mladí sloužící, kteří s námi cestovali z Bagdádu, nás nyní opustili, báli se vstoupit do té nové země, takže jsme pokračovali já, vyslanec, jeho švagr a dvě pážata, Tekín a Bárs.²

Karavana byla připravena vyrazit. Z obyvatel města jsme si najali průvodce, jenž se jmenoval Kulawus. Pak, důvěřující ve všemocného a vznešeného Boha, v pondělí, třetího dne měsíce dúlkády roku 301 (3. března 922), jsme z města Džurdžánu vyrazili.

Téhož dne jsme zastavili u pevnosti jménem Zamgan; to je brána do země Turků. Časně příštího jitra jsme pokračovali do Džitu. Tam napadlo tolik sněhu, že se do něj velbloudi nořili po kolena; dva dny jsme tudíž stáli.

Pak jsme spěchali přímo do země Turků, aniž jsme na té suché a rovinaté stepi někoho potkali. Jeli jsme deset dnů v hrozném chladu a nepřetržitě sněhové vánici, ve srovnání s tím se chlad v Chórezmu zdál jako letní den, takže jsme zapomněli na všechny předešlé útrapy a dostali se téměř do stavu, kdy jsme toho chtěli nechat.

Jednoho dne, když jsme přetrpěli nejkrutější chladné počasí, jelo vedle mne páže Tekín a s ním jeden z Turků, jenž k němu mluvil turecky. Tekín se zasmál a řekl mi: "Ten Turek říká: Co od nás náš Pán očekává? Zabijí nás zimou.

Kdybychom věděli, co chce, dali bychom mu to."

A já jsem pravil: "Odpověz mu: On si pouze přeje, abys řekl: Není Boha kromě Alláha."

Turek se zasmál a odpověděl: "Kdybych to věděl, řekl bych to."

Pak jsme dorazili k lesu, kde bylo veliké množství suchého dřeva, a zastavili jsme se. Karavana zapálila ohně, ohřáli jsme se, svlékli si šaty a rozložili je, aby se usušily.³

Opět jsme vyrazili a jeli každý den od půlnoci až do doby odpolední modlitby - pospíchající více od času poledne - a pak jsme zastavili. Když jsme jeli tímto způsobem patnáct nocí, dorazili jsme do velikých hor s mnoha obrovskými balvany. Jsou tam prameny, jež tryskají z balvanů, a voda zůstává v tůních. Z toho místa jsme pokračovali dál, až jsme dorazili k tureckému kmenu, jenž se zove Oguzové.

Způsoby oguzských Turků

Oguzové jsou nomádi a domy mají z plsti. Zůstávají nějaký čas na jednom místě a pak cestují dál. Svá obydlí stavějí na různá místa, podle nomádského obyčeje. Ačkoliv vedou těžký život, jsou jako oslové, co se zaběhli. Nemají žádných náboženských svazků s Bohem. Nikdy se nemodlí, leč místo toho zovou své vůdce Pány. Když někdo z nich žádá svého velitele v něčem o radu, praví: "Ó Pane, co mám dělat v této či tamté věci?"

Jejich počinání je založeno výhradně na poradě mezi sebou. Slyšel jsem je pravit: "Není Boha kromě Alláha a Muhammad je Alláhův prorok," leč praví tak, aby se dostali blíže k muslimům, a ne, ježto tomu věří.

Vladař oguzských Turků se zove jabgu. To je jméno pro vládce a každý, kdo stojí v čele kmene, je tak nazýván. Jeho zástupce se vždy zove kúdarkín a také zástupce některého jejich náčelníka se zove kúdarkín.

Oguzové se nemýjí po vyprázdnění ani po močení, nekoupou se po ejakulaci, ani při jiných příležitostech. Nemají vůbec nic společného s vodou, obzvláště v zimě. Žádní kupci nebo mohamedáni se nesmějí v jejich přítomnosti omývat, jediné v noci, když to Turci nevidí, ježto se rozhnívají a praví: "Tento muž chce na nás přivolat čáry, neboť se noří do vody." A přinutí ho zaplatit pokutu.

Nikdo z mohamedánů nemůže vstoupit do turecké země, dokud někdo z Oguzů nesouhlasí stát se jeho hostitelem, u něžž zůstává a pro něhož přináší ze země islámu oblečení a pro jeho ženu pepř, proso, rozinky či ořechy. Když muslim přijde k hostiteli, ten pro něj vztyčí stan a přivede mu ovci, takže muslim si ji může sám porazit. Turci nikdy nepodřezávají; bijí ovci do hlavy, až je mrtvá.

Oguzské ženy se nikdy nezahalují závojem v přítomnosti svých vlastních ani jiných mužů. Žena si ani nezakrývá žádné

části těla v přítomnosti jakékoliv osoby. Jednoho dne jsme se zastavili u Turka a seděli v jeho stanu. Byla tam přítomna jeho žena. Když jsme rozmlouvali, žena si odkryla genitálie, poškrábala si je a my jsme zřeli, jak to činí. Zahalili jsme si tváře a pravili: "Prosíme Boha o prominutí." Na to se její manžel zasmál a děl tlumočnickovi: "Pověz jim: my to odhalujeme ve vaší přítomnosti, abyste to zřeli a byli v rozpacích, leč není to k dosažení. Toto je lepší, než když to přikrýváte, a přec je to dosažitelné."

Náboženství je mezi nimi neznámé. O komkoliv zjistí, že je cizoložník, roztrhnou ho ve dvě. To se stane takto: nakloní k sobě silné větve dvou stromů, přivážou ho k nim a potom oba stromy uvolní, takže muž, jenž je přivázán ke stromům, je roztržen ve dvě.

Obyčej pederastie je Turky považován za hrozný hřích. Jednou sem přišel kupec, aby pobýval u rodiny kúdarkína. Tento kupec zůstal u svého hostitele delší dobu, aby nakoupil ovce. Hostitel měl bezvousého syna, a host se neustále snažil svést ho na scestí, až získal chlapcův souhlas, že mu bude po vůli. Vtom turecký hostitel vstoupil a přistihl je in flagrante delicto.

Turci chtěli za toto provinění zabít kupce a rovněž syna. Po mnoha zapřísaháních však kupci dovolili, aby se vykoupil. Zaplatil svému hostiteli čtyřmi sty ovci za to, co udělal jeho synovi, a pak zemi Turků spěšně opustil.

Všichni Turci si vytrhávají vousy, kromě knírů.

Jejich svatební obyčej je následovný: jeden z nich požádá o ruku ženského příslušníka druhé rodiny za takovou a takovou svatební cenu. Svatební cena často sestává z velbloudů, zvířat k nošení nákladů a jiných věcí. Nikdo si nemůže vzít ženu, dokud nesplní závazky, o nichž se dohodl s muži rodiny. Když je však splní, potom přijde bez dalších okolků, vstoupí do domu, kde se nachází ona, zmocní se jí v přítomnosti jejího otce, matky, bratrů a oni mu v tom nebrání.

Zemře-li muž, jenž má ženu a děti, potom si ji vezme nejstarší syn za manželku, ovšem není-li jeho matkou.

Když někdo z Turků onemocní a má otroky, ti se o něj starají a nikdo z rodiny se k němu nepřiblíží. Vztyčí pro něj stan odděleně od příbýtků a on z něj neodejde, dokud nezemře, nebo dokud se neuzdraví. Je-li však otrok nebo chudák, zanechají ho v poušti a jdou svou cestou.

Zemře-li některý z jejich význačných mužů, vyhloubí pro něj velikou jámu podobnou domu a jdou k němu, odějí ho do kurtaku s opaskem, dají mu luk a do ruky dřevěnou nádobu s opojným nápojem. Přinesou veškeré jeho vlastnictví, dají ho do jámy a uloží do ní i zeměleho. Pak nad ním postaví druhý dům a navrší z hlíny jakousi kupoli.

Pak zabijí jeho koně. Zabijí jich sto či dvě stě, tolik, kolik jich má, na místě hrobu. Pak snědí maso, až na hlavu, kopyta, kůži a ocas, neboť tyto pověsí na dřevěné tyče a praví: "To jsou jeho oři, na nichž jede do ráje."

Jestliže byl rekem a zabil nepřátele, vyřežou dřevěné sošky v počtu zabitých protivníků, umístí je na jeho hrob a praví: "Toto jsou jeho pážata, která mu slouží v ráji."

Někdy o den či dva zabítí koní zpozdí a pak je některý muž z jejich starších popožene, řka: "Viděl jsem ve spánku mrtvého a ten mně děl: 'Zde na mne patříš. Mí společníci mne předběhli; mé nohy byly příliš slabé, abych jim stačil. Nemohu je dohnat, a tak jsem zůstal sám.'"

V tom případě lidé porazí jeho oře a pověsí mu je na hrob. Po dni či dvou za nimi přijde tentýž starý muž a praví: "Viděl jsem mrtvého ve snu a on děl: 'Sděl mé rodině, že mi bylo pomoheno.'"

Tímto způsobem dbá starý muž na dodržování zvyklosti Oguzů, ježto jinak by mohla u živých převážít touha ponechat si koně mrtvého.

Nakonec jsme v turecké říši cestovali dál. Jednoho rána nás potkal jeden z Turků. Byl ohyzdný postavou, špinavý zjevem, odporný způsobem a mrzký přirozeností. Privil: "Stát!" Celá karavana, poslušná jeho povelu, zastavila. Pak pravil: "Ani jediný z vás nesmí pokračovat." Děli jsme mu: "Jsme přátelé kúdarkína." Začal se smát a pravil: "Kdo je kúdarkín? Kálím na jeho vous."

Žádný muž mezi námi nevěděl, co po těchto slovech dělat, leč pak Turek pravil: "Bekend"; to je "chléb" v jazyce Chóezm. Dal jsem mu několik chlebových placek. Vzal si je a pravil: "Můžete pokračovat. Mám s vámi soucit."

Přišli jsme do oblasti velitele vojska, jenž se jmenoval Atrak Ibn al-Katagán. Postavil pro nás turecké stany a museli jsme v nich zůstat. On sám měl velikou usedlost, služebníky a velké obydlí. Přihnal nám ovce, abychom je mohli porazit, a dal nám k dispozici koně k jízdě. Turci o něm hovoří jako o jejich nejlepším jezdcí a vpravdě jsem jednoho dne spatřil, když s námi závodil na svém koni a přelétala nad námi husa, jak napjal luk, a pak, v prudké jízdě na koni pod ní, vystřelil na husu a sestřelil ji.

Daroval jsem mu šat z Mervu, boty z rudé kůže, kabát z brokátu a pět kabátů z hedvábí. Přijal tyto dary s horoucími slovy chvály. Sňal brokátový kabát, jenž nosil, aby si oděš šat cti, který jsem mu právě dal. Pak jsem zřel, že kurtak, jenž měl pod ním, byl špinavý a roztřepený, je to však jejich obyčej, že nikdo nesejme oděv, jenž nosí na těle, dokud se nerozpadne. Vpravdě si rovněž vytrhal celou bradku a dokonce i knír, takže vypadal jako eunuch. A přec, jak jsem se mohl přesvědčit, to byl jejich nejlepší jezdec.

Věřil jsem, že těmito pěknými dárky bychom měli získat jeho přátelství, leč nebylo tomu tak. Byl to zrádný člověk.

Jednoho dne poslal pro své podřízené velitele; byli to Tarhán, Jinál a Bagliz. Tarhán byl nejvlivnějším z nich; byl mrzký, slepý a měl zmračenou ruku. Pak jim pravil: "Toto jsou poslové krále Arabů k vládci Bulharů a já je nenechám projít bez porady s vámi."

Pak Tarhán děl: "To je věc, jakou jsme ještě nespatriili. Nikdy necestoval přes naši zem vyslanec sultána, odkdy jsme zde my a naši předkové. Mám pocit, že nás sultán podvádí. Tyto lidi jistě vyslal k Chazarům, aby je popudil proti nám. Nejlepší je rozetnout tyto vyslance ve dvě a ponechat si vše, co mají."

Druhý rádce pravil: "Ne, měli bychom si spíše vzít, co mají, a nechat je nahé, aby se mohli vrátit tam, odkud přišli."

A další pravil: "Ne, máme zajatce u krále Chazarů, měli bychom vyslat tyto muže, aby je vykoupili."

Neustávali v dohadování o těchto záležitostech po sedm dní, zatímco my jsme byli ve stavu blízko smrti, až se shodli

otevřít cestu a nechat nás projít. Dali jsme Tarhánovi jako šat cti dva kaftany z Mervu a též pepř, proso a několik chlebových placek.

A putovali jsme dále, až jsme dorazili k řece Bagindí. Tam jsme rozložili naše kožené čluny, jež byly udělaný z nevyčištěných velbloudích kůží, a naložili do nich zboží z tureckých velbloudů. Když byly všechny čluny plné, seděla v každém z nich družina pěti, šesti či čtyř mužů. Ti si vzali do rukou březové větve, užíli je jako vesla a neustále veslovali, zatímco voda nesla člun po proudu a otáčela ho. Nakonec jsme se dostali na druhou stranu. Co se týká koní a velbloudů, ti přeplavali.

Je naprosto nutné, překračujete-li v karavaně řeku, aby se nejdříve přepravila družina bojovníků a vytvořila tak předvoj, jenž zabráni útokům Baškirů, zatímco hlavní část překonává řeku.

Tak jsme překročili řeku Bagindí, pak stejným způsobem řeku, jež se zove Džam. Pak Udil, pak Aradan, pak Wárš, pak Ahtí, pak Wbnu. Všechno jsou to veliké řeky.

Pak jsme se dostali k Pečeněgům. Ti tábořili u klidného jezera rozlehlého jako moře. Jsou to tmavě hnědí silní lidé a muži si holí svůj vous. Jsou chudí v porovnání s Oguzy, ježto jsem mezi Oguzy viděl muže, již vlastnili 10 000 koní a 100 000 ovcí. Leč Pečeněgové jsou chudí a zůstali jsme mezi nimi pouze den.

Pak jsme vyrazili a přišli k řece Džajih. Ta je největší, nejširší a nejprudší, již jsme kdy zřeli. Vpravdě jsem zřel, jak se na ní převrátil kožený člun a všichni v něm utonuli. Mnozí z družiny zahynuli a mnoho velbloudů a koní utonulo. My jsme překročili tuto řeku s obtížemi. Pak jsme pokračovali několik dní dál a překročili řeku Džáhá, pak řeku Azhan, pak Bádžá, pak Smur, pak Kibál, pak Sůh a pak řeku Kidžlaw. Nakonec jsme dorazili do země Baškirů.⁵

Nakonec jsme opustili zemi Baškirů a překročili řeku Džarimsán, řeku Úrm, řeku Úrm, pak řeku Wutí, řeku Nibásna, pak řeku Džáwšín. Mezi řekami, jež zmiňujeme, je v každém případě vzdálenost dvou, tří či čtyř dnů.

Pak jsme dorazili do země Bulharů, jež začíná na břehu řeky Volhy.

První kontakt s Normany

Zřel jsem na vlastní oči, jak Normané přijeli se svým zbožím a rozbili tábor u Volhy. Nikdy jsem nespátřil lidi tak obří; jsou vysocí jako kmeny palem a kvetoucí a zdravé růžové pleti. Nenosi ani kurtaky, ani kaftany, leč jejich muži nosí oděv z hrubého sukna, jenž oblékají tak, že jedna ruka zůstává volná.

Každý Norman nosí sekeru, dýku a meč a bez těchto zbraní se nikdy neukáže. Meče mají široké, se žlábkem, vyrobené Franky. Od špiček nehtů na rukou až ke krku je každý muž tetován obrázky stromů, živých tvorů a dalších věcí.

Ženy nosí, upevněnou na prsou, malou schránku ze železa, mědi, stříbra, či zlata, podle bohatství a možností svých manželů. Ke schránce je připojen kroužek a na něm nůž, rovněž zavěšený na prsou. Kolem krku nosí zlaté a stříbrné řetězy.

Jsou nejšpinavější rasou, jakou kdy Bůh stvořil. Neotřou se po stolici ani se neomyjí po noční poluci, o nic více, než jako kdyby byli divocí oslové.

Přijíždějí ze své země, zakotví své lodě na Volze, což je veliká řeka, a stavějí na jejích březích veliké domy ze dřeva. V každém takovém domě jich žije deset či dvacet, více či méně. Každý muž má lavici, kde sedí s hezkými dívkami, jež má na prodej. Často se stává, že si s jednou z nich užívá, zatímco přítel přihlíží. Někdy se jich zabývá touto činností několik najednou, každý před očima ostatních.

Čas od času přijde do domu kupec, aby koupil dívku, a najde jejího pána, jak ji objímá a nenechá toho, dokud mu není plně po vůli: toto zde není považováno za nic kromobyčejného.

Každého rána přichází otrokyně, přináší džber s vodou a staví jej před svého pána. Ten si v něm umyje obličej, ruce, pak vlasy a češe si je nad nádobou. Potom se do ní vysmrká a odplivne si, takže zanechá veškerou špínu ve vodě. Když skončí, odnese otrokyně džber dalšímu muži, jenž udělá totéž. Tak přenáší džber od jednoho k druhému, až se všichni, kdož jsou v domě, do ní vysmrkají, odplivnou si a umyjí si v ní obličej a vlasy.

To je mezi Normany naprosto obvyklé, jak jsem zřel na vlastní oči. Přesto byl v době našeho příjezdu mezi těmito obrovitými lidmi jakýsi neklid, jehož podstata byla takováto:

Jejich hlavní náčelník, muž jménem Wyglif, onemocněl a byl s chlebem a vodou umístěn do stanu pro nemocné, v jisté vzdálenosti od tábořiště. Nikdo se po celou dobu k němu nepřiblížil, nemluvil s ním ani ho nenavštívil. Zádni otroci ho nekrmili, protože Normané věří, že muž se musí zotavit z každé nemoci podle své vlastní síly. Mnozí mezi nimi věřili, že Wyglif se nikdy nevrátí, aby se k nim připojil v táboře, leč že jistě zemře.

Pak byl jeden z nich, mladý šlechtic jménem Buliwyf, vybrán, aby se stal jejich novým vůdcem, leč nebyl přijat, dokud nemocný náčelník ještě žil. Proto se v době našeho příjezdu cítili nesví. A přec nebyla mezi lidmi utábořenými u Volhy žádná známka lítosti ani pláče.

Normané kladou veliký důraz na povinnosti hostitele. Vítají každého návštěvníka s vroucností a pohostinností, množstvím jídla a ošacení, a urození muži, šlechtici a jarlové, se předhánějí o čest největší pohostinnosti. Družinu naší karavany přivedli před Buliwyfa a vystrojili nám velikou hostinu. Té předsedal sám Buliwyf. Zřel jsem, že je to muž vysoký a silný, s kůží, vlasy a vousem čistě bílými. Nesl se jako vůdce.

Uvědomovali jsme si čest, jež nám byla prokázána, a tak naše družina okázale jedla, leč jídlo bylo mrzké a způsob hodování se vyznačoval nadměrným jídlem a pitím a velkým smíchem a veselím. Bylo běžné uprostřed tohoto hrubého hodokvasu, že jarl laškoval s otrokyní před zraky svých společníků.

Vída to, otočil jsem se, řka: "Prosím Boha o prominutí." A Normané se smáli, k mým velkým rozpakům. Jeden z nich pro mne přeložil, že oni věří, že Bůh patří s přízní na takové bezuzdné radovánky. Právil mně: "Vy Arabové jste jako staré ženy, třesete se při pohledu na život."

V odpověď jsem děl: "Jsem mezi vámi hostem a Alláh mne povede ke spravedlnosti."

To byl důvod k dalšímu řehotání, leč já nevím, co bylo příčinou, že v tom našli něco směšného.

Normané zbožňují život válečnický. Vpravdě, tito obrovití muži bojují neustále; nejsou nikdy v míru, ani mezi sebou, ani

s jejich jinými kmeny. Pějí písně o svém válčení a hrdinství a věří, že smrt bojovníka je nejvyšší cti.

Při Buliwyfově hostině pěl jeden z jejich rodu píseň o hrdinství a bitvě, již velice procíťoval, i když jí byla věnována malá pozornost. Silný mok Normanů z nich brzy udělá bytosti podobné zvířatům a zaběhlým oslům; uprostřed písně došlo k ejakulaci a též ke smrtelné bitce po nějaké hádce dvou opilých bojovníků. Bard během těchto událostí nepřestal zpívat; vpravdě jsem zřel, jak mu na obličej stříkla krev, leč on si ji otřel, aniž ustal ve zpěvu.

To na mne mocně zapůsobilo.

Pak se stalo, že tento Buliwyf, jenž byl opilý jako ostatní, nařídil, abych jim zazpíval píseň. Neustále naléhal. Nechtěl jsem ho rozzlobit, recitoval jsem tedy z koránu a tlumočník opakoval má slova v jejich severském jazyku. Nebyl jsem přijat o nic lépe než jejich vlastní pěvec a posléze jsem žádal Alláha o odpuštění za takové nakládání s Jeho svatými slovy a též za překlad⁷, jenž jsem cítil jako bezmyšlenkovitý, ježto po pravdě tlumočník sám byl též opilý.

Zůstali jsme mezi Normany dva dny a ráno, kdy jsme měli v úmyslu odjet, nám tlumočník sdělil, že náčelník Wyglif zemřel. Usiloval jsem o to, abych se stal svědkem toho, co se pak dělo.

Nejdříve ho položili do hrobu, nad nímž postavili střechu na dobu deseti dnů⁸, než dokončili stříhání a šití jeho šatu. Shromáždili též jeho movitosti a rozdělili je na tři díly. První z nich je pro jeho rodinu; druhý se vynaloží na šat, jenž dělají; a za třetí se nakoupí silný mok na den, kdy se dívka smíří se smrtí a nechá se spálit se svým pánem.

Požívání vína se oddávají bláznivě, piji ho ve dne i v noci, jak jsem už zaznamenal. Nežřídka někdo zemře s čiší v ruce.

Wyglifova rodina se tázala všech jeho dívek a pážat: "Kdo z vás s ním zemře?" Pak jedna z nich odvětila: "Já." Od doby, kdy pronesla to slovo, už nebyla volná; kdyby ho chtěla vzít zpět, není jí to dovoleno.

Dívka, jež takto promluvila, byla pak předána dvěma dalším, jež ji hlídaly, doprovázely ji, kamkoliv šla, a dokonce jí příležitostně myly nohy. Lidé se zaměstnávali mrtvým - stříhali mu šat a připravovali vše, co bylo třeba k pohřbu.

Během celé té doby se dívka oddávala pití a zpěvu, byla dobré mysli a veselila se.

Během té doby našel Buliwyf, šlechtic, jenž se stane v budoucnu králem či náčelníkem, soka, jehož jméno bylo Thorkel. Jeho jsem neznal, byl to však šeredný, špinavý, tmavý muž mezi touto zdravě růžovou plavou rasou. Intrikoval, aby se náčelníkem stal on sám. Všechno to jsem se dozvěděl od tlumočníka, ježto v přípravě pohřbu se neobjevila žádná známka, že něco je proti obyčejům.

Buliwyf sám přípravy neřídil, neboť nebyl z Wyglifovy rodiny, a je pravidlo, že pohřeb připravuje rodina. Buliwyf se účastnil všeobecného veselí a oslav a nechoval se vůbec jako král, s výjimkou nočních hostin, kdy seděl na vysokém stolci, jenž byl vyhrazen pro krále.

Toto byl způsob jeho sezení: když je Norman skutečně král, sedí v čele stolu ve velkém kamenném trůnu s kamennými opěrami pro ruce. Takový byl Wyglifův trůn, leč Buliwyf na něm neseděl, jak je zvykem, leč seděl na jedné opěře, v pozici, z níž spadl, když přespříliš pil, či se přehnaně smál. Zachovával tak obyčej příkazující, že nemůže sedět na trůně, dokud Wyglifa nepohřbí.

Celou tu dobu Thorkel kul pikle a vyjednával s dalšími urozenými muži. Dozvěděl jsem se, že mne podezírají, že jsem snad nějaký čaroděj či kouzelník, což mne velice zarmoutilo. Tlumočník, jenž nevěřil těmto bájím, mi sdělil, že podle Thorkela jsem přivodil Wyglifovu smrt i to, že se Buliwyf stane příštím vůdcem; a přec vpravdě jsem s tím vším nic neměl.

Po několika dnech jsem se se členy své družiny, což byli Ibn Bašto, Tekín a Bárs, snažil odjet, leč Normané nám nedovolili odejít, řkouce, že musíme zůstat do pohřbu, a ohrožovali nás svými dýkami, jež neustále nosili. Tak jsme zůstali.

Když nadešel den, kdy Wyglif a dívka měli být odevzdáni plamenům, vytáhli jeho loď na břeh řeky. Kolem lodi postavili čtyři podpěry z břízy a jiných stromů a taktéž veliké dřevěné postavy připomínající lidské bytosti. Mezitím lidé přecházeli sem a tam, pronášejíce slova, jimž jsem nerozuměl. Jazyk Normanů je škaredý na poslech a těžký k porozumění. Zatím mrtvý náčelník ležel opodál ve svém hrobě, z něž ho ještě nevyzvedli. Potom přinesli lavici, umístili ji na loď a položili na ni pokrývky z byzantského brokátu a podušky ze stejného materiálu. Poté přišla stařena, již zvou anděl smrti, a na lavici rozprostřela osobní věci. Byla to ona, jež dohlížela na šití oděvu a na přípravu všeho týkajícího se pohřbu. Byla to též ona, kdo měl zabít dívku. Zřel jsem babiznu na vlastní oči. Byla tmavá, podsaditá, se zakaboněnou tváří.

Když přišli k hrobu, odstranili střechu a mrtvého vyňali. Pak jsem spatřil, že zcela zčernal z chladu té země. K němu do hrobu umístili silné nápoje, ovoce a loutnu; to vše nyní vyňali. S výjimkou své barvy se mrtvý Wyglif nezměnil.

Nyní jsem zřel Buliwyfa a Thorkela stojící během pohřebního obřadu bok po boku a předvádějící na odiv své přátelství, a přec bylo zřejmé, že v jejich vzhledu nebylo pravdy.

Mrtvý král Wyglif byl nyní oděn do kalhot, kamaší, bot, brokátového kaftanu a na hlavě měl brokátovou čapku lemovanou sobolinou. Pak jej donesli do stanu na lodi, posadili jej na lavici s pokrývkami, podložili jej poduškami a přinesli silné nápoje, ovoce a bazalku, jež umístili kolem něj.

Pak přinesli psa, jehož rozsekli ve dvě a vhodili do lodi. Vedle mrtvého položili všechny jeho zbraně a přivedli dva koně, jež honili, až byli zbrotenci potem, načež Buliwyf zabil jednoho svým mečem a Thorkel zabil druhého, rozsekali je svými meči na kusy a ty naházeli do lodi. Buliwyf zabil svého koně méně rychle, což se zdálo mít pro přihlížející nějaký význam, leč já jsem jej neznal.

Pak přivedli dva voly, rozsekali je na kusy a naházeli do lodi. Nakonec přinesli kohouta a slepici, zabili je a též je hodili dovnitř.

Dívka, jež se zasvětila smrti, chodila mezitím sem a tam, vstupovala do jejich stanů, jednoho za druhým. Obyvatel každého stanu s ní ležel, řka: "Vyříd' svému pánu, že jsem to učinil pouze z lásky k němu."

Nyní bylo pozdě odpoledne. Dívku odvedli k čemusi, co zbudovali předtím a co vypadalo jako dveřní rám. Stoupala si na natažené ruce mužů, kteří ji zvedli nad rám. Pronesla něco ve své mluvě, načež ji spustili dolů. Pak ji opět zvedli a

ona učinila jako předtím. Ještě jednou ji spustili dolů, a pak ji zvedli potřetí. Pak ji podali slepici, jejíž hlavu uřízla a odhodila pryč.

Otázal jsem se tlumočnicka, co to učinila. Ten odpověděl: "Poprvé pravila: 'Hle, vidím zde svého otce a matku.', podruhé: 'Hle, nyní vidím sedět všechny své zesnulé příbuzné.' a potřetí: 'Hle, zde je můj pán, jenž sedí v ráji. Ráj je tak krásný, tak zelený. S ním jsou jeho muži a chlapci. Volá mne, přiveďte mne k němu.'"

Pak ji odvedli k lodi. Tam si sňala své dva náramky a dala je staré ženě, již zvou anděl smrti a jež ji zabije. Sňala si též své dva nánožníky a dala je dvěma služebným děvčám, což byly dcery anděla smrti. Pak ji vyzvedli na loď, leč ještě ji nevpustili do stanu.

Nyní přišli muži se štíty a kopími a podali jí číši silného moku. Tu vzala, zapěla nad ní a vyprázdnila ji. Tlumočnick mi sdělil, že pravila: "Tímto se loučím s těmi, kdož jsou mně drazí." Pak jí dali další číši, již též vzala, a počala dlouhou píseň. Stařena ji napomínala, aby vypila číši bez otálení a vstoupila do stanu, kde leží její pán.

Touto dobou se mně zdálo, že dívka začínala být omámená. Udělala, jako že vstoupí do stanu, když ji babizna znenadání chytla za hlavu a vtáhla ji dovnitř. V tom okamžiku začali muži bít na své štíty kopími, aby přehlušili zvuk jejich výkřiků, které by mohly vystrašit ostatní dívky a odradit je v budoucnu od hledání smrti se svými pány.

Šest mužů ji následovalo do stanu a každý bez výjimky s ní měl pohlavní styk. Pak ji položili po boku jejího pána, zatímco dva muži ji uchopili za nohy a dva za ruce. Stará žena, známá jako anděl smrti, jí nyní udělala kolem krku smyčku z provazu a podala konce dvěma mužům, aby táhli. Pak, dýkou s širokou čepelí, ji bodla mezi žebra a táhla čepel dál, zatímco dva muži ji škrtili provazem, až zemřela.

Nyní se přiblížil příbuzný mrtvého Wyglifa, vzal kus zapáleného dřeva, šel pozpátku nahý k lodi a zapálil ji, aniž na ni vůbec pohlédl. Pohřební hranice se brzy rozhořela a loď, stan, muž i dívka a vše ostatní vzplálo v oslňující bouři ohně.

Po mém boku jeden z Normanů poznamenal něco k tlumočnickovi. Otázal jsem se tlumočnicka, co mu dělá, a dostal jsem tuto odpověď: "Vy Arabové musíte být hloupá čeládka. Vezmete svého nejmilovanějšího a nejuctívanějšího muže a zahrabete ho do země, aby jej sežrali plazi a červi. My jej naopak spálíme v mžiku, takže okamžitě, bez jakéhokoliv odkladu, vstoupí do ráje."

A po pravdě, než přešla hodina, loď, dřevo, dívka i muž se obrátili v popel.

Důsledky normanského pohřbu

Tito Normané nenaleznou příčinu k zármutku ve smrti žádného muže. Chudák či otrok je jim zcela lhostejný, ba dokonce ani jejich vůdce nevyvolá žádný smutek či slzy. Téhož večera, po pohřbu náčelníka jménem Wyglif, se konal v normanském ležení veliký hodokvas.

Leč já jsem postřehl, že mezi těmito barbary není vše v pořádku. Hledal jsem radu u svého tlumočnicka. Takto mně odpověděl: "Thorkel by tě chtěl vidět mrtvého, a pak zapudit Buliwyfa. Thorkel získal podporu některých jarlů, leč k vádě dochází v každém domě a v každé skupině."

Hodně zarmoucen jsem dělal: "Tato záležitost se mne netýká. Jak se mám zachovat?"

Tlumočnick pravil, že bych měl prehnout, mohu-li, jestliže mne však polapí, bude to důkaz mé viny a budou se mnou zacházet jako se zlodějem. Se zlodějem se jedná takto: Normané ho zavedou k mohutnému stromu, uvážou kolem něj silný provaz, pověsí jej a nechají ho viset, až se působením větru a deště rozpadne na kousky.

Při vzpomínce, že jsem o vlas unikl smrti z rukou Ibn al-Katagana, rozhodl jsem se jednat tak jako dříve; to jest zůstat mezi Normany a vyčkat, dokud mi nedovolí, abych pokračoval v cestě.

Dotázal jsem se tlumočnicka, zda bych měl přinést dary Buliwyfovi a též Thorkelovi, aby přáli mému odjezdu. Pravil, že nemohu obdarovat oba a že není rozhodnuto, kdo se stane novým vůdcem. Pak dodal, že bude jasno za jeden den a noc, ne déle.

Neboť o těchto Normanech platí, že nemají žádný ustálený způsob výběru nového náčelníka, když starý vůdce zemře. Síla paží vysoce zaváží, leč též oddanost bojovníků a urozených mužů. Někdy není žádný jasný nástupce a toto byl právě takový případ. Můj tlumočnick pravil, že bych měl dočkat času a též se modlit. To jsem učinil.

Pak sem přišla velká bouře, na břeh řeky Volhy, bouře, jež trvala dva dny, se silným deštěm a mohutnými větry, a po této bouři ležela na zemi studená mlha. Byla hustá a bílá a člověk nedohlédl za tucet kroků.

Nyní se ukázalo, že titíž obrovití normanští bojovníci, již se skrze svou obřímou sílu paží a náchylnost ke krutosti nemusí ničeho bát, přec mají strach z mlhy či mženi, jež přicházejí s bouří.

Jejich muži se snaží skrýt svůj strach, dokonce jeden před druhým; bojovníci se smějí a žertují přespříliš a dávají okázale najevo, že jim na ničem nezáleží. Tak dokazují opak: a po pravdě, jejich pokus přetvářovat se je dětinský, tak zřejmě předstírají, že nevidí pravdu. A přec jeden každý z nich v celém táboře se modlí a obětuje slepice a kohouty, a když se jej někdo zeptá na důvod obětí, praví: "Přináším oběť za bezpečí své vzdálené rodiny." nebo praví: "Přináším oběť za úspěch svého obchodu." nebo praví: "Přináším oběť na počest toho či jiného zesnulého člena rodiny." nebo uvede mnoho jiných důvodů, a pak dodá: "A též, aby se zvedla mlha."

Považoval jsem za podivné, že tak silní a bojovní lidé jsou něčím tak vystrašení, že předstírají nedostatek strachu; a ze všech rozumných důvodů ke strachu se mému způsobu myšlení mlha či mžení zdály nepochopitelné.

Pravil jsem tlumočnickovi, že člověk se může bát větru nebo zuřících písečných bouří nebo povodní nebo zemětřesení nebo hromu a blesku na obloze, ježto tyto všechny živly mohou člověka poranit či zabít, nebo zničit jeho obydlí. Leč mlha či mžení neobsahují žádnou hrozbu újmy; po pravdě, je to ten nejmenší ze všech proměnlivých prvků.

Tlumočnick odpověděl, že mně chybí víra námořníků. Pravil, že mnozí z arabských námořníků mají stejně jako Normané pocit stísněnosti i v závoji mlhy; taktéž všichni mořeplavci trpí úzkostí z jakéhokoliv mlhy či mžení, ježto takovéto podmínky zvyšují nebezpečí plavby.

Děl jsem, že to je rozumné, leč když mlha leží na zemi a ne na vodě, nechápu důvod k strachu. Na to tlumočnick odpověděl: "Mlhy se obáváme vždy, kdykoliv přijde." A dodal, že dle názoru Normanů je to jedno, zda je na zemi či na vodě.

A pak mně pravil, že Normané se mlhy doopravdy nebojí. Tlumočník též dodal, že on, jako muž, se mlhy nebojí. Pravil, že je to jen maličkost nevelkého významu. Děť: "Je to jako malá bolest v kloubu končetiny, jež může přijít s mlhou, není důležitější."

Podle toho mi bylo zřejmé, že tlumočník ve skutečnosti popírá jakoukoliv starost o mlhu a předstírá lhostejnost.

Nyní se stalo, že mlha se nezvedla, i když v pozdním odpoledni polevila a prořídla; slunce se objevilo na obloze jako kruh, leč bylo tak slabé, že jsem mohl patřit přímo do jeho světla.

Téhož dne dorazil normanský člun s urozeným mužem jejich kmene. Byl to mladík s řídkým vousem, cestoval pouze s malou družinou pážat a otroků, žádné ženy mezi nimi. Proto jsem myslel, že není kupec, ježto v této oblasti Normané prodávají především ženy.

Tento návštěvník vytáhl člun na břeh, zůstal u něj až do setmění, žádný muž k němu nešel ani ho nepozdravil, ačkoliv byl cizí a všichni jej jasně zřeli. Můj tlumočník pravil: "Je příbuzným Buliwyfa a bude přijat na noční hostině."

Otázal jsem se: "Proč zůstává u své lodi?"

"Kvůli mlze," odvětil tlumočník. "Je to obyčej, že musí stát hodně hodin na očích, aby ho všichni mohli zřít a vědět, že není nepřítel přicházející z mlhy." To mně tlumočník pravil s velkým zdráháním.

Při noční hostině jsem spatřil vstoupit mladíka do síně. Byl tu vřele vítán s okázale předváděným překvapením; a to obzvláště od Buliwyfa, jenž jednal, jako kdyby mladík právě přijel a nečekal mnoho hodin u své lodi. Po několika pozdraveních pronesl mladík vášnivou řeč, již Buliwyf sledoval s neobvyklým zájmem: nepil a nelaškoval s otrokyněmi, leč místo toho mlčky naslouchal mláďenci, jenž hovořil vysokým a přeskakujícím hlasem. Ke konci příběhu se zdálo, že se mladík rozslzí, dali mu tedy číši s nápojem.

Vyptával jsem se tlumočníka, co bylo řečeno. Odvětil takto: "Je to Wulfgar a je synem Rothgara, velkého krále na Severu. Je příbuzným Buliwyfa a vyžaduje jeho pomoc a podporu na hrdinské výpravě. Wulfgar praví, že vzdálená země trpí děsem a nepojmenovatelnou hrůzou, proti níž jsou všichni lidé bezmocní, a žádá Buliwyfa, aby si pospíšil a vrátil se do vzdálené země a zachránil její lid a království jeho otce Rothgara."

Tázal jsem se tlumočníka na podstatu té hrůzy. Pravil mi: "Nemá žádné jméno, jež mohu říci." Tlumočník se zdál velice vzrušen Wulfgarovými slovy a rovněž tak mnoho dalších Normanů. Buliwyfovi jsem na tváři zřel nejistý a zasmušilý výraz. Dotazoval jsem se tlumočníka po podrobnostech hrůzy.

Tlumočník mně děť: "Jméno nelze říci, protože je zakázáno jej vyslovit, aby pronesené jméno nepřivolalo demony." A jak mluvil, zřel jsem, že byl pln strachu jen na tyto věci myslet a jeho sinalost byla zřejmá, tak jsem své dotazy skončil. Buliwyf, sedě na vysokém kamenném trůnu, mlčel. Shromáždění jarlové, vazalové, všichni otroci a služebníci rovněž mlčeli. Nikdo v síni nemluvil. Posel Wulfgar stál před společností se svěšenou hlavou. Nikdy jsem neviděl veselé a hlučné Normany tak zaražené.

Pak vešla do síně stará babizna zvaná anděl smrti a sedla si vedle Buliwyfa. Z vaku z nevyčiněné kůže vytáhla nějaké kosti - zda lidské či zvířecí, to nevím - a tyto kosti hodila na podlahu, něco přitom tiše pronášela a přejela nad nimi rukou.

Kosti sesbírala, opět rozhodila a postup zopakovala s dalším zařikáváním. Pak ještě kosti rozhodila a konečně promluvila k Buliwyfovi.

Ptal jsem se tlumočníka na význam její řeči, leč nevěnoval mi pozornost.

Pak Buliwyf povstal, pozvedl svou číši silného moku, zavolal na shromážděné jarly a bojovníky a hodně dlouho k nim mluvil. Jeden po druhém se postavilo několik bojovníků na svých místech tváří k němu. Ne všichni vstali; napočítal jsem jich jedenáct a Buliwyf prohlásil, že je s tím spokojen.

Nyní jsem též zřel, že Thorkel se zdál být s celým postupem velice spokojen a že se nesl více královsky, zatímco Buliwyf mu nevěnoval žádnou pozornost ani mu neukazoval žádnou nenávisť, ani zájem, ačkoliv několik minut předtím byli nepřátelé.

Pak tatáž babizna, anděl smrti, ukázala na mne, něco pronesla, a pak opustila síň. Nyní konečně můj tlumočník promluvil, řka: "Buliwyfa zavolali bohové, aby opustil toto místo, hodil za hlavu všechny své starosti a zájmy a spěšně konal jako rek, aby odvrátil nebezpečí Severu. To se patří a musí též vzít s sebou jedenáct bojovníků. A rovněž tak musí vzít tebe."

Pravil jsem, že jsem na cestě k Bulharům a musím bezodkladně sledovat příkazy kalifa.

"Anděl smrti promluvil," děť tlumočník. "Buliwyfova družina musí mít třináct členů a jeden z nich nesmí být Norman, takže budeš tím třináctým."

Protestoval jsem, že nejsem bojovník. Vpravdě jsem uvedl všechny výmluvy a prosby, o nichž jsem si představoval, že by mohly mít vliv na tyto nerudné muže. Požadoval jsem, aby tlumočník sdělil má slova Buliwyfovi, a ten se přec obrátil a opustil síň s těmito posledními slovy: "Připrav se co nejlépe. Odjedeš zítra za rozbřesku."

Cesta do daleké země

Tímto způsobem mně bylo zabráněno pokračovat v putování do království Jiltawara, vládce Slovanů, a tak jsem nebyl schopen vykonat úkol svěřený mně al-Muktadírem, Vládcem Věřících a kalifem Města Pokoje. Dal jsem takové pokyny, jaké jsem mohl, Nadíru al-Haramímu a též vyslanci, Abdalláhovi Ibn Bášto al-Hazarímu, a rovněž pážatům, Tekínovi a Bársovi. Pak jsem je opustil, a jak se jim dále vedlo, jsem se nikdy nedozvěděl.

Sám jsem považoval svůj stav za stejný, jako bych byl mrtvým mužem. Byl jsem na palubě jednoho z normanských plavidel a plul proti proudu řeky Volhy směrem severním s dvanácti členy jejich družiny. Jmenovali se takto:

Buliwyf, náčelník; jeho pobočník či kapitán Echgow; jeho jarlové a urození Higlak, Skeld, Weath, Roneth, Halga; jeho válečníci a chrabří bojovníci Helfdane, Edgtho, Rethel, Haltaf a Herger. I2 A též já jsem byl mezi nimi, neschopen mluvit jejich jazykem nebo porozumět jejich obyčejům, ježto tlumočníka s sebou nevzal. Byla to jen náhodná shoda okolností a dobrovitost Alláhova, že jeden z jejich bojovníků, Herger, je muž světa a částečně také latiny znalý. Tak jsem od něj

mohl zjistit, co znamenaly události, jež proběhly. Herger byl mladý bojovník a velmi veselý: zdálo se, že najde něco veselého ve všem a obzvláště v mé vlastní zasmušilosti při odjezdu.

Tito Normané jsou podle svého vlastního mínění nejlepší námořníky na světě a v jejich chování jsem zřel hodně lásky k moři a vodám. O lodi mohu říci toto: byla dlouhá dvacet pět kroků, široká osm a kousek, výborně zbudovaná, z dubového dřeva. Byla celá černá, měla čtvercovou plachtu ze sukna a byla vystrojena provazy z tulení kůže.¹³

Kormidelník stál na malém stupínku blízko zádi a ovládal kormidlo připojené ke straně plavidla po římském způsobu. Loď byla vybavena lavicemi pro veslaře, leč vesla nebyla nikdy užitá: postupovali jsme jen pomocí plachet. Na přídi lodi byla dřevěná řezba litého mořského netvora, takového, jaký se objevuje na některých normanských plavidlech; na zádi byl vyřezán jeho ocas. Na vodě byla tato loď stabilní, docela příjemná k cestování a sebedůvěra bojovníků mne povzbudila na duchu.

Poblíž kormidelníka bylo lože z kůží položených na síti z provazů, s příkrývkou z kožešin. To bylo Buliwyfovo lože; ostatní bojovníci spali porůznu na palubě, zabalení v kožešinách, a já jsem činil totéž.

Cestovali jsme po řece tři dny a míjeli mnoho malých osad těsně u řeky. V žádné z nich jsme nezastavili. Pak jsme se dostali k velkému sídlišti v ohbí řeky Volhy. Bylo zde mnoho set lidí, město značné velikosti a uprostřed města hrad, nebo pevnost, se zdmi z hlíny, vše působivých rozměrů. Otázel jsem se Hergera, co je to za místo.

Herger mně pravil: "To je město Bolgar, království Slovanů. To je hrad Jiltawara, krále Slovanů."

Odvětil jsem: "To je právě ten král, k němuž jsem byl vyslán svým kalifem jako emisar," a s mnoha prosbami jsem žádal, aby mne vysadili na břeh, abych mohl vykonat misi svého kalifa; pak jsem to vyžadoval a též projevoval hněv, ale jen tolik, kolik jsem se odvážil.

Leč Normané na mne nedbali. Herger na mé žádosti a požadavky neodpovídal, nakonec se mně vysmál do tváře a obrátil svou pozornost k plachtám. Tak plulo normanské plavidlo kolem města Bulharů, tak blízko břehu, že jsem slyšel křik kupců a bečení ovcí, a přec jsem byl bezmocný a nemohl učinit nic, jen spatřit město vlastníma očima. Po hodině mně i to bylo odepřeno, ježto město Bulharů je v ohbí řeky, jak jsem uvedl, a brzy zmizelo z dohledu. Tak jsem vstoupil do země Bulharů a opustil ji. ¹⁴

Pak prošlo ještě osmdní na plavidle, pořád cestou po řece Volze, a země kolem říčního údolí se stala hornatější. Nyní jsme se dostali k dalšímu rozvětvení řeky, kde ji Normané zovou Oker, a tam jsme zvolili nejlevější rameno a pokračovali deset dnů dál. Vzduch byl chladný, vítr silný a na zemi leželo ještě hodně sněhu. V této oblasti, již Normané zovou Vada, je též hodně hlubokých hvozdů.

Pak jsme dorazili k osadě Normanů, což byl Massborg. Nebylo to město, pouze sídliště s několika velkými dřevěnými domy zbudovanými po normanském způsobu; toto místo žije z prodeje jídla kupcům, již putují oběma směry po této trase. V Massborgu jsme opustili naše plavidlo a putovali koňmo osmnácte dnů. Byla to obtížná hornatá oblast, příliš studená, a byl jsem moc vyčerpán tvrdostí pouti. Tito Normané nikdy necestují v noci. Ani neplují často v noci, leč dávají přednost tomu každý večer loď zakotvit a vyčkat úsvitu, než pokračují dále.

Ještě toto nastalo: během naší pouti se údobí noci tak zkrátilo, že jste nemohli během něj uvařit hrnec masa. Vpravdě se zdálo, že jakmile jsem ulehl ke spánku, probudili mne Normané, řkouce: "Pojd', je den, musíme pokračovat v cestě." Ani spánek neosvěžil v těchto chladných místech.

Herger mi též vysvětlil, že v této severní zemi je v létě dlouhý den a v zimě dlouhá noc, zřídka jsou stejné. Pak mně řekl, abych v noci pozoroval nebeskou záclonu; a jednoho večera jsem tak učinil a zřel jsem na obloze tetelivě se třpytící bledá světla, zelená a žlutá, někdy modrá, jež visela jako záclona vysoko ve vzduchu. Byl jsem velice udiven touto podívanou, leč Normané to nepovažují za nic divného.

Nyní jsme cestovali pět dnů dolů z hor do oblasti lesů. Lesy v zemích Seveřanů jsou chladné a husté s obrovskými stromy. Je to mokrá a chladná země, v některých oblastech tak zelená, že z jasu barvy bolí oči; leč v jiných místech je černá a tmavá a nebezpečná.

Nyní jsme putovali sedm dnů dále lesy a zažili jsme moc deště. Často je přirozeností toho deště, že prší tak hustě, až je mučivý; někdy jsem si myslel, že se utopím, tak hodně byl samotný vzduch plný vody. V jiných obdobích, když byl déšť hnán větrem, to bylo jako písečná bouře, bodalo to do nosu, páliło v očích a oslepovalo zrak.¹⁵

Tito Normané se nebáli v lese žádných loupežníků, ať pro svou velkou sílu či proto, že tam žádní nebyli, a popravdě jsme v lesích nikoho nezahledli. Severní země má málo lidí jakéhokoliv druhu, nebo se to tak při mé návštěvě jevilo.

Často jsme jeli sedm dnů nebo deset, aniž jsme spatřili jakoukoliv osadu nebo dvorec nebo obydlí.

Způsob naší cesty byl takovýto: ráno jsme vstali a bez jakéhokoliv omytí vsedli na koně a jeli až do středu dne. Pak jeden či druhý z bojovníků ulovil nějakou vysokou, malého živočicha či ptáka. Když pršelo, toto jídlo se snědlo bez vaření. Pršelo mnoho dnů a zprvu jsem se rozhodl nejíst syrové maso, jež též nebylo dabah¹⁶, leč po čase jsem je též jedl, řka šeptem "ve jménu Božím", doufaje, že Bůh porozumí mé situaci. Když nepršelo, zapálili oheň pomocí malého uhlíku, jenž nesli s sebou, a jídlo se uvařilo. Též jsme jedli bobule a trávy, jejichž jména neznám. Pak jsme cestovali zbytek dne, jenž byl značný, až do příchodu noci, kdy jsme opět odpočívali a jedli.

Mnohokrát v noci pršelo a hledali jsme úkryt pod velkými stromy, leč vstali jsme promočeni a naše kůže na spaní byly rovněž promočeny. Normané na to nereptali, protože jsou veselí v každé době; já sám jsem reptal, a mocně. Nevšímali si toho.

Nakonec jsem řekl Hergerovi: "Déšť je studený." On se tomu zasmál. "Jak může být déšť studený?" opáčil. "Tobě je zima a jsi nešťastný. Déšť není studený ani nešťastný."

Viděl jsem, že věří této dětinskosti a skutečně mne považuje za dětinského, že myslím jinak, leč přec jsem si to myslel.

Nyní se stalo, že jedné noci, zatímco jsme jedli, řekl jsem nad jídlem "ve jménu Božím," a Buliwyf se tázel Hergera, co jsem pravil. Děť jsem Hergerovi, že věřím, že jídlo musí být zasvěceno, konal jsem tedy podle své víry. Buliwyf na to děť: "To je způsob Arabů?" Herger tlumočil.

Odvětil jsem takto: "Ne, protože po pravdě ten, kdo zabíjí potravu, musí provést zasvěcení. Pronáším ta slova, abych nezapomněl."17

To Normané shledali jako důvod ke smíchu. Chechtali se srdečně. Pak se mne Buliwyf otázel: "Umíš kreslit zvuky?" Neporozuměl jsem, co tím myslí, a ptal jsem se Hergera. Mluvil se sem a tam, až jsem nakonec pochopil, že myslel psát. Normané zovou řeč Arabů hluk či zvuk. Odvětil jsem Buliwyfovi, že umím psát a rovněž číst.

Ten děl, abych pro něj něco napsal na zem. Ve světle večerního ohně jsem vzal klacek a napsal: "Nechť je Bůh pochválen."

Všichni Normané si psaní prohlédli. Nařídili mi, abych přečetl, co píše, a to jsem učinil. Nyní Buliwyf dlouhou dobu s hlavou skloněnou na prsou na psaní upřeně hleděl.

Herger se tázel: "Kterého Boha chválíš?" Odvětil jsem, že chválím jediného Boha, jehož jméno je Alláh.

Herger děl: "Jeden Bůh nemůže stačit."

Nyní jsme putovali další den, prošla noc a pak další den. A toho večera vzal Buliwyf klacek a nakreslil na zem, co jsem já dříve nakreslil, a nařídil mně to přečíst.

Pronesl jsem hlasitě slova: "Nechť je Bůh pochválen." Tím byl Buliwyf uspokojen. Věděl jsem, že si na mne vymyslel zkoušku, zapamatoval si symboly, jež jsem nakreslil, aby mi je opět ukázal.

Nyní Echthgow, Buliwyfův pobočník či zástupce, bojovník méně veselý než ostatní, přísný muž, ke mně přes tlumočníka promluvil. Herger děl: "Echthgow by rád věděl, umíš-li nakreslit zvuk jeho jména."

Odvětil jsem, že umím, a vzal jsem klacek a začal kreslit v hlíně. Echthgow okamžitě vyskočil, odhodil klacek pryč a zašlapal písmo. Pronášel zlostná slova.

Herger mně děl: "Echthgow si nepřejí, abys vůbec někdy psal jeho jméno, a to musíš slíbit."

Zde jsem byl zmaten a spatřil jsem, že se Echthgow na mne hrozně zlobí. Taktéž činili ostatní, civějící na mne s obavami a hněvem. Slíbil jsem Hergerovi, že nenakreslím jméno Echthgowa ani nikoho z ostatních. Tím se všem ulevilo.

Po této události se už o mém psaní nehovořilo, leč Buliwyf vydal jisté pokyny a kdykoliv přišlo, zavedli mne vždy k největšímu stromu a dostával jsem více jídla než předtím.

Nespali jsme pořád v lese ani jsme neustále lesem nejeli. Na pokraji některých hvozdů Buliwyf a jeho bojovníci skočili vpřed, jeli hustými stromy tryskem, bez opatrnosti či myšlenky strachu. A pak opět v jiných lesích zastavil, bojovníci sesedli, rozdělali oheň a nabídli nějakou oběť, jídlo nebo několik plátků tvrdého chleba nebo kousek sukna, než jeli dál. A pak jeli kolem kraje lesa, nikdy do něj nevstoupili.

Tázel jsem se Hergera, proč tomu tak je. Pravil, že některé lesy jsou bezpečné a jiné nikoliv, leč dále to nevysvětlil.

Zeptal jsem se ho: "Co není bezpečné v lesích, jež jsou takto posuzovány?"

Odvětil takto: "Existují věci, jež žádný člověk nemůže pokořit, žádný meč zabít, ani oheň spálit a takové věci jsou v lesích."

Tázel jsem se: "Jak je to známo?"

Na to se zasmál a pravil: "Vy Arabové vždy chcete znát pro všechno důvody. Vaše srdce jsou velké vybuchující měšce důvodů."

Zeptal jsem se: "A vy se o důvody nestaráte?"

"To ti není k ničemu. My říkáme: Člověk by měl být přiměřeně moudrý; leč ne přemoudřelý, aby neznal svůj osud předem. Člověk, jehož mysl je prosta starostí, nezná předem svůj osud."

Nyní jsem viděl, že se musím s jeho odpovědí spokojit. Protože byla pravda, že při jedné či druhé příležitosti jsem se na něco ptal, Herger odpověděl, a když jsem jeho odpovědi neporozuměl, zeptal jsem se dál a on odpověděl dál. A přec opět, když jsem mu položil dotaz, on odvětil krátce, jako by dotaz neměl žádnou cenu. A pak jsem z něj nic nedostal, kromě vrtění hlavou.

Nyní jsme pokračovali. Vpravdě mohu říci, že některé z hvozdů v divoké severní zemi vyvolávají pocit strachu, pro nějž nemám vysvětlení. V noci, sedíce kolem ohně, vyprávěli Normané historky o dracích a divých zvířatech a rovněž o svých předcích, kteří je zabíjeli. Tato stvoření, pravili, byla zdrojem mého strachu. Leč oni vyprávěli historky bez jakékoliv známky strachu a žádnou z těchto příšer jsem nespasil na vlastní oči.

Jedné noci jsem slyšel dunění, jež jsem považoval za hrom, leč děli mně, že je to vrčení draka v lese. Nevím, co je pravda, a pouze zaznamenávám, co mi pravili.

Severní země je chladná a vlhká a slunce je vidět zřídka, ježto nebe je po celý den šedé hustými mraky. Lidé této oblasti jsou bledí jako len a mají velice světlé vlasy. Po tak mnoha dnech cesty jsem neviděl vůbec žádné tmavé lidi a vskutku jsem byl středem podivu tamních obyvatel pro svou kůži a tmavé vlasy. Mnohokrát sedlák či jeho žena přišli, aby se mne dotkli hladivými pohyby: Herger se smál a pravil, že se snaží setřít barvu, mysleli si, že mám pomalované tělo. Jsou to nevědomí lidé, neznalí šíře světa. Mnohokráte se mne báli a nepřiblížili se ke mně. V jednom místě, neznám jména, dítě křičelo v hrůze a běželo se chytit matky, když mne spatřilo.

Tomu se bojovníci Buliwyfovi smáli velmi bujaře. Leč nyní jsem upozoroval dvě věci: s prošlými dny se bojovníci Buliwyfovi přestávali smát a upadali do špatné nálady, více každým dnem. Herger mi pravil, že myslí na pití, jež nám bylo mnoho dnů odepřeno.

Na každém statku či usedlosti Buliwyf a jeho bojovníci žádali pití, leč v těchto chudých místech často neměli žádnou pálenku a oni byli bolestně zklamáni, až vposledku v nich nezůstala ani stopa veselosti.

Nakonec jsme dorazili do vesnice, tam bojovníci sehnali pití a všichni Normané se v okamžiku opili. Pili chlemtavě, nedbali, že jim pálenka teče ve spěchu po bradě a šatu. Vpravdě, jeden z družiny, vážný bojovník Echthgow, byl z pálenky tak pomatený, že se opil ještě v sedle koně a upadl, když se pokusil sesednout. Kůň ho kopl do hlavy, obával jsem se o jeho bezpečnost, leč Echthgow se smál a kopl koně též.

Zůstali jsme v té vesnici po dobu dvou dnů. Moc mne to udivilo, ježto předtím bojovníci ukazovali při cestě velký

spěch a úmysl, leč nyní vše opustili kvůli pití a strnulému spánku. Pak třetího dne Buliwyf nařídil, abychom pokračovali, a bojovníci jeli dál, já mezi nimi, a ztrátu dvou dnů nepovažovali za nic divného.

Kolik dnů jsme cestovali dále, si nejsem jist. Vím, že jsme pětkrát měnili koně za čerstvé, platili jsme za ně ve vesnicích zlatem a malými zelenými lasturami, jichž si Normané cení více než jakýchkoliv jiný z předmětů na světě. A nakonec jsme dorazili do vesnice jménem Lenneborg umístěné u moře. Moře bylo šedé, podobně tak obloha, a vzduch byl chladný a štiplavý. Tady jsme sobě vzali další plavidlo.

Loď byla podobného vzhledu jako předchozí, leč větší. Normané ji nazývali Hosbokun, což značí "mořský kozel", z důvodu, že loď skáče ve vlnách, jako skáče kozel. A též z důvodu, že plavidlo bylo rychlé, ježto mezi těmito lidmi je kozel zvíře, jež pro ně znamená rychlost.

Bál jsem se vydat na toto moře, ježto voda byla rozbourená a velice studená; kdyby do toho moře člověk ponořil ruku, vmžiku by v ní neměl cit, tak hrozně bylo studené. A přec Normané byli veselí, žertovali a popíjeli v té přímořské vesnici Lenneborgu a krátili si chvíli s mnoha ženami a mladými otrokyněmi. To je, jak mně pravili, obyčej Normanů před mořskou poutí, ježto žádný člověk neví, přežije-li cestu, a tak odjíždí s přemírou bujarého veselí.

V každém místě nás vítali s velikou pohostinností, ježto je to těmito lidmi považováno za čest. Nejchudší rolník nám nabídl vše, co měl, a beze strachu, že bychom ho zabili či okradli, leč pouze z dobroty a laskavosti. Normané, dozvěděl jsem se, nestrpí mezi sebou zloděje nebo vrahy, s takovými lidmi zacházejí krutě. Tyto názory dodržují, vzdor tomu, že jsou pořád opilí a rvou se jako nerozumná zvířata a zabíjejí se navzájem v prchlivých soubojích. Leč toto nevidí jako vraždu, a kdokoliv zavraždí, bude sám zabit.

Se svými otroky však zacházejí s neobvyklou slušností, což mne udivilo. Jestliže otrok onemocní nebo zemře při nějaké nehodě, není to považováno za velkou ztrátu; a ženy, jež jsou otrokyněmi, musí být vždy připraveny posloužit každému muži, na veřejnosti či v soukromí, ve dne či v noci. Vůči otrokům není žádné náklonnosti, leč ani žádné brutality, jejich páni je vždy živí a šatí.

Dále jsem zjistil toto: že každý muž se smí těšit s otrokyní, leč i žena nejchudšího rolníka je respektována náčelníky a jarly Normanů, jako respektují navzájem své ženy. Vynutit si pozornost ženy svobodné rodem, jež není otrokyní, je zločin. Děli mi, že muže by za to pověsili, i když jsem to nikdy nespáčil.

Cudnost mezi ženami se považuje za velkou ctnost, leč zřídka zřel jsem ji dodržovat, ježto cizoložství se nepočítá za velký prohřešek, a jestliže žena jakéhokoliv muže, nízko či vysoce postaveného, je chtivá, nebere se její chování jako mimořádné. Tito lidé jsou v takových věcech velice volní a muži ze Severu říkají, že ženy jsou zrádné a že se jim nemůže věřit; vypadá to, že se s tím smířili a hovoří o tom se svým obvyklým veselým vzezřením.

Tázel jsem se Hergera, je-li ženatý, a on mně pravil, že má ženu. Ptal jsem se se vši diskretností, zda je cudná, a on se mi zasmál do tváře a pravil: "Pluji po mořích a nemusím se vrátit, nebo můžu být hodně let nepřítomen. Má žena není mrtvá." Z toho jsem vyrozuměl, že je mu nevěrná a jemu je to jedno.

Normané nepovažují žádného potomka za bastarda, je-li matka vdaná. Děti otroků jsou někdy otroky, někdy svobodné; jak se to rozhoduje, nevím.

V některých oblastech jsou otroci označeni přistřížením ucha. V jiných krajích nosí otroci železný nákrčník k označení jejich místa. A jinde opět nemají otroci žádného označení, neboť to je místní obyčej.

Pederastie není mezi Normany známa, ačkoliv říkají, že jiní lidé ji provozují; oni sami prohlašují, že je nezajímá, a ježto se mezi nimi nevyskytuje, nemají za ni žádný trest.

Všechno toto a víc jsem zjistil ze svých rozhovorů s Hergerem a z toho, čeho jsem byl svědkem při cestách naší skupiny. Dále jsem zřel, že všude, kde jsme odpočívali, se lidé vyptávali Buliwyfa, co je cílem jeho výpravy, a když se dozvěděli její podstatu - tu, již jsem ještě nepochopil - prokazovali jemu a jeho bojovníkům, i mně, nehlubší úctu a věnovali nám své modlitby, oběti a projevovali přání štěstí.

Na moři, jak jsem uvedl, se Normané stávají šťastnými a jásají, ačkoliv oceán byl rozbourěný a nebezpečný - aspoň dle mého způsobu myšlení a také žaludku, jenž se cítil slabě a neklidně. Opravdu jsem se vyprázdnil a pak se tázel Hergera, proč jsou jeho společníci tak šťastní.

Herger pravil: "Ježto brzy budeme v domově Buliwyfově, místě známém jako Jatlam, kde žijí jeho otec, matka a všichni příbuzní, a on je neviděl hodně dlouhých let."

Nato jsem se otázel: "My nesměřujeme do země Wulfgarovy?"

Herger odvětil: "Ano, leč patří se, aby Buliwyf povinně vzdal úctu otcí a též matce."

Zřel jsem podle tváří, že všichni urození, jarlové a bojovníci jsou šťastni jako sám Buliwyf. Tázel jsem se Hergera, proč je tomu tak.

"Buliwyf je náš velitel, jsme šťastni kvůli němu a kvůli moci, již brzy získá."

Tázel jsem se, co je to za moc, o níž hovořil. "Je to moc Rundinga," odpověděl mně Herger. "Co je to za moc?" tázel jsem se, načež on takto odvětil: "Moc praprapředků, moc obrů."

Normané věří, že v dávných dobách byl svět osídlen pokolením obřích lidí, kteří od té doby vymizeli. Normané se nepovažují za jejich potomky, leč dostali něco z moci těchto pradávných obrů, cestami, jinž dobře nerozumím. Tito pohané též věří v mnoho bohů, kteří jsou sami rovněž obry a mají taktéž moc. Avšak obři, o nichž Herger hovořil, byli obři lidé, ne bohové, tak se mně to jevílo.

Té noci jsme přistáli na břehu tvořeném kameny velkými jako pěst a tam se Buliwyf se svými muži utábořil a kolem ohně dlouho do noci popíjeli a pěli. Herger se připojil k oslavě a neměl trpělivost, aby mi vysvětlil smysl písní, tak nevím, co zpívali, leč byli šťastni. Nazítří dorazí do Buliwyfova domova, do země jménem Jatlam.

Odjeli jsme před úsvitem; bylo tak chladno, že mne bolely kosti, tělo jsem měl otláčené od kamenitého břehu, a vydali jsme se na zuřící moře a do zuřícího větru. Pluli jsme celé ráno a během té doby vzrušení mužů ještě rostlo, až se začali chovat jako děti či ženy. Byl to pro mne div, vidět tyto velké silné bojovníky, jak se chichotají a smějí jako kalifův

harém, a přec v tom neviděli nic nemožného.

Namáhal jsem se spatřit tento bájný Buliwyfův domov, když normanské plavidlo obeplouvalo útes. Válečníci se smáli a hlasitě jásalí a domyslel jsem si, že si vyměňovali obhroublé vtípy a plány na kratochvíle s ženami, až přistanou.

A pak se na moře rozšířil pach kouře, zahlédli jsme kouř a muži zmlkli. Když jsme obepluli výběžek, zřel jsem na vlastní oči, že město za ním zkomíralo v doutnajících plamenech a vlnách černého kouře. Nebylo tam žádných známek života. Buliwyf a jeho bojovníci přistáli a šli k městu Jatlam. Ležela tam mrtvá těla mužů, žen a dětí, některá sežehlá plameny, jiná rozsekaná meči - spousta mrtvol. Buliwyf a bojovníci nemluvili, a přec dokonce ani zde nedali najevo hoře, pláč či zármutek. Nikdy jsem neviděl rasu, která bere smrt, jako ji berou Normané. Mně samotnému se dělalo při pohledu mnohokrát špatně, a jim nikdy.

Nakonec jsem se otázel Hergera: "Kdo to udělal?" Herger ukázal do vnitrozemí, ke hvozdům a kopcům daleko od šedého oceánu. Nad hvozdy visel mlžný opar. Ukázal, a nemluvil. Tázel jsem se: „Jsou to mlhy?" On odpověděl: "Už se neptej. Dozvíš se dřív, než ti bude milo."

Nyní se stalo toto: Buliwyf vstoupil do jednoho kouřícího zničeného domu a vrátil se k nám, nesa meč. Ten meč byl hodně velký a těžký a tak zahřátý ohněm, že jej nesl s rukojetí obalenou sukrem. Vpravdě pravím, že to byl největší meč, jenž jsem kdy zřel. Byl tak dlouhý jako mé tělo a čepel měl ploskou a širokou jako dlaně dvou mužských rukou vedle sebe. Byl tak velký a těžký, že dokonce Buliwyf sténal námahou, když ho nesl.

Tázel jsem se Hergera, co je to za meč, a on pravil: "To je Runding," a pak Buliwyf nařídil celé družině nastoupit na loď a vydali jsme se opět na moře. Nikdo z bojovníků se neohlédl na hořící město Jatlam; já sám jsem to učinil a zřel jsem kouřící trosky a mlhy v kopcích za nimi.

Tábor Trelburg

Po dva dny jsme pluli podél plochého pobřeží mezi mnoha ostrovy, jež se zovou Země Dánů, až jsme konečně dospěli k oblasti močálů, protkané křížem krážem řekami, jež se vlévají do moře. Tyto řeky nemají žádná jména, leč každá z nich se zove "wyk", a lidé úzkých řek se zovou "wykingové", což pro Normany znamená bojovníky, kteří plují se svými loděmi proti proudu řek a tímto způsobem napadají cizí sídliště.¹⁹

V této močálovité oblasti jsme tedy zastavili v místě zvaném Trelburg, jež mne udivilo. Není to město, spíše vojenský tábor, jeho obyvatelé jsou bojovníci a jen malý počet tvoří ženy a děti. Opevnění tohoto tábora je zbudováno s velkou péčí a řemeslnou zručností po způsobu Římanů.

Trelburg leží v místě soutoku dvou vyků, jejichž vody pak tečou do moře. Hlavní část města je obehnaná kruhovým hliněným valem, vysokým jako pět mužů stojících jeden na druhém. Pro větší ochranu stojí na tomto valu dřevěné oplocení. Vně hliněného valu je příkop naplněný vodou, hloubku neznám.

Tato opevnění jsou výtečně provedena, symetrií a kvalitou mohou soupeřit se vším, co známe. A je tam ještě něco: směrem k městu je postaven druhý půlkruh vysokého valu a za ním druhý příkop.

Město leží uvnitř vnitřní kruhové hradby, jež je přerušena čtyřmi branami směřujícími ke čtyřem stranám země. Každá brána je uzavřena silnými dubovými vraty s těžkým železným kováním a obsazena mnoha strážemi. Mnohé stráže krácejí též po hradbách, hlídají ve dne v noci.

Ve městě stojí šestnáct dřevěných obydlí, všechna stejná: jsou to dlouhé domy, tak je Normané zovou, se stěnami, jež se zakřivují, takže připomínají převrácené čluny s oběma konci rovně useknutými. Na délku mají třicet kroků a jsou širší uprostřed než na obou koncích. Seřazeny jsou takto: čtyři dlouhé domy jsou postaveny přesně, aby vytvářely čtverec. Jsou tak sestaveny čtyři čtverce, což činí šestnáct domů.²⁰

Každý dlouhý dům má pouze jeden vchod, vchody jsou umístěny tak, že ani jeden není viditelný z druhého. Tázel jsem se Hergera, proč je tomu tak, a Herger odpověděl takto: "Je-li tábor napaden, musí muži běžet k hradbám a vchody jsou takové, že mohou spěchat bez překážení si a zmatku, naopak, každý může postupovat volně k obranným úkolům."

Tak je to ve čtverci, že jeden dům má severní dveře, další dům východní dveře, další dům jižní, další západní; tak je také uzpůsoben každý ze čtyř čtverců.

Pak jsem též zřel, že zatímco Normané jsou obrovití, tyto vchody jsou tak nízké, že i já se musím sklonit napůl, abych do domů vešel. Tázel jsem se Hergera, jenž odpověděl: "Jsme-li napadeni, může zůstat uvnitř jediný bojovník a svým mečem utínat hlavy všech, kdož vstupují. Dveře jsou tak nízké, aby hlavy byly skloněny k sekání."

Vpravdě, zřel jsem, že po všech stránkách byl Trelburg zbudován k válčení a obraně. Vůbec se zde neobchoduje, jak jsem uvedl. V dlouhých domech jsou tři části, či místnosti, každá s dveřmi. Prostřední místnost je největší a má též jámu na smetí.

Nyní jsem zřel, že lidé v Trelburgu nebyli jako Normané u Volhy. Tito byli čisti lidé na svou rasu. Myli se v řece, vyměšovali venku a byli ve všech ohledech mnohem lepší, než co jsem znal. Leč nejsou opravdu čisti, pouze při srovnání.

Společnost Trelburgu tvoří většinou muži, ženy jsou všechny otrokyně. Mezi ženami není vdaných a jsou brány volně, jak se mužům ráčí. Lidé Trelburgu se živí rybami a trochou chleba; nezabývají se zemědělstvím či chováním dobytka, ačkoliv bažinatá země kolem města poskytuje i oblasti vhodné k pěstování obilí. Tázel jsem se Hergera, proč tam není zemědělství, a on mi pravil: "Toto jsou bojovníci. Ti neobdělávají půdu."

Buliwyf a jeho družina byli laskavě přijati vůdci Trelburgu, jichž je několik, především jedním z nich, Sagardem. Sagard je silný a prudký muž, téměř tak velký jako Buliwyf sám.

Během noční slavnosti se Sagard tázel Buliwyfa na jeho cíl a důvody k cestě a Buliwyf mu pověděl o prosbě Wulfgarově. Herger mi vše překládal, ačkoliv po pravdě jsem strávil mezi těmito pohany dostatečnou dobu, abych se naučil několik slov jejich jazyka. Zde je smysl rozhovoru Sagarda a Buliwyfa.

Sagard hovořil takto: "Od Wulfgara je rozumné dělat posla, i když je synem krále Rothgara, ježto několik synů Rothgarových se navzájem znepřátelilo."

Buliwyf pravil, že o tom nevěděl, nebo něco v tom smyslu. Vycítil jsem však, že ho to moc nepřekvapilo. A přec je pravda, že Buliwyfa zřídka co překvapilo. Taková byla jeho role jako vůdce bojovníků a reka.

Sagard opět hovořil: "Vskutku, Rothgar měl pět synů, a tři jsou mrtvi rukou jednoho z nich, Wiglifa, úskočného muže²¹, s nímž je v této záležitosti společen herold starého krále. Pouze Wulfgar zůstává věrný, a ten odjel."

Buliwyf řekl Sagardovi, jak je rád, že se dozvěděl tyto zprávy, a že si to zapamatuje, a tím rozhovor skončil. Buliwyf ani nikdo z jeho bojovníků nedali při Sagardových slovech najevo žádné překvapení a z toho jsem usoudil, že je obvyklé, aby se synové krále zbavili svých bratrů a získali trůn.

Je také pravda, že čas od času může syn zavraždit svého otce - krále, aby získal trůn, a to se též nepovažuje za nic kromobyčejného, protože Normané to vidí stejně jako rvačku opilců mezi bojovníky. Normané mají přísloví, jež zní: "Dej si pozor na záda!" a věří, že muž musí být vždy hotov se bránit, i otec proti vlastnímu synovi.

Při našem odjezdu jsem se tázal Hergera, proč jsou na vnitrozemní straně Trelburgu další hradby, leč na straně k moři nikoliv. Tito Normané jsou mořeplavci, kteří útočí z moře, a přec Herger pravil: "Je to země, jež je nebezpečná."

Otázal jsem se: "Proč je země nebezpečná?" a on odpověděl: "Kvůli mlhám."

Při našem odjezdu z Trelburgu shromáždění bojovníci tloukli svými kopími do štítu a vytvořili velký hluk pro naši loď, jež vyplouvala. To bylo proto, pravili mi, aby vyvolali pozornost Ódina, jednoho z jejich mnoha bohů, aby Ódin pohlížel příznivě na cestu Buliwyfa a jeho dvanácti mužů.

Též jsem se dozvěděl toto: číslo třináct je pro Normany významné, protože měsíc roste a zmírá třináctkrát během jednoho roku, podle jejich výpočtů. Z tohoto důvodu musí všechny důležité výpočty obsahovat číslo třináct. Tak mi Herger sdělil, že počet obydlí v Trelburgu je třináct a ještě tři, místo šestnáct, jak jsem to vyjádřil já.

Dále jsem se dozvěděl, že tito Normané mají jisté ponětí o tom, že rok nesouhlasí přesně s třinácti průchody měsíce, a tak číslo třináct není stále a utkvělé v jejich myslích. Třináctý průchod se zve kouzelný a cizí a Herger pravil: "Tak jsi byl vybrán za třináctého muže jako cizinec."

Vpravdě jsou tito Normané pověřiví, postrádají důvtip, rozumu či zákona. Mým očím se jeví jako lité děti, leč byl jsem mezi nimi, a tak jsem držel jazyk za zuby. Dost brzy jsem byl své opatrnosti rád, ježto sledovaly tyto události:

Pluli jsme nějakou dobu z Trelburgu, když jsem si vzpomněl, že nikdy předtím obyvatelé města nedělali odjezdovou slavnost s tloučením na štíty, aby přivolali Ódina. Sdělil jsem to Hergerovi.

"To je pravda," odpověděl. "K volání Ódina je zvláštní důvod, ježto nyní jsme na moři netvorů."

To se mně zdálo důkazem jejich pověřivosti. Ptal jsem se, zda někdo z bojovníků takové netvory kdy spatřil. "Vskutku, všichni jsme je viděli," pravil Herger., Jak jinak bychom o nich věděli?" Z tónu jeho hlasu jsem mohl poznat, že mne za mou nevěru považuje za hlupáka.

Prošla nějaká doba, když se ozvaly výkřiky a všichni bojovníci Buliwyfovi ukazovali na moře, pozorovali je a pokřikovali na sebe. Tázal jsem se Hergera, co se stalo. „Jsme nyní mezi netvory," pravil, ukazuje před sebe.

Oceán je v tomto místě hodně divoký. Vítr fouká zuřivou silou, barví mořské vlnění do běla pěnou, plive vodu plavci do tváře a pohrává si s jeho zrakem. Pozoroval jsem moře mnohé minuty a nezahlédl jsem mořského netvora, neměl jsem důvod věřit tomu, co pravili.

Pak jeden z nich volal k Ódinovi výkřik modlitby, a opakoval jeho jméno mnohokrát v prosbě, a pak jsem též zřel na vlastní oči mořskou příšeru. Měla tvar obrovského hada, jenž nikdy nezvedl hlavu nad povrch, a přec jsem viděl, jak se jeho tělo vlní a překrucuje, bylo velmi dlouhé a širší než člun Normanů, černé barvy.

Mořský netvor plival vodu do vzduchu jako fontána a pak se ponořil, zvedaje ocas, jenž byl rozezlán ve dvě jako vidlicový jazyk hada. Byl však ohromný, jedna část ocasu byla širší než největší vějířovitý list palmy.

Nyní jsem zřel dalšího netvora, dalšího a ještě dalšího; zdálo se, že jsou čtyři, možná šest či sedm. Každý se choval jako ostatní, vlnil se pod vodou, plival fontánu a zvedal ohromný ocas rozseknutý ve dvě. Při tomto pohledu Normané volali na pomoc Ódina a několik z nich padlo na kolena na palubu a třáso se.

Vpravdě jsem zřel na vlastní oči mořské příšery všude kolem nás v oceánu a pak, když prošla jistá doba, byly pryč a už jsme je nespattřili. Buliwyfovi bojovníci se vrátili k plachtám a nikdo o netvorech nehovořil, leč já jsem se bál ještě dlouho potom, a Herger mi pravil, že jsem v tváři bílý jako Normané, a smál se. "Co tomu říká Alláh?" tázal se mne a na to jsem nenalezl odpovědi.²²

Večer jsme přistáli, rozdělali oheň a já jsem se dotazoval Hergera, zda mořské příšery někdy napadly loď na moři, a když ano, jakým způsobem, ježto jsem neviděl u žádné z nich hlavu.

Herger odpověděl zavoláním Echthgowa, jednoho z urozených mužů a Buliwyfova pobočníka. Echthgow byl vážný bojovník, jenž se rozveselil jedině v opilosti. Herger pravil, že byl na lodi, jež byla napadena. Echthgow mi sdělil toto: že mořské příšery jsou větší než cokoli na povrchu země, větší než jakákoliv loď na moři, a když útočí, zajedou pod loď, zvednou ji do vzduchu a odhodí stranou jako kousek dřeva a rozdrtí ji svým vidlicovitým jazykem. Echthgow pravil, že na jeho lodi bylo třicet mužů a pouze on a dva další z milosti bohů přežili. Echthgow hovořil svým obvyklým způsobem, což u něj bylo velice vážně, a já jsem věřil, že mluví pravdu.

Echthgow mi též sdělil, že Normané vědí, že netvoří útočí na loď, protože se s ní touží pářit, považujíce ji za jednoho z nich. Z tohoto důvodu nestavějí Normané své lodi nadměrně velké.

Herger mi sdělil, že Echthgow je velký bojovník zkušený v boji a že se mu má ve všem věřit.

Další dva dny jsme pluli mezi ostrovy země Dánů a pak, třetího dne, jsme překonali úsek otevřeného moře. Zde jsem se obával, že uvidíme další mořské příšery, avšak nestalo se tak, a nakonec jsme dorazili k oblasti zvané Venden. Toto území je hornaté a odstrašující a Buliwyfovi muži v člunu se k němu blížili s jistým rozechvěním. Zabili slepici, již hodili do oceánu takto: hlavu hodili z přídě lodi a tělo slepice hodili ze zádi, poblíž kormidelníka.

Nepřistáli jsme přímo v této nové zemi, leč pluli jsme podél pobřeží, až jsme nakonec dorazili ke království Rothgarovu. Poprvé jsem ho zřel takto. Vysoko na útesu, shlížejíc na rozbouřeně šedé moře, stála ohromně velká dřevěná stavba,

mohutná a majestátní. Pravil jsem Hergerovi, že je to nádherný pohled, leč on i celá Buliwyfova družina sténali a kroutili hlavami. Tázel jsem se Hergera, proč je tomu tak. On pravil: "Rothgarovi se říká Rothgar Domýšlivý a jeho velká hala je znakem marnivého člověka."

Tázel jsem se: "Proč tak hovoříš? Kvůli její velikosti a skvělosti?" Ježto vskutku, když jsme připluli blíž, spatřil jsem, že stavba je bohatě zdobena řezbami a stříbřitými rytinami, jež se z dálky trpytily.

"Ne," odvětil Herger. "Říkám, že Rothgar je domýšlivý kvůli tomu, jak umístil své obydlí. Vyzývá bohy, aby ho srazili, a předstírá, že je víc než člověk, a tak ho trestají."

Nikdy jsem neviděl nedobytnější velké sídlo a pravil jsem Hergerovi: "Toto sídlo nelze napadnout; jak může být Rothgar sražen?"

Herger se zasmál a pravil toto: "Vy Arabové jste hloupější, než si lze představit, a nevíte nic o tom, jak to na světě chodí. Rothgar si zaslouží neštěstí, jež ho potkalo, a zachránit ho můžeme pouze my, a možná ani my ne."

Tato slova mně byla záhadou. Pohlédl jsem na Echthowa, Buliwyfova pobočníka, a zřel jsem, že stojí ve člunu a tváří se udatně, a přec se mu třesou kolena, a nebyla to síla větru, jež ho tak roztrásla. Báł se; všichni se báli; a já jsem nevěděl proč.

Rothgarovo království v zemi Venden

Loď zakotvila v době odpolední modlitby a já jsem prosil Alláha o odpuštění, že jsem se nemodlil. Leč nemohl jsem tak učiniti v přítomnosti Normanů, již považovali mé modlitby za své prokletí a vyhrožovali mně zabitím, kdybych se modlil v jejich dohledu.

Válečníci na člunu se oděli do bitevního šatu, jenž byl tento: nejdříve boty a kamaše z hrubé vlny, přes to kabát z těžké kožešiny, jenž sahal ke kolenům. Přes něj si dali drátěné košile, jež měli všichni kromě mne. Pak si každý muž vzal meč a připjal ho k opasku; každý muž si vzal svůj bílý štít potažený nevyčiněnou kůží a své kopí: každý si vložil na hlavu přilbici z kovu nebo kůže; 23 ve všem byli muži stejní, kromě Buliwyfa, jenž jediný nesl meč v ruce, tak byl velký.

Bojovníci vzhledli k velkému sídlu Rothgarovu, obdivovali jeho blyštící se střechu a shodli se, že na světě není druhého takového, s jeho vysokými lomenicemi a bohatou řezbou. A přec nebylo v jejich řeči žádného respektu. Nakonec jsme opustili loď a šli cestou dlážděnou kameny k velké hale. Řinčení mečů a chřestění drátěných košil dělalo značný hluk. Když jsme ušli nevelkou vzdálenost, spatřili jsme u cesty uříznutou hlavu vola naraženou na kůl. Zvíře bylo čerstvě zabito.

Všichni Normané vzdychali a tvářili se na toto zlé znamení truchlivě, ačkoliv pro mne nemělo žádného významu. Už jsem přivykl jejich obyčejí zabít při nejmenší nejistotě nebo ohrožení nějaké zvíře. Leč tato volská hlava měla obzvláštní význam.

Buliwyf se zahleděl přes pole Rothgarovy země a spatřil tam osamocený zemědělský dům, takový, jaké jsou v zemi Rothgarově běžné. Stěny toho domu byly ze dřeva, utěsněné kaší z bláta a slámy, jež se musí po častých deštích obnovovat. Střecha je z došků a též ze dřeva. V domě je pouze podlaha z udusané hlíny, ohniště a zvířecí trus, ježto lidé z hospodářství spí se svými zvířaty v domě kvůli teplu, jež vydávají jejich těla, a trus pak pálí.

Buliwyf dal příkaz, abychom šli k tomu domu, tak jsme se vydali přes pole, jež se zelenala, leč byla provlhla a mokrá. Jednou či dvakrát se družina zastavila, aby prozkoumala půdu, než pokračovala, leč nikdy muži nenašli nic, co by jim vadilo. Já sám jsem neviděl nic.

A přec Buliwyf opět družinu zastavil a ukázal na černou zem. Vpravdě, na vlastní oči jsem zřel obnažený otisk nohy - vlastně, mnoha nohou. Byly ploché a škaredší než otisk kteréhokoliv známého stvoření. Na každém prstu bylo vidět ostrou vyhloubeninu po zahnutém nehtu či drápu; tak se tvar zdál lidský, leč přec ne lidský. To jsem zřel na vlastní oči a taktak jsem věřil svému zraku.

Buliwyf a jeho bojovníci kroutili nad těmi stopami hlavami a slyšel jsem je opakovat pořád dokola jedno slovo: "wendol", nebo "wendlon", nebo něco takového. Význam slova jsem neznal, a vycítil jsem, že v tomto okamžiku se nemám tázat Hergera, ježto byl pln obav jako ostatní. Blížili jsme se k domu a čas od času spatřili další stopy. Buliwyf a jeho bojovníci šli pomalu, leč nebyla to opatrnost; nikdo netasil meč; byl to spíše nějaký děs, jenž jsem nechápal, a přec s nimi cítil.

Nakonec jsme přišli k obydlí a vstoupili do něj. V domě jsem spatřil, na vlastní oči, toto: byl tam muž, mladého věku a značného vzrůstu, jehož tělo mělo utrhané údy. Trup byl tady, paže tam, noha onde. Krev se nacházela v hlubokých kalužích na podlaze, na stěnách, na střeše, na každém povrchu v takové hojnosti, že se dům zdál být natřen rudou krví. Byla tam též žena, podobným způsobem roztrhána. Též chlapec, pachole dvouleté, jež mělo hlavu utrženou u ramenou, z těla zbyl zakrvácený pahýl.

Všechno to jsem zřel na vlastní oči, a byl to nejhrůznější pohled, jehož jsem byl kdy svědkem. Pročistil jsem se, bylo mi hodinu špatně, a pak jsem se opět pročistil.

Nikdy nepochopím způsoby Normanů, ježto právě když mně se udělalo zle, tak oni se uklidnili a byli vůči této hrůze neteční; dávali se na vše klidně: hovořili o stopách drápů na údech a o způsobu trhání masa. Hodně pozornosti věnovali té skutečnosti, že chyběly všechny hlavy; též zaznamenali nejděbelnější stránku, již si i nyní vybavuji s rozechvěním.

Tělo pacholete bylo pokousáno jakýmsi bestiálními zuby, na měkkém mase na zadní straně stehna. Tak bylo též okousáno rameno. Tuto hrůzu jsem zřel na vlastní oči.

Bojovníci Buliwyfovi byli zachmuřeni a rozzlobeni, když odcházeli z domu. Věnovali hodně pozornosti měkké zemi kolem stavení, všimli si, že tam nejsou žádné stopy kopyt po koních; to bylo pro ně důležité. Nechápal jsem proč.

Nebyl jsem ani moc pozorný, ještě mne bolelo u srdce a dělalo se mně zle.

Když jsme přecházeli přes pole, udělal Echthow objev, jehož podstata byla tato: byl to malý kámen, menší než dětská pěst, byl vyhlazen a hrubě opracován. Všichni bojovníci se kolem něj shlukli, aby ho prozkoumali, já mezi nimi.

Spatřil jsem, že je to soška trupu těhotné ženy. Bez hlavy, bez rukou, bez nohou: jen trup s hodně nafouknutým břichem a nad ním dva visuté velké prsy. 24 Považoval jsem tento výtvar za přehnaně hrubý a ošklivý, leč nic víc. A přec Normané byli znenadání zaraženi, bledí a rozřesení; ruce se jim chvěly při doteku sošky a nakonec ji Buliwyf hodil na zem a rozbil rukojetí svého meče, až ležela roztržštěná na kamenné úlomky. A pak se udělalo několika bojovníkům špatně a pročistili se na zem. A byli jati všeobecnou hrůzou, což mne mátl.

Nyní jsme se vydali k velké hale krále Rothgara. Během cesty, jež trvala skoro hodinu, nikdo nepromluvil; všichni se zdáli ponořeni do hořkých a sžravých myšlenek, a přec už nejevili žádný strach.

Nakonec nám zastoupil cestu herold na koni. Všiml si zbraní, jež jsme nesli, a postoje družiny a Buliwyfa a vykřikl výstrahu.

Herger mně pravil: "Touží znát naše jména a je úsečný."

Buliwyf heroldovi něco odvětil a z jeho tónu jsem seznal, že nemá náladu na dvorní lichotky.

Herger mně pravil: "Buliwyf mu říká, že jsme poddaní krále Higlance, z království Jatlam, a jdeme s poselstvím ke králi Rothgarovi a chceme s ním mluvit." A Herger dodal: "Buliwyf praví, že Rothgar je nejmocnější král." Leč Hergerův tón vyzníval v opačném smyslu.

Herold nás vyzval, abychom pokračovali v cestě k velké hale a počkali venku, až oznámí králi náš příjezd. To jsme učinili, ačkoliv Buliwyf a jeho družina nebyli tímto zacházením potěšeni; ozývalo se brumlání a mručení, ježto obyčejem Normanů je pohostinnost a nezdálo se příliš dobrotivým nechat nás čekat venku. A přec čekali a odložili své zbraně, meče a kopí, leč ne svá brnění, a nechali zbraně za dveřmi do haly.

Tato hala byla obklopena na všech stranách obydlími postavenými po způsobu Normanů. Ta byla dlouhá se zaoblenými stěnami jako v Trelburgu; leč lišila se v uspořádání, ježto netvořila čtverce. Chyběla zde i opevnění a příkopy. Od královské haly a dlouhých domů kolem se táhl svah k dlouhé zelené pláni, sem tam leželo hospodářské stavení a vzadu se zvedaly kopce a začínal hvozď.

Táhl jsem se Hergera, či jsou ty dlouhé domy, a on mně pravil: "Některé patří králi, jiné královské rodině, další jsou pro šlechtice a též pro služebnictvo a nižší členy králova dvora." Pravil též, že je to obtížné místo, i když v tomto jsem ho nepochopil.

Pak nám dovolili vstoupit do velké haly krále Rothgara, jež vpravdě pravím musí být považována za jeden z divů celého světa, tím spíše, že leží v drsné severské zemi. Tato stavba se zve mezi Rothgarovým lidem Hurot, ježto Normané dávají lidská jména věcem svého života, stavbám, člunům a obzvláště zbraním. Já tedy pravím: tento Hurot, velká hala Rothgarova, byl velký jako kalifův hlavní palác a bohatě vykládaný stříbrem a dokonce někdy zlatem, což je na Severu velmi vzácné. Na všech stranách byly vzory a ornamenty velké krásy a umělecké ceny. Byl to skutečně památník moci a vznešenosti krále Rothgara.

Král Rothgar seděl na vzdáleném konci haly Hurot, obrovské místnosti, že byl tak daleko, že jsme ho stěží rozeznali. Za jeho pravým rámem stál tentýž herold, jenž nás zastavil. Herold pronesl řeč, jež podle Hergera byla tato: "Zde, králi, je družina bojovníků z království Jatlam. Právě přijeli z moře, jejich velitelem je muž jménem Buliwyf. Prosí o dovolení sdělit ti svůj cíl, ó králi. Nezakazuj jim vstoupit; mají chování jarlů a jejich velitel, podle jeho držení těla, je mocný bojovník. Pozdrav je jako jarly, ó králi Rothgare."

Tak nás vyzval, abychom přistoupili ke králi Rothgarovi.

Král Rothgar vypadal jako muž blízko smrti. Nebyl mladý, měl bílý vlas, velice bledou kůži a v tváři vrytou strast a strach. Díval se na nás s podezřením, mhouřil oči, nebo byl skoro slepý, já nevím. Nakonec pronesl řeč, jež podle Hergera zněla takto: "Vím o tomto muži, ježto jsem pro něj poslal na hrdinskou výpravu. Je to Buliwyf, znal jsem ho jako dítě, když jsem navštívil království Jatlam. Je to syn Higlance, jenž byl mým laskavým hostitelem, a nyní tento syn přichází ke mně v době mé strasti a nouze."

Rothgar pak přikázal povolát do velké síně bojovníky, přinést dary a připravit oslavu.

Pak promluvil Buliwyf, což Herger nepřekládal, ježto mluvit, když Buliwyf řečnil, by bylo znevážení. Avšak smysl řeči byl tento: že Buliwyf slyšel o Rothgarových strastech, že království jeho otce zničily stejné strasti a že přišel zachránit Rothgarovo království od zlých bytostí, jež ho napadly.

Pořád jsem nevěděl, jak Normané tyto zlé bytosti nazývají, nebo co si o nich myslí, ačkoliv jsem zřel konání těchto zvířat, jež trhala lidi na kusy.

Král Rothgar promluvil opět, poněkud kvapně. Ze způsobu jeho řeči jsem pochopil, že chtěl něco říci, než se dostaví všichni jeho bojovníci a jarlové. Mluvil takto (podle Hergera): "Ó Buliwyfe, znal jsem tvého otce, když jsem byl mladý muž, nově na trůnu. Nyní jsem starý a bolí mne srdce. Hlava se mi kloní. Oči mi slzí hanbou a přiznávají mou slabost. Jak vidíš, můj trůn je téměř pusté místo. Z mých zemí se stává divočina. Co udělali z mého království, nemohu říci. Moji bojovníci, stateční v opilosti, často v noci přísahají, že zloduchy zahubí. A když se kalné světlo úsvitu vkrade do zamlžených polí, zříme všude zkrvavená těla. To je strast mého života, a už o ní nebudu mluvit."

Nyní nám přinesli lavici, dali před nás jídlo a já jsem se ptal, co znamenají "zloduchové", o nichž mluvil král. Herger se zlobil a pravil, že se na to nesmím nikdy ptát.

Toho večera se konala velká oslava a král Rothgar a královna Weilew, v oděvu překypujícím drahokamy a zlatem, trůnili nad urozenými muži, bojovníky a jarly království Rothgarova. Ti urození tvořili nicotný houf, byli to kmeti, přespříliš pili a mnozí byli zmrazeni či raněni. Všichni měli v očích prázdný pohled plný strachu a z jejich veselí též zela prázdnota.

Byl zde rovněž syn jménem Wiglif, o němž jsem se už zmínil, syn Rothgarův, jenž zavraždil své tři bratry. Byl to mladý a štíhlý muž se světlou bradkou a očima, jež se nikdy na ničem neusadily, leč neustále přeskakovaly sem a tam; též se nikdy s druhým nesetkal pohledem. Herger ho spatřil a děl: "Je to liška." Tím mínil, že je to slizká a nestálá osoba falešného chování, ježto Normané věří, že liška je zvíře, jež dokáže vzít na sebe podobu, jakou si umane.

Nyní, uprostřed veselí, poslal Rothgar herolda ke dveřím haly Hurot, a ten oznámil, že této noci mlha nepříjde. Toto ohlášení, že noc bude jasná, vyvolalo velkou radost a oslavy; potěšeni byli všichni kromě Wiglifa.

V jistou dobu Wiglif povstal a pravil: "Připíjím na počest našich hostů, obzvláště Buliwyfa, statečného a opravdového bojovníka, jenž nám přišel na pomoc v našich nesnázích - ačkoliv jsou možná příliš velkou překážkou, aby je překonal." Herger mně pošeptal tato slova a já jsem pochopil, že je to jedním dechem chvála i pohana.

Všechny oči se obrátily k Buliwyfovi, jak odpoví. Buliwyf povstal, pohlédl na Wiglifa a pak pravil: "Nebojím se ničeho, ani neopeřeného zloducha, jenž se plíží za noci, aby vraždil lidi ve spánku." To jsem pochopil jako narážku na "wendola", leč Wiglif zbledl a držel se židle, na níž seděl.

"Hovoříš o mně?" zeptal se Wiglif roztřeseným hlasem.

Buliwyf odvětil takto: "Ne, leč tebe se nebojím o nic víc než mlžných příšer."

Mladík Wiglif vytrvával, ačkoliv král Rothgar na něj volal, aby se usadil. Wiglif pravil všem shromážděným urozeným: "Tento Buliwyf, přibyv z cizích břehů, se jeví jako muž velké pýchy a velké síly. A přec já jsem pro něj připravil zkoušku srdnatosti, ježto pýcha může zaslepit kohokoliv."

Nyní jsem zřel, jak se stalo toto: silný bojovník sedící u stolu blízko dveří, za Buliwyfem, kvapně vstal, zvedl kopí a zaútočil na Buliwyfa ze zadu. Všechno to se stalo v době kratší, než člověk vsaje dech.²⁵ A přec Buliwyf se též otočil, zvedl kopí, zasáhl jím bojovníka do prsou, zvedl ho za ratiště vysoko nad hlavu a mrštil jím do stěny. Tak byl bojovník nabodnut na kopí, nohy se mu houpaly nad podlahou, kopaly: kopí se zabodlo do stěny haly Hurot. Bojovník zemřel bez hlesu.

Nyní nastal veliký rozruch a Buliwyf se obrátil k Wiglifovi, řka: "Tak se vypořádám s jakoukoliv léčkou." Pak promluvil s velkou naléhavostí Herger, přespřilíš mocným hlasem, a dělal mnoho gest směrem ke mně. Byl jsem těmito událostmi hodně zmaten a po pravdě jsem měl oči jako přibité k mrtvému bojovníku připíchnutému ke stěně.

Pak se Herger obrátil ke mně a latinsky pravil: "Zapíváš pro dvůr krále Rothgara píseň. Všichni si to přejí."

Otázal jsem se ho: "Co zapívám? Neumím žádnou píseň." On odvětil takto: "Zapíváš něco, co obveselí srdce." A dodal: "Nemluv o svém jediném Bohu. Nikdo o takový nesmysl nestojí."

Po pravdě, nevěděl jsem, co zpívat, ježto nejsem potulný zpěvák. Čas plynul, všichni na mne hleděli a v místnosti se rozhostilo ticho. Pak mi Herger pravil: "Zapěj píseň o králích a odvaze v bitvě."

Odvětil jsem, že žádnou takovou neumím, leč že jim mohu vyprávět bajku, jež je v mé zemi považována za zábavnou a žertovnou. K tomu Herger pravil, že jsem si vybral moudře. Pak jsem vyprávěl - králi Rothgarovi, královně Weilew, jeho synu Wiglifovi a všem shromážděným jarlům a bojovníkům - příběh o trepkách Abú Kásima, jež všichni znají. Mluvil jsem vesele, pořád se usmíval a zpočátku byli Normané potěšeni, smáli se a plácali se do břicha.

Leč pak nastala podivná událost. Když jsem pokračoval ve vyprávění, Normané se přestali smát, postupně se chmuřili, pořád víc a víc, a když jsem bajku končil, nikdo se nesmál, leč rozhostilo se naprosté ticho.

Herger mně pravil: "Nemohl jsi to vědět, leč to není bajka ke smíchu a já nyní musím udělat změny." A poté pronesl řeč, o níž jsem si myslel, že je to žert na můj účet, a nastal všeobecný smích a nakonec oslavy pokračovaly.²⁶

Nyní uběhla noc v dalších oslavách a všichni bojovníci Buliwyfovi se bezstarostně veselili. Spatřil jsem syna Wiglifa, jak upřeně hledí na Buliwyfa, než odešel, leč Buliwyf tomu nevěnoval pozornost, dával přednost službám otrokyň i svobodných žen. Po nějaké době jsem šel spát.

Ráno mne probudily zvuky bušení, a když jsem si troufl vyjít z velké haly Hurot, našel jsem všechny lidi království Rothgarova při práci na zátarasech. Ty se stavěly tímto způsobem: koně přivázeli množství sloupků k plotu, jež bojovníci ostřili do hrotů: Buliwyf sám řídil jejich umístění, dělal značky špičkou svého meče. Nepoužíval k tomu velký meč Runding, nýbrž nějaký jiný; nevím, zda k tomu měl důvod.

Asi v poledne přišla žena, již nazývali andělem smrti,²⁷ rozhodila na zem kosti, pronesla nad nimi zařikávání, a oznámila, že této noci přijde mlha. Vyslechnuv to, Buliwyf nařídil, aby práce ustaly a byl připraven velký hodokvas. V této záležitosti všichni lidé souhlasili a ustali ve svém úsilí. Ptal jsem se Hergera, proč bude hostina, leč ten odvětil, že mám příliš mnoho dotazů. Je též pravda, že jsem načasoval svou otázku špatně, protože se předváděl před plavou otrokyní, jež se na něj hřejivě usmívala.

Nyní, v pozdější části dne, svolal Buliwyf své bojovníky a pravil jim: "Připravte se na bitvu." Ti souhlasili, přáli si navzájem štěstí, zatímco všude kolem se připravovala hostina.

Noční hostina byla podobná předchozí, ačkoliv na ní bylo méně Rothgarových šlechticů a jarlů. Vskutku, zjistil jsem, že mnoho urozených se nedostaví vůbec, ze strachu, co se v hale Hurot té noci stane, ježto se zdálo, že toto místo bude této noci středem zájmu zloducha; že touží po hale Hurot, či nějaké podobné věci - nemohl jsem si být jist významem. Ten hodokvas mne netěšil, ježto jsem měl obavy z nastávajících událostí. Nicméně došlo k této události: jeden ze starších šlechticů uměl trochu latinsky a rovněž některé z dialektů Iberie, ježto jako mladší muž cestoval do oblasti cordóbského kalifátu, a já jsem s ním začal hovor. Za těchto okolností jsem předstíral znalost, již se mi nedostávalo, jak spatříte.

Promluvil ke mně takto: "Tak ty jsi ten cizinec, jenž bude číslem třináct?" A já jsem pravil, že jsem. "Musíš být neobyčejně statečný," pravil kmet, "a za statečnost se ti klaním." Na to jsem přednesl nějakou zlehčující zdvořilou odpověď ve smyslu, že ve srovnání s jinými v družině Buliwyfově jsem zbabělec; což skutečně bylo víc než pravda.

"Na tom nesejde," pravil kmet, jenž byl hluboce nachmelen, pil nápoj té oblasti - odpornou tekutinu, již zovou medovina, nicméně dosti silnou. "Jsi přece jen statečný muž, když se postavíš wendolovi."

Nyní jsem vycítil, že bych se mohl dovědět něco podstatného. Zopakoval jsem tomu kmetu přísloví Normanů, jež mně jednou sdělil Herger: "Zvířata zemřou, přátelé zemřou, i já zemřu, leč jedna věc nikdy nezemře, a to je naše pověst, již necháme ve smrti za sebou."

Kmet nad tím bezzubě zakdákál; těšilo ho, že znám normanské přísloví. Pravil: "Tak je to, leč wendol má též pověst." A

já jsem odvětil s úplným nezájmem: "Opravdu? Toho si nejsem vědom."

Na to kmet pravil, že jsem cizinec, a že se tedy podujme mne poučit, a sdělil mně toto: jméno "wendol", nebo "windon", je velmi starobylé jméno, tak staré jako národy severních zemí, a znamená "černou mlhu". Pro Normany to znamená mlhu, jež přivádí pod přikrovem noci černé netvory, již vraždí a zabíjejí a pojídají maso lidí.²⁸ Netvoři jsou chlupatí a odporní na dotek a pach; jsou lití a lstiví; nemluví jazykem žádných lidí, a přec mezi sebou hovoří; přicházejí s noční mlhou a ztrácejí se při rozbřesku - kam - nikdo se neosmělil sledovat.

Kmet mně pravil takto: "Můžeš poznat oblasti, kde netvoři černé mlhy sídlí, mnoha způsoby. Čas od času mohou bojovníci na koni se psy honit jelena, ženou ho přes kopec a dol, mnoha mílemi lesa a otevřené krajiny. A pak jelen dorazí k nějakému bažinatému jezírku či močálu, v němž se mísí slaná voda se sladkou, a zde se zastaví, dá přednost roztrhání na kusy od honících psů, než by vešel do odporné oblasti. Tak známe místa, kde wendol žije, a víme, že ani zvířata tam nevstoupí."

Vyjádril jsem nad jeho bajkou přehnaný podiv, abych z kmeta dostal další slova. Herger mne pak spatřil a vrhl na mne zlostný pohled, leč já jsem mu nevěnoval pozornost.

Kmet pokračoval takto: "Za starých času se všichni Normané ze všech oblastí černé mlhy báli. Od dob mého otce a jeho otce a předtím jeho otce neviděl žádný Norman černou mlhu a někteří z mladých bojovníků nás považovali za staré hlupáky, že si pamatujeme staré báje o hrůze a plenění, které mlha přinášela. A přec byli náčelníci Normanů ve všech královstvích, dokonce i v Norsku, na návrat černé mlhy vždy připraveni. Všechna naše města a naše pevnosti jsou chráněny a bráněny ze strany od vnitrozemí. Od časů otce mého otce tak naši lidé jednali, a nikdy jsme černou mlhu neviděli. Nyní se vrátila."

Tázel jsem se, proč se černá mlha vrátila, a on ztišil hlas, aby pronesl tuto odpověď: "Černá mlha přišla z domýšlivosti a slabosti Rothgara, jenž urazil bohy svým zpozdlým přepychem a zlákal netvory polohou svého paláce, jenž nemá žádné ochrany od vnitrozemí. Rothgar je starý a ví, že se na něj nebude vzpomínat pro bitvy, jež vybojoval a vyhrál, tak vybudoval nádherný palác, o němž mluví celý svět a jenž uspokojuje jeho marnivost. Rothgar jedná jako bůh, a přec je člověk, a bohové seslali černou mlhu, aby jej srazili a přivedli k pokoře."

Pravil jsem kmetu, že Rothgara snad v království nesnášejí. Odvětil takto: "Žádný člověk není tak dobrý, aby byl prost všeho zlého, ani tak špatný, aby nestál za nic. Rothgar je spravedlivý král a jeho lidem se po celou dobu jeho života dobře dařilo. Moudrost a bohatství jeho života jsou zde, v paláci Hurot, a jsou nádherné. Jeho jedinou chybou je, že zapomněl na obranu, ježto máme přísloví: 'Muž by se neměl hnout na krok od svých zbraní.' Rothgar nemá žádné zbraně; je bezzubý a slabý; a černá mlha volně proniká zemí."

Toužil jsem dozvědět se více, leč kmet byl znaven, odvrátil se ode mne a brzy usnul. Vpravdě, jídla a pití díky

Rothgarově pohostinnosti bylo hojně a mnozí z jarlů a šlechticů byli ospalí.

O Rothgarově tabuli vypovím toto: že každý muž měl ubrus, talíř, lžici a nůž; že jídlo bylo vařené vepřové, kozí a rovněž nějaká ryba, ježto Normané mají mnohem raději vařené maso než pečení. Pak tam bylo hojně zelí, cibule, jablek a lískových ořechů. Dostal jsem nasládlé libové maso, jež jsem předtím neochutnal: byl to, jak mi pravili, los či sob.

Ohavně hnusný nápoj, zvaný medovina, se dělá z medu, pak zkvašeného. Je to nejkyselejší, nejčernější, nejhanebnější mok, jenž kdy člověk vymyslel, a přec je silnější, než si lze představit; několik doušků a svět se točí. Leč já jsem nepil, chvála Alláhovi.

Nyní jsem zřel, že Buliwyf a celá jeho družina té noci nepili, či jen střídme, a král Rothgar to nepovažoval za urážku, leč přijal to jako obvyklý postup. Té noci nefoukal vítr; svíce i plameny haly Hurot nepohasínaly, a přec bylo vlhko a chladno. Zřel jsem na vlastní oči, že venku se valila z kopců mlha, zatarasila stříbrné světlo měsíce a oděla nás všechny do temnoty.

Jak noc pokročila, král Rothgar a královna odešli spát, mohutná vrata haly Hurot byla zamčena a dána na petlice a šlechtici i jarlové, již zde zůstali, upadli do opilého spánku a hlasitě chrápali.

Pak Buliwyf a jeho muži, stále oblečení v brnění, šli podél stěn místnosti, zhasili svíce a dohlédli na ohně, aby hořely jen slabě. Tázel jsem se Hergera, jaký to má smysl, a on mně pravil, abych se modlil za svůj život a předstíral spánek. Dali mně zbraň, krátký meč, leč ten mne málo potěšil; nejsem bojovník a plně si to uvědomuji.

Vpravdě, všichni muži předstírali spánek, Buliwyf a jeho muži se připojili k ospalým tělům jarlů krále Rothgara, již skutečně chrápali. Jak dlouho jsme čekali, nevím, ježto si myslím, že jsem na chvíli sám usnul. Pak jsem byl najednou vzhůru, nepřírozeně ostře ve střehu; nebyl jsem ospalý, leč okamžitě napjatý a ve střehu, ještě leže na medvědí kůži na podlaze ve velké síni. Byla temná noc: svíce hořely jen nepatrně a slabý vánek povíval místností a rozechvíval žluté plameny.

A pak jsem zaslechl tiché zachrochtání, jako rytí prasete, jež ke mně přinesl vánek, a ucítil žluklý pach, jako zápach mršiny po měsíci, a hrozně jsem se bál. Ten zvuk rytí, neboť to nemohu nazvat jinak, ten chrochtavý, bručivý, frkavý zvuk, se stával hlasitějším a vzrušenějším. Přicházel zvenku, z jedné strany haly. Pak jsem ho uslyšel z druhé strany, pak další a další. Vpravdě byla hala obklíčena.

Opřel jsem se o loket, srdce mi bušilo, a rozhlédl se po místnosti. Nikdo z bojovníků se nepohnul, a přec tam byl Herger, jenž ležel s očima široce otevřenými. A tam Buliwyf, chraplavě dýchaje, leže taktéž s široce otevřenými očima. Z toho jsem usoudil, že všichni bojovníci Buliwyfovi čekají na bitvu s wendolem, jehož zvuky nyní vyplňovaly povětří.

Při Alláhovi, není většího strachu, než strach člověka, jenž nezná jeho příčiny. Jak dlouho jsem ležel na medvědí kůži, naslouchal chrochtání wendola a cítil jeho hnusný pach! Jak dlouho jsem čekal na nevím co, začátek jakési bitvy, hroznější v očekávání, než by mohla být v boji! Pamatoval jsem si toto: že Normané mají pochvalné rčení, jež ryjí na náhrobní kameny vznešených bojovníků, a to zní: "Neutekl z boje." Nikdo z družiny Buliwyfovy té noci neprchl, ačkoliv zvuky a ohavný pach byly všude kolem, chvíli hlasitější, chvíli slabší, teď z jednoho směru, pak z druhého. A přec čekali.

Pak přišel nejhroznější okamžik. Všechny zvuky ustaly. Nastalo naprosté ticho, kromě chrápání mužů a slabého praskání ohně. Pořád se nikdo z bojovníků Buliwyfových ani nehnul.

A pak bylo slyšet mocný úder na pevná vrata haly Hurot, ta se rozlétla, závan odporného vzduchu zahasil všechny svíce a do místnosti se dostala černá mlha. Nespočítal jsem je: vpravdě to vypadalo jako tisíce chrochtavých obrysů, a přec to mohlo být ne více než pět či šest, obrovské černé tvary, stěží jako lidé, a přec jim tak podobní. Vzduch páchl krví a smrtí: bylo mně nesmyslně zima a třásl jsem se. A přec se nikdo z bojovníků ani nehnul. Pak, s výkřikem, při němž tuhle krev a mrtví se probouzejí, vyskočil Buliwyf a máchl obrovským mečem Rundingem, jenž zněl jako prskající plamen, když proťal vzduch. A jeho bojovníci vyskočili s ním a všichni se zapojili do bitvy. Výkřiky mužů se mísily s prasečím chrochtáním a zápachem černé mlhy a v hale Hurot nastala hrůza, zmatek, velká zkáza a trháni.

Já sám jsem neměl na bitvu žaludek, a přec jsem byl napaden jednou z těch mlžných příšer, jež přišla blízko ke mně, a zřel jsem lesknoucí se rudé oči - vpravdě jsem zřel oči, jež zářily jako oheň, a cítil jsem pach a něco mne chytlo a hodilo přes místnost, jako když dítě hází oblázek. Narazil jsem do stěny, spadl na zem a byl jsem nějaký čas silně omráčen, takže všechno kolem bylo spíše zmatené než opravdové.

Pamatuji si, velmi zřetelně, dotyk těch příšer, obzvláště chlupatost jejich těl, ježto tato monstra mají chlupy dlouhé jako chlupatý pes a tak silné na všech částech svých těl. A pamatuji si smrdutý pach dechu monstra, jež mne odhodilo.

Nevím, jak dlouho bitva zuřila, leč skončila velmi náhle, v okamžiku. A pak černá mlha byla pryč, odkradla se, chrochtající, hekající a páchnoucí, ponechávající za sebou zkázu a smrt, již jsme nemohli seznat, dokud jsme nezažehli nové svíce.

Zde je, jak bitva proběhla. Z družiny Buliwyfovy tři byli mrtví, Roneth a Halga, oba jarlové, a Edgtho, družiník. První měl roztrženou hrud'. Druhý měl sražený vaz. Třetí měl odtrženou hlavu, způsobem, jenž jsem už zaznamenal. Všichni tyto bojovníci byli mrtví.

Poranění byli dva další, Haltaf a Rethel. Haltaf ztratil ucho a Rethel dva prsty na pravé ruce. Oba muži nebyli smrtelně zranění a nenařkali, ježto je obyčejem Normanů nésti poranění z bitvy s dobrou myslí, a děkovat nade vše, že si zachovali život.

Co se týká Buliwyfa, Hergera a všech ostatních, ti byli nasáklí krví, jako kdyby se v ní koupali. Nyní vypovím, čemu mnozí neuvěří, a přec tomu bylo tak: naše družina nezabila ani jedno z mlžných monster. Všechna se odkradla pryč, některá snad smrtelně zraněná, a přec unikla.

Herger pravil takto: "Viděl jsem dva z nich odnášet třetího, jenž byl mrtev." Snad tomu tak bylo, ježto všichni společně se na tom shodli. Dozvěděl jsem se, že mlžní netvoří nikdy nenechají nikoho z nich společnosti lidí, leč raději se vystaví velkým nebezpečnostem, aby ho vymanili z dosahu lidí. Rovněž tak vynaloží ohromné úsilí, aby si ponechali hlavu oběti. Nemohli jsme nikde nalézt Edgthovu hlavu; netvoří si ji odnesli s sebou.

Pak Buliwyf promluvil a Herger mně sdělil jeho slova takto: "Podívejte se, uchoval jsem si trofej nočních krvavých činů. Vizte, zde je paže jednoho z netvorů."

A věren svému slovu, Buliwyf držel paži jednoho z mlžných monster, uťatou v rameni velkým mečem Rundingem. Všichni bojovníci se shlukli kolem, aby si ji prohlédli. Já jsem ji vnímal takto: jevila se malá, s rukou neobyčejné velikosti. Leč předloktí a nadloktí nebyla dost velká, aby se k ní hodila, ačkoliv svaly byly mohutné. Na všech částech paže, kromě dlaně ruky, byly dlouhé černé matné chlupy. Nakonec je nutné dodat, že paže páchla, jako celé zvíře páchlo, smrdutým pachem černé mlhy.

Nyní všichni bojovníci provolali slávu Buliwyfovi i jeho meči Rundingu. Zvířecí paži zavěsili z krovů paláce Hurot a podívovali se jí všichni lidé království Rothgarova. Tak skončila první bitva s wendolem.

Události, jež následovaly po první bitvě

Vpravdě, lidé severní země nikdy nejednají jako lidská stvoření s rozumem a důvtipem. Po útoku mlžných monster a jejich zahnání Buliwyfem a jeho družinou, v níž jsem byl i já, muži království Rothgarova neučinili nic.

Nekonala se žádná oslava, žádný hodokvas, nejásali ani nedali najevo radost. Zdaleka široka přicházeli lidé království shlédnout houpající se paži zloducha, jež visela ve velké síni, a prohlíželi si ji s velkým podivem a úžasem. Leč Rothgar sám, poloslepý kmet, nevyjádřil žádnou radost, a nedal Buliwyfovi a jeho družině žádné dary, neplánoval hostiny, nedal mu otroky, stříbro, vzácný šat ani žádné jiné znaky úcty.

Naopak, místo nějakého výrazu radosti protáhl král Rothgar obličej, byl vážný a zdál se být vystrašenější, než byl předtím. Já, ačkoliv jsem to nevyřkl nahlas, jsem pojal podezření, že Rothgar dával přednost svému postavení předtím, než byla černá mlha poražena.

Ani Buliwyf se nechoval jinak. Nežádal žádné obřady, žádné oslavy, žádné pití ani jídlo. Urození muži, již v noční bitvě hrdinně zemřeli, byli spěšně uloženi do jam s dřevěným přístřeškem a ponecháni tam určených deset dnů. V této záležitosti se spěchovalo.

A bylo to právě pouze při ukládání mrtvých, kdy dali Buliwyf a jeho druhové najevo štěstí, nebo si dovolili úsměv. Po delší době mezi Normany jsem zjistil, že se usmívají nad jakoukoliv smrtí v bitvě, ježto je to radost za mrtvou osobu, a ne za živou. Jsou potěšeni, když muž skoná smrtí bojovníka. Projevují se však i opačně; dávají najevo znepokojení, když muž zemře ve spánku nebo v posteli. O takovém muži praví: "Zemřel jako kráva na slámě." To není urážka, leč je to důvod pro smutek nad smrtí.

Normané věří, že způsob, jak člověk zemře, určuje jeho postavení v životě posmrtném, a smrti bojovníka v bitvě si cení nade vše. "Slaměná smrt" je ostudná.

O muži, jenž zemře ve spánku, praví, že byl uškrcen můrou noci. Tento tvor je žena, což činí takovou smrt ostudnou, ježto zemřít rukou ženy je nejpotupnější ze všeho.

Taktéž praví, že je potupné zemřít bez svých zbraní, proto normanský bojovník bude vždy spát se svými zbraněmi, takže přijde-li v noci můra, bude mít své zbraně po ruce. Zřídka zmírá bojovník nějakou nemocí nebo sešlostí věkem.

Doslechl jsem se o jednom králi jménem Ane, jenž se dožil takového věku, že se z něj stal stařec podobný nemluvněti, bezzubý a pojídací stravu nemluvnat, a trávil všechny své dny v posteli pitím mléka z rohu. Leč to je v zemi Normanů velmi neobvyklé, dělí mně. Na vlastní oči jsem zřel pár mužů velice zestárnout, čímž míním stáří, kdy vous je nejen bílý, nýbrž i padá z brady i tváří.

Některé jejich ženy se dožívají vysokého věku, obzvláště takové jako stará babizna, již zovou andělem smrti; staré ženy si myslí, že mají kouzelnou moc při léčení ran, uřknutí, zařikávání zlých vlivů a předpovídání budoucích událostí.

Ženy Normanů mezi sebou nebojují a často jsem je zřel zasáhnout do začínající šarvátky či souboje dvou mužů a hasit kypící vztek. To dělají obzvláště tehdy, jsou-li bojovníci znavení od pití. To je častá okolnost.

Je třeba říci, že Normané, již pijí hodné pálenky a v jakékoliv denní či noční době, nepijí nic během dne po bitvě. Zřídka jim lidé Rothgarovi nabídli číši, a když se tak stalo, byla odmítnuta. To jsem považoval za velice záhadné a pohovořil jsem si o tom konečně s Hergerem.

Herger pokrčil rameny v normanském gestu lhostejnosti či nezájmu. "Všichni se bojí," pravil.

Tázal jsem se, proč by měl být důvod ke strachu. On pravil takto: "Ježto vědí, že se černá mlha navrátí."

Připustím nyní, že jsem byl nadmut pýchou bojovníka, ačkoliv po pravdě jsem věděl, že si takový pocit nezasluhuji. I tak jsem neunikl povznesenému pocitu nad svým přežitím a lidé Rothgarovi se ke mně chovali jako k jednomu z družiny mocných bojovníků. Pravil jsem troufale: "Komu na tom sejde? Přijdou-li opět, porazíme je podruhé."

Opravdu, byl jsem pyšný jako mladý kohout a jsem nyní v rozpacích, pomyslí-li na svou nadutost. Herger odpověděl:

"Království Rothgarovo nemá žádné schopné bojovníky či jarly; jsou už dávno všichni mrtvi, musíme tedy hájit království sami. Včera nás bylo třináct. Dnes je nás deset a z deseti jsou dva zranění a nemohou bojovat jako celí muži. Černá mlha se hněvá a hrozně se pomstí."

Pravil jsem Hergerovi, jenž utrpěl v seči menší šrámy - leč nic tak litého jako stopy spárů na mé vlastní tváři, jež jsem nesl hrdě - že se nebojím ničeho, co démoni učiní.

Odvětil stroze, že jsem Arab, a nerozumím ničemu ze způsobů země Normanů, a sdělil mi, že pomsta černé mlhy bude hrozná a důkladná. Pravil: "Oni se vrátí jako Korgon."

Neznal jsem význam toho slova. "Co je to Korgon?"

Pravil mně: "Světélkující drak, jenž se snáší střemhlav ze vzduchu."

To se mně nyní zdálo fantastické, leč spatřil jsem už mořské obludy, přesně tak, jak řekli, že taková monstra opravdu existují; a zřel jsem rovněž Hergerův napjatý a unavený výraz a pochopil jsem, že věří ve světélkujícího draka. Dotázal jsem se: "Kdy Korgon přijde?"

"Snad dnes v noci," odpověděl Herger.

A skutečně, ještě než jsem domluvil, spatřil jsem, jak Buliwyf, ačkoliv během noci vůbec nespál a oči měl zarudlé a těžké únavou, řídí nanovo stavbu opevnění kolem haly Hurot. Všichni lidé království pracovali, děti a ženy a kmeti a rovněž otroci, pod vedením Buliwyfa a jeho zástupce Ecthgowa.

Dělali toto: Kolem dokola Hurotu a přilehlých stavení, jež byla obydlími krále Rothgara a některých jeho urozených, a prostých chatrčí otroků těchto rodin a několika sedláků, již žili těsně u moře, kolem dokola této plochy Buliwyf vytyčil jistý druh hrazení ze zkřížených kopí a sloupků s ostrými hroty. Tento plot nebyl vyšší než mužova ramena a ačkoliv hroty byly ostré a výhružné, nedokázal jsem pochopit význam této hradby, ježto muži ji mohli snadno slézt.

Pravil jsem to Hergerovi, jenž mne nazval hloupým Arabem. Herger se nacházel ve špatném rozpoložení myslí.

Nyní sestavili další překážku, příkop vně hrazení, půldruha kroku za ním. Tento příkop byl velice podivný. Nebyl hluboký, nikdy ne víc než po kolena, a často méně. Byl vykopán nerovně, takže místy byl mělký, na jiných místech hlubší, s malými dolíky. A místy byla vnořena do země krátká kopí, hrotem vzhůru.

Nechápal jsem hodnotu tohoto nicotného příkopu o nic víc než hodnotu hrazení, leč netázal jsem se Hergera, věda už, v jakém je rozpoložení myslí. Místo toho jsem pomáhal v práci, jak jsem nejlépe dokázal, prodlev pouze jednou, abych se po normanském způsobu vypořádal s otrokyní, ježto ve vzrušení z noční bitvy a denních příprav jsem měl hodně energie.

Během mé cesty s Buliwyfem a jeho družinou po Volze mně Herger pravil, že neznámým ženám, obzvláště přitažlivým či svůdným, není radno důvěřovat. Herger mně děl, že ve hvozdech a divokých místech severní země žijí ženy, jež se zovou divoženky. Tyto ženy lákají muže svou krásou a líbeznými slovy, a přec, když se muž k nim přiblíží, pozná že jsou vzadu prázdné a jsou přeludy. Pak divoženky svedeného muže uhranou, a on se stane jejich zajatcem.

Herger mne tedy takto varoval a vpravdě se stalo, že jsem se blížil k té otrokyni s rozechvěním, ježto jsem ji neznal. Sáh l jsem jí na záda, a ona se smála; neboť znala důvod doteku, jenž mě měl přesvědčit, že není lesní přízrak. Cítil jsem se přitom jako hlupák a klnul si, že dopřávám víry pohanským pověrám. A přec jsem shledal, že věří-li všichni kolem vás v určitou věc, budete brzy v pokušení sdílet tu víru, a tak tomu bylo i se mnou.

Ženy severských národů jsou blede jako muži a stejně tak vysoké postavy; větší počet z nich na mne hleděl seshora.

Ženy mají modré oči a nosí své vlasy velice dlouhé, leč vlas je jemný a snadno se zamotá. Tudíž si je dávají do uzlu na krk a na hlavu; aby si vypomohly, používají všechny možné spony a jehlice ze zdobeného stříbra a dřeva. To představuje jejich hlavní příkrasu. Žena bohatého muže nosí též řetězy ze zlata a stříbra, jak jsem už dříve pravil; taktéž nosí ženy rády náramky ze stříbra ve tvaru draků a hadů, a tyto nosí na paži mezi loktem a ramenem. Ornamenty Seveřanů jsou složité a propletené, jako kdyby zobrazovaly protkávání větví stromů či hadů; tyto vzory jsou překrásné.²⁹

Seveřané se považují za znamenité znalce ženské krásy. Leč po pravdě, všechny jejich ženy se mým očím jevily jako vyzáblé, jejich těla špičatá a hranatá kostmi; jejich tváře jsou též kostnaté a mají vysoké lícní kosti. Těchto vlastností si Normané cení a vychvalují je, ačkoliv na takovou ženu by v Městě Pokoje nikdo ani nepohlédl, nepovažovali by ji za nic lepšího, než psa s vystupujícími žebry. Normanky mají žebra, jež vystupují právě tímto způsobem.

Nevím, proč jsou ženy tak vychrtlé, neboť jedí s chutí a tolik jako muži, a přec nezískají na svých kostech žádného masa.

Ženy též neprojevují žádnou úctu či upejpavé chování: nejsou nikdy zahaleny závojem a vyprazdňují se na veřejných místech, jak jim káže jejich puzení. Podobně se odvážně přiblíží k jakémukoliv muži, jenž se jim zalíbí, jako kdyby byly samy muži: a bojovníci je za to nikdy nepeskují. Tak se to stává, i když je žena otrokyní, neboť jak jsem pravil, Normané jsou velice laskaví a shovívaví ke svým otrokům, obzvláště pak k otrokům ženského rodu.

Jak postupoval den, zřetelně jsem viděl, že opevňovací práce Buliwyfovy nebudou dokončeny před příchodem noci, jakož ani hrazení, ani mělký příkop. Buliwyf si to uvědomil rovněž, a zavolal krále Rothgara, jenž přivolał starou babiznu.

Tak stařena, jež byla celá vyschlá a pyšnila se vousem jako muž, zabila ovci a rozložila její vnitřnosti na zem. Pak pronášela různá zařikávání, což trvalo dlouhou dobu, s mnoha prosbami k nebi.

Ještě stále jsem se na to Hergera netázal, kvůli jeho rozpoložení. Místo toho jsem pozoroval další bojovníky Buliwyfovy, kteří hleděli na moře. Oceán byl šedý a rozbouřený, obloha barvy olovené, leč silný vítr dul směrem k pevnině. To bojovníky uspokojovalo a já jsem uhodl důvod: že mořský vítr zabráni mlze sestoupit z kopců. To byla pravda.

Při setmění práce na opevnění ustaly a Rothgar, k mému zmatku, pořádal další skvělou hostinu; a toho večera, zatímco jsem vše pozoroval, Buliwyf, Herger a všichni ostatní bojovníci pili mnoho medoviny a veselili se, jako by neměli žádných světských starostí; a přišli si na své s otrokyněmi, načež pak všichni upadli do opilého hlučného spánku.

Dozvěděl jsem se také toto: že každý z bojovníků Buliwyfových si vybral mezi otrokyněmi jednu, již si obzvláště oblíbil, ačkoliv ne tolik, aby vyloučil druhé. V opilosti mně Herger pověděl o ženě, již on dával přednost: "Zemře se mnou, bude-li to třeba." Z toho jsem pochopil, že každý z bojovníků Buliwyfových si vybral jistou ženu, jež pro něj zemře na pohřební hranici, a vůči této ženě se choval s větší zdvořilostí a pozorností než vůči jiným; ježto byli návštěvníky v této zemi a neměli žádné vlastní otrokyně, jimž by mohli přibuzní přikázat, aby se nabídly.

Na počátku mého pobytu mezi Vendeny se ke mně Normanky nepřiblížily, z důvodu mé tmavé kůže a vlasů, leč dělo se mnoho šeptání a letných pohledů v mém směru a chichotání jedné k druhé. Zřel jsem, že tyto nezahalené ženy nicméně čas od času udělají roušku svými rukama, a obzvláště když se smějí. Pak jsem se tázal Hergera: "Proč dělají tuto věc?" ježto jsem si nepřál chovat se jinak než po severském obyčeji.

Herger mi sdělil tuto odpověď: "Ženy věří, že Arabové jsou jako hřebci, ježto tak slyšely povídat." To nebylo pro mne vůbec překvapivé, z tohoto důvodu: ve všech zemích, jimiž jsem putoval, a rovněž v oblých hradbách Města Pokoje, vpravdě v každém místě, kde se muži shromáždí a udělají si pro sebe společnost, jsem poznal, že následujícím věcem se přikládá víra. Za prvé, že lidé určité země považují své obyčeje za vhodné a správné a lepší než jakékoliv jiné. Za druhé, že jakýkoliv cizinec, muž či též žena, je považován za podřadného ve všem konání, vyjímaje záležitosti plození. Tak Turci považují Peršany za nadané milovníky; Peršané stojí v posvátné hrůze před lidmi s černou kůží; a ti zase před nějakými jinými, jedni po druhých; a tak to pokračuje, někdy z důvodu daného velikostí genitálií, někdy z důvodu daného výdrží aktu, někdy z důvodu daného obzvláštní dovedností nebo polohou.

Nemohu říci, zdali Normanky opravdu věří tomu, co o tom pravil Herger, leč vpravdě jsem našel, že se mně velice moc divily kvůli mé operaci, kterážto zvyklost je mezi nimi neznáma, ježto jsou špinaví pohané. Při sblížení jsou tyto ženy hlučné a rázné, a tolik páchnou, že jsem přítom musel zadržovat dech, jak jsem jen vydržel; též mají v oblíbené vyhazování a kroucení, škrábání a kousání, takže muž může být vyhozen ze sedla, jak o tom Normané hovoří. Pro sebe jsem považoval celou záležitost spíše za trápení než potěšení.

Normané říkají o aktu: „Bojoval jsem s tou či jinou ženou,“ a pyšně ukazují své modřiny a škrábance přátelům, jako by to byly opravdové šrámy válečné. Avšak muži nikdy nezraní žádnou ženu, jak mohu dosvědčit.

Té noci, zatímco bojovníci Buliwyfovi spali, já jsem se příliš bál pít či smát se; měl jsem strach z návratu wendola. A ten se přec nevrátil a já rovněž nakonec spal, leč neklidně.

Následujícího dne nebyl žádný vítr a všichni lidé království Rothgarova pracovali usilovně a ve strachu; všude se povídalo o Korgonovi a o jistotě, že v noci zaútočí. Stopy po pařátu na mé tváři mne nyní bolely, ježto štípaly, jak se hojily, a bolelo mne to, kdykoliv jsem pohnul ústy při jídle či řeči. Je rovněž pravdou, že můj válečnický zápal mne opustil. Nanovo jsem se bál, a pracoval mlčky vedle žen a kmetů.

Kolem poledne mne navštívil starý a bezzubý kmet, s nímž jsem hovořil při hostině. Tento starý urozený muž mne vyhledal a takto pravil latinsky: "Chci si s tebou promluvit." Odvedl mne několik kroků od mužů pracujících na opevnění.

Nyní okatě zkoumal má zranění, jež po pravdě nebyla vážná, a zatímco zkoumal mé rány, pravil: "Mám pro vaši družinu varování. V srdci Rothgarově je neklid." To pravil latinsky.

"Co je toho příčinou?" otázal jsem se.

"Je to herold a též syn Wiglif, kdo našeptává králi," řekl urozený kmet. "A též přítel Wiglifa. Wiglif vykládá Rothgarovi, že Buliwyf a jeho družina osnují zabití krále, a chystají se převzít vládu nad královstvím."

"To není pravda," děl jsem, ačkoliv jsem to nevěděl. Čestně řečeno, čas od času jsem nad touto možností sám přemítal; Buliwyf byl mladý a plný síly, a Rothgar starý a slabý: a i když je pravda, že způsoby Normanů jsou podivné, je též pravda, že všichni lidé jsou stejní.

"Herold a Wiglif patří na Buliwyfa se závistí," pravil urozený kmet. "Otravují vzduch v uchu královi. Všechno to dím tobě, abys to mohl sdělit ostatním, aby si dávali pozor, neboť to je záležitost vhodná pro baziliška." A pak prohlásil má zranění za drobná a odešel.

Potom se však urozený muž ještě jednou vrátil. Pravil: "Přítel Wiglifa je Ragnar." a odešel podruhé, neohlížeje se už na mne.

Ve velkém ohromení jsem kopal a pracoval na opevnění, až jsem se dostal do blízkosti Hergerovy. Jeho rozpoložení

bylo stále tak zlostné jako předešlého dne. Zdravil mne těmito slovy: "Nechci slyšet otázky hlupáka."

Pravil jsem, že nemám žádné otázky, a sdělil jsem mu, co mně děl urozený kmet; též jsem mu sdělil, že je to věc vhodná pro baziliška.³² Na mou řeč se Herger zakabonil, a klel a zlostně dupal nohou, a vyzval mne, abych ho doprovodil k Buliwyfovi.

Buliwyf řídil práci na příkopu na druhé straně ležení; Herger ho vzal stranou a hovořil hlasitě severskou řečí, ukazuje na mne. Buliwyf se zakabonil: klel a dupal nohou stejně jako Herger, a pak položil otázku. Herger mně pravil: "Buliwyf se táže, kdo je přítel Wiglifa. Sdělil ti kmet, kdo je přítel Wiglifa?"

Odvětil jsem, že řekl: "Přítel Wiglifa je Ragnar." Po této zprávě mezi sebou Herger a Buliwyf dále hovořili, krátce se dohadovali, a pak se Buliwyf otočil a nechal mne s Hergerem. "Je rozhodnuto," pravil Herger.

"Co je rozhodnuto?" tázal jsem se.

"Drž zuby u sebe," pravil Herger, což je severský výraz znamenající nemluvit.

Tak jsem se navrátil ke své lopotě, chápe z té záležitosti ne více, než jsem chápal zpočátku. Opět jsem považoval Normany za nejpodivnější a nejtvrdošijnější lidi na tváři země, ježto se v žádné záležitosti nechovají, jak by se dalo očekávat od rozumných tvorů. A přec jsem pracoval na jejich hloupém hrazení a jejich mělkém příkopu; a pozoroval jsem a čekal.

V čase odpolední modlitby jsem zpozoroval, že Herger zaujal při práci místo poblíž obtloustlého, obrovitého mladíka.

Herger a ten mladík se nějakou dobu lopotili bok po boku, a z mého pohledu se zdálo, že Herger se snažil hodit hlínu do tváře mladíka, jenž byl po pravdě o hlavu větší než Herger, a rovněž mladší.

Mladík protestoval a Herger se omluvil; leč zanedlouho opět házel hlínu. Opět se Herger omluvil; mladík byl nyní rozzloben a tvář měl rudou. Neprošlo mnoho času a Herger na něho opět házel hlínu a mladík prskal a plival a byl nanejvýš rozzloben. Hulákal na Hergera, jenž mně později řekl slova jejich hovoru, ačkoliv význam byl tehdy dosti zřejmý.

Mladík pravil: "Ty ryješ jako pes."

Herger pravil v odpověď: "Nazýváš mne psem?"

Na to mladík pravil: "Ne, řekl jsem, že ryješ jako pes, házeje³³ zem neopatrně jako zvíře."

Herger pravil: "Nazýváš mne tedy zvířetem?"

Mladík odvětil: "Špatně si vykládáš má slova."

Nyní Herger děl: "Skutečně, ježto tvá slova jsou překroucená a bojácná jako nanicovatá stařena."

"Ta stařena spatří, jak zakusíš smrt," pravil mladík a tasil meč. Pak Herger též tasil, ježto ten mladík byl sám Ragnar, přítel Wiglifa, a tak se mi ozřejmil záměr Buliwyfův v té záležitosti.

Tito Normané jsou velice citliví a nedůtkliví na svou čest. V jejich společnosti se souboje vyskytují tak často jako močení, a boj na život a na smrt se považuje za obvyklý. Může k němu dojít na místě urážky, nebo, má-li být proveden formálně, bojovníci se střetnou na místě, kde se setkávají tři cesty. A právě takto vyzval Ragnar Hergera k boji.

Toto je normanský obyčej: v dohodnutou dobu se shromáždí přátelé a příbuzní účastníků souboje na místě boje, a rozprostírají na zem nevyčištěnou kůži. Tu připevní čtyřmi vavřínovými tyčemi. Boj se musí vést na kůži, každý muž na ní stojí jednou nohou, nebo oběma, po celou dobu; tak zůstávají blízko sebe. Každý účastník souboje si přinese jeden meč a tři štíty. Když se mu všechny tři štíty rozlomí, musí bojovat bez ochrany a boj se vede na smrt.

Taková byla pravidla, jež povolala stará babizna, anděl smrti, u natažené kůži, kolem níž se shromáždili všichni lidé Buliwyfovi i lidé království Rothgarova. I já sám jsem tam byl, ne úplně vpředu, a žasl jsem, že ti lidé dokázali zapomenout na hrozbu Korgona, jež je dříve tak děsila; nikomu nezáleželo na ničem, leč na souboji.

Toto byl způsob souboje mezi Ragnarem a Hergerem. Herger udeřil jako první, neboť byl vyzván, a jeho meč zazvonil mocně na štítu Ragnarově. Já sám jsem se o Hergera bál, neboť ten mladík byl o tolik větší a silnější než on a vskutku Ragnarova první rána urazila Hergerův štít od držadla a Herger požádal o druhý štít.

Pak boj zuřivě pokračoval. Pohlédl jsem jednou na Buliwyfa, jehož tvář byla bez výrazu; a na Wiglifa a herolda, na opačné straně, jež často pohlédali na Buliwyfa, zatímco zuřil boj.

Hergerův druhý štít se rozbil podobně, požádal tedy o svůj třetí a poslední štít. Herger byl velmi unaven, tvář měl mokrou a červenou z vypětí; zdálo se, že mladík Ragnar bojuje snadno, s malým vypětím.

Pak se zlomil třetí štít a Herger se dostal do velice zoufalých nesnází, nebo se to na okamžik tak zdálo. Herger stál oběma nohama pevně na zemi, sehnut a lapaje po dechu, a nesmírně unaven. Ragnar si vybral tuto chvíli, aby záutočil. Pak Herger odstoupil do strany jako máchnutí ptačí perutí, a meč mladíka Ragnara se vnořil do prázdna. Pak si Herger přehodil meč z jedné ruky do druhé, ježto tito Normané umějí bojovat stejně dobře oběma rukama a stejně silně. A Herger se rychle otočil a zezadu jedinou ranou meče uťal Ragnarovi hlavu.

Vpravdě jsem zřel, jak krev stříkala z krku Ragnarova, a jak hlava letěla vzduchem do davu, a zřel jsem na vlastní oči, jak hlava dopadla na zem předtím, než tělo též upadlo na zem. Nyní Herger ustoupil stranou, a pak jsem pochopil, že boj byl klam, ježto Herger už nehekal a nelapal po dechu, leč stál bez známky únavy, jeho prsa se už nedmula, meč držel lehce a vypadal, jako by mohl zabít deset takových mužů. A pohlédl na Wiglifa a pravil: "Ucti svého přítele." Mínil, aby se postaral o jeho pohřbení.

Když jsme opouštěli místo souboje, Herger mně pravil, že jednal klamně, aby Wiglif a jeho muži seznali, že muži Buliwyfovi jsou nejenom silní a stateční bojovníci, leč rovněž lstiví. "To mu nažene více strachu," pravil Herger, "a neodváží se mluvit proti nám."

Pochyboval jsem, že jeho plán dosáhne tohoto účelu, leč je pravda, že Normané si cení klamu více než nejpodvodnější Chazar, vskutku více než nejprohnanější kupec bahrajský, pro nějž je klam formou umění. Chytrost v bitvě a mužných věcech je považována za větší přednost ve válečnictví než ryzí síla.

A přec nebyl Herger šťastný, a já vycítil, že ani Buliwyf nebyl spokojen. Jak se blížil večer, ve vysokých horách ve

vnitrozemí se začala tvořit mlha. Věřil jsem, že myslí na mrtvého Ragnara, jenž byl mladý a silný a statečný, a jenž mohl být užitečný v nadcházející bitvě. Herger mně pravil tolik: "Mrtvý muž není nikomu k užítu."

Útok světélkujícího draka Korgona

Nyní s příchodem tmy se mlha připlížila z kopců, kradouc se jako prsty kolem stromů, prosakujíc přes zelená pole k hale Hurót a k čekajícím bojovníkům Buliwýfovým. Zde se nepolevovalo v práci: byla přivedena voda z pramene, aby zaplnila mělký výkop, a pak jsem pochopil smysl plánu, ježto voda skryla kopí a hlubší díry, a takto se příkop stal zrádným pro každého nájezdníka.

Dále ještě ženy Rothgarovy přinášely ve vacích z kozí kůže vodu ze studny a polévaly oplocení, obydlí a všechny plochy haly Hurót. Rovněž tak bojovníci Buliwýfovi se namočili ve svém brnění ve vodě z pramene. Noc byla vlhce chladná, a považovav to za nějaký pohanský rituál, prosil jsem, aby mne vynechali, leč marně: Herger mne polil od hlavy k patě jako ostatní. Voda ze mne kapala a třásl jsem se: po pravdě jsem při šoku ze studené vody hlasitě vykřikl a žádal jsem dozvědět se důvod. "Světélkující drak vydechuje oheň," sdělil mi Herger.

Pak mně nabídl ke zmírnění chladu číši medoviny, vypil jsem ji najednou a byl jsem za ni vděčný.

Nyní noc byla úplně černá, a bojovníci Buliwýfovi čekali na příchod draka Korgona. Všechny oči byly obráceny ke kopcům, teď ztraceným v mlze noci. Buliwýf sám kráčel podél celého opevnění, nesa svůj velký meč Runding, a pronášeje tichá slova povzbuzení ke svým bojovníkům. Všichni čekali tiše, kromě jednoho, pobočníka Echthowa. Tento Echthow je mistr sekery; postavil si kus od sebe silný dřevěný sloupek a neustále se cvičil v hodů sekerou do něj. Vskutku, dali mu mnoho seker, napočítal jsem pět či šest zastrčených za jeho širokým opaskem, další v rukou a pohozené na zemi kolem něj.

Podobně Herger napínal a zkoušel svůj luk a šíp a rovněž Skeld, ježto tito byli nejzručnějšími ostrostřelci z normanských bojovníků. Šípy Normanů mají železné hroty a jsou výborně vyrobeny, mají dřívky rovné, jako napjatý provaz. V každé vesnici či táboře mají muže, jenž je často zmrzačený či chromý, známého jako almsmann; ten vyrábí šípy a rovněž luky pro bojovníky z okolí, a za ně je placena almužna ve zlatě, lasturách či, jak jsem sám zřel, v potravě a mase.³⁴

Luky Normanů jsou téměř stejně dlouhé jako oni sami a jsou vyrobeny z břízy. Způsob střelby je tento: dřív šípů se přitahuje k uchu, ne k oku, a pak se vystřelí; síla je taková, že celý šíp projde čistě tělem muže a nezůstane v něm: může též proniknout dřevěnou deskou tlustou jako mužská pěst. Vpravdě jsem zřel takovou sílu šípů na vlastní oči. A sám jsem zkusil použít jeden jejich luk, leč shledal jsem jej nevhodným, ježto byl příliš velký a nepoddajný.

Tito Normané jsou zruční ve všech způsobech vedení války a zabíjení různými zbraněmi, jichž si cení. Hovoří o liniích válčení, jež však nemají význam uspořádání vojáků; ježto pro ně je vším boj jednoho muže proti druhému, jenž je jeho nepřítelem. Dvě linie válčení se liší co do zbraně. O širokém meči, s nímž se vždy seká v obloukovém rozmachu a nikdy nebodá, praví: "Meč vyhledává linii dechu.", což pro ně znamená krk, a tudíž utěti hlavy od těla. O kopí, šípů, seker, dýce a ostatních bodných nástrojích praví: "Tyto zbraně hledají tukovou linii."³⁵ Těmito slovy míní střední část těla od hlavy ke slabinám; zranění v této střední linii pro ně znamená jistou protivníkovu smrt. Též věří, že přednější je zasáhnout břicho, ježto je měkké, než zasáhnout hrud' či hlavu.

Buliwýf a celá jeho družina opravdu celou noc pozorně bděli a mezi nimi i já. Pociťoval jsem při tomto střehu velkou únavu a brzy jsem byl znaven, jako kdybych bojoval v bitvě, a přec žádná nenastala. Normané nebyli unaveni, leč v každém okamžiku připraveni. Je pravda, že jsou nejstrašitějšími lidmi na tváři celého světa, vždy připraveni na jakoukoliv bitvu či nebezpečí; a nenalézají nic únavného v tomto postoji, jenž je pro ně obvyklý od zrození. Jsou neustále opatrní a ve střehu.

Po čase jsem usnul, a Herger mne přikře vzbudil: pociťoval jsem velké žuchnutí a zasvištění blízko hlavy, a po otevření očí jsem zřel šíp chvějící se ve dřevě o vlas před mým nosem. Ten šíp vystřelil Herger a on, a všichni ostatní se mocně chechtali mým rozpakům. Ke mně pravil: "Budeš-li spát, přijdeš o bitvu." Odvětil jsem, že podle mého by to nebylo žádné velké neštěstí.

Nyní si Herger opět vzal svůj šíp a spatřiv, že jsem byl jeho nezbedností dotčen, sedl si vedle mne a přátelsky ke mně hovořil. Herger měl té noci zřetelně veselou a žertovnou náladu. Podělil se se mnou o číši medoviny, a děl takto: "Skeld je očarován." A hlasitě se tomu smál.

Skeld nebyl daleko a Herger mluvil hlasitě, takže jsem rozpoznal, že nás měl slyšet; a přec Herger mluvil latinsky, pro Skelda nesrozumitelně; tak v tom snad byl nějaký jiný důvod, jenž neznám. Skeld v té době ostřil hroty svých šípů a očekával bitvu. Otázal jsem se Hergera: „Jak je očarován?"

V odpověď Herger pravil: „Není-li očarován, možná se z něj stává Arab, ježto si každý den pere spodní prádlo a myje tělo. Nevšimnul sis toho sám?"

Odpověděl jsem, že nikoliv. Herger, hodně se směje, pravil: "Skeld to dělá pro tu a tu svobodnou ženu, jež se mu zalíbila. Pro ni se každý den myje a koná jako vybíravý, plachý blázen. Nevšimnul sis toho?"

Opět jsem odvětil, že nikoliv. Na to se Herger tázal: "čeho si vlastně všímáš?" a mocně se chechtal svému vlastnímu vtipu, jenž jsem nesdílel, ani jsem to nepředstíral, ježto jsem neměl náladu na smích. Nyní Herger pravil: "Vy Arabové jste příliš kyslí. Pořád bručíte. Vaším očím není nic k smíchu."

Zde jsem pravil, že hovoří nepravdu. Vyzval mne, abych mu vyprávěl humorný příběh, a já jsem mu pověděl o kázání slavného kazatele. Vy to dobře znáte. Slavný kazatel stojí v mešitě na kazatelně a muži a ženy z celého okolí se shromáždili, aby vyslechli jeho vznešená slova. Muž, Hamid, si oblékne róbu a závoj a sedí mezi ženami. Slavný kazatel dí: "Podle islámu je žádoucí, aby si nikdo nenechal narůst své ochlupení ohanbí příliš dlouhé." Někdo se táže: "Jak dlouhé je příliš dlouhé, ó kazateli?" Všichni znají ten příběh; je to hrubý vtip, vskutku. Kazatel odvěti: "Nemělo by být delší než ječmen." Nyní Hamid žádá ženu vedle sebe: "Sestro, prosím, přesvědč se a pověz, není-li mé ochlupení delší než ječmen." Žena sáhne pod Hamidovy šaty, aby pociťovala ochlupení, načež se její ruka dotkne jeho údu. V překvapení

znenadání vykřikne. Kazatel to slyší a je velice spokojen. Posluchačům praví: "Všichni byste se měli naučit umění naslouchat kázání, jak činí tato žena, ježto můžete zřít, jak se dotklo jejího srdce." A žena, ještě v šoku, odvětlá takto: "Nedotklo se to mého srdce, ó kazateli, dotklo se to mé ruky."

Herger naslouchal všem svým slovům s lhostejným výrazem. Nikdy se nezasmál ani nepousmál. Když jsem skončil, tápal se: "Co je kazatel?"

Na to jsem pravil, že je hloupý Norman, jenž nezná nic z širého světa. A tomu se chechtal, kdežto bajce se nesmál. Nyní Skeld vydal výkřik a všichni bojovníci Buliwyfovi, já mezi nimi, se otočili a zahleděli se na kopce za mlžný závoj. Zde je, co jsem zřel: vysoko ve vzduchu zářící ohnivý bod světla, jako plápolající hvězda, a hodně daleko. Všichni bojovníci to spatřili a ozývalo se jejich mumlání a výkřiky.

Brzy se objevil druhý světelný bod, ještě další a pak další. Napočítal jsem přes tucet a pak jsem přestal počítat dál. Zdálo se, že tyto zářící ohnivé body tvoří čáru, jež se vlnila jako had, vpravdě jako vlnící se tělo draka.

"Buď teď připraven," pravil mně Herger a pronesl též normanské úsloví: "Štěstí v bitvě." Toto přání jsem mu zopakoval stejnými slovy, a on pak odešel pryč.

Zářící ohnivé body byly ještě v dálce, leč blížily se. Nyní jsem slyšel zvuk, jenž jsem považoval za hrom. Byl to hluboký vzdálený hřmot, jenž se rozléval v mlžném vzduchu, jak v mlze činí všechny zvuky. Neboť vpravdě je to tak, že v mlze lze zaslechnout šepot na vzdálenost sto kroků tak jasně, jako kdyby vám někdo šeptal přímo do ucha.

Nyní jsem pozoroval a naslouchal a všichni bojovníci Buliwyfovi třímali své zbraně a pozorovali a naslouchali podobně, a světélkující drak Korgon se na nás v hromu a plameni snášel. Každý plápolající bod se stával větším, zhoubně rudým, blikavým a šlehačím; tělo draka bylo dlouhé a blyštivé, pohled velice ohnivý, a přec jsem se nebál, ježto jsem nyní seznal, že jsou to jezdcí s pochodněmi, a to se ukázalo pravdivým.

Brzy poté vystoupili z mlhy jezdcí, černé tvary s pozvednutými pochodněmi, černí oři syčící a útočící, a začala bitva. Noční vzduch se ihned naplnil výkřiky děsu a skřeky agónie, ježto první vlna jezdců dosáhla příkop a mnozí komoni zakopli a upadli, shodili své jezdce, a pochodně se rozprskly ve vodě. Další koně se snažili přeskočit hrazení, a nabodli se na ostré kůly. Část ohrazení začala hořet. Válečníci běželi všemi směry.

Nyní jsem zřel jednoho jezdce jet hořící částí ohrazení a poprvé jsem toho wendola jasně spatřil; a vpravdě jsem zřel toto: na černém oři jela lidská postava v černém, leč její hlava byla hlavou medvěda. Polekal jsem se a zažil chvíli nejhroznějšího děsu; obával jsem se, že zemřu jím samotným, ježto jsem nikdy nebyl svědkem takové podívané z noční mýry.

A přec v tom okamžení se sekera, již hodil Echthgow, hluboce vnořila do zad jezdce, jenž se překotil a spadl, a medvědí hlava spadla z jeho těla a spatřil jsem, že pod ní měl lidskou hlavu.

Rychlý jako šíp blesku, Echthgow skočil na padlého tvora, bodl ho hluboce do hrudi, otočil tělo, vytáhl sekeru z jeho zad a běžel zapojit se do bitvy. Já jsem se též zapojil do bitvy, byl jsem však sražen úderem kopí. Mnozí jezdcí byli nyní uvnitř ohrazení, jejich pochodně plápolaly; někteří měli medvědí hlavy, jiní nikoliv; jezdili dokola a snažili se zapálit stavení i halu Hurot. Proti tomu statečně bojovali Buliwyf a jeho muži.

Postavil jsem se na nohy, právě když se na mne vrhl jeden mlžný netvor s útočícím ořem. Vpravdě jsem učinil toto: stál jsem pevně na zemi a držel kopí vzhůru a myslel jsem si, že mne náraz roztrhne. A přec kopí prošlo tělem jezdce, ten strašlivě křičel, leč nespádl ze svého komoně a jel dál. Padl jsem a lapal po dechu od bolesti v žaludku, leč nebyl jsem opravdu zraněn, jen na okamžik ochromen.

V průběhu této bitvy Herger a Skeld vyslali mnoho šípů, vzduch byl pln jejich svistu, a zasáhli své terče. Zřel jsem Skeldův šíp proniknout krkem jednoho jezdce a zůstat v něm; a přec opět jsem zřel Skelda a Hergera střelit jezdce do prsou a tak rychle vypouštěli šípy a opět natahovali, že tento jezdec měl ve svém těle zapíchnuty čtyři šípy, a jeho křik byl hrozný, jak jel.

A přec jsem zvěděl, že tento skutek byl Hergerem i Skeldem považován za špatný způsob boje, ježto Normané věří, že ve zvířatech není nic posvátného; takže pro ně správné použití šípů je zabít koně, vyřadit jezdce. O tom praví: "Muž bez koně je poloviční a dvojnásob zranitelný." Tak postupují bez váhání.³⁶

Nyní jsem též zřel toto: jezdec vjel do ohrazení, sehnul se na svém v trysku uhánějícím černém koni a chytil tělo netvora, jehož Echthgow zabil, přehodil ho přes šíji svého koně a odjel, ježto jak jsem uvedl, tyto mlžní netvoři nenechávají do ranního světla žádných mrtvých.

Bitva zuřila značnou dobu při světle plápolajícího ohně prosvětlujícího mlhu. Spatřil jsem Hergera v boji na smrt s jedním démonem; vzav nové kopí, zarazil jsem ho hluboko do zad toho tvora. Herger, z nějž kapala krev, zvedl paži na znamení díky, a ponořil se opět do boje. Zde jsem pocítil velkou hrdost.

Nyní jsem se snažil kopí vytáhnout a zatímco jsem to činil, porazil mne nějaký míjející jezdec a od té chvíle si po pravdě pamatuji málo. Spatřil jsem, že jeden z domů Rothgarových družiníků hoří šlehačím a prskajícím plamenem, leč promočený palác Hurot je dosud nedotčen; a byl jsem rád, jako kdybych byl Norman, a to byly mé poslední myšlenky. Při rozbřesku mne vzbudilo jakési omývání tváře a potěšil mne něžný dotek. Brzy nato jsem zřel, že se mně dostává služby od olizujícího psa, a cítil jsem se jako opilý hlupák a byl jsem zahanben, jak si lze představit.³⁷

Nyní jsem spatřil, že ležím v příkopu, kde je voda rudá jako krev sama; vstal jsem a šel kouřícím hradištěm, kolem všech druhů smrti a zkázy. Zřel jsem, že země je prosáklá krví jako od deště, s mnoha loužemi. Zřel jsem těla zabitých družiníků a též mrtvé ženy a děti. Taktéž jsem spatřil tři či čtyři těla zuhelnatělá od ohně.

Všechna tato těla ležela všude na zemi a musel jsem se dívat dolů, abych na ně nestoupil, tak hustě byla rozseta.

Z obranných staveb většina kolového ohrazení shořela. Jinde leželi nabodnutí a studení koně. Na zemi ležely pohozeny pochodně. Nespátřil jsem žádného z bojovníků Buliwyfových.

Z království Rothgarova nepřicházely žádné smuteční zvuky, ježto Severané neoplakávají žádnou smrt, leč naopak, ve vzduchu bylo neobvyklé ticho. Slyšel jsem kokrhát kohouta a štekát psa, leč za denního světla žádné lidské hlasy.

Pak jsem vstoupil do velké síně Hurot a zde jsem našel dvě těla položená na rákosu, s přilbami na hrudích. Byl tam Skeld, družník Buliwyfův; byl tam Helfdane, dříve poraněný a nyní studený a bledý. Oba byli mrtvi. Také tam byl Rethel, nejmladší z bojovníků, jenž seděl v rohu a pečovaly o něj otrokyně. Rethel byl zraněn dříve, leč měl čerstvé zranění břicha a bylo tam hodně krve: určitě ho to moc bolelo, a přec ukazoval pouze veselost, usmíval se a škádlil otrokyně tím, že je štípal do řader a zadnic, a ty ho často peskovaly, že odvádí jejich pozornost, když se pokoušejí obvázat jeho zranění.

Zde je způsob zacházení se zraněními, dle jejich povahy. Je-li bojovník poraněn na končetině, buď paži či ruce, je kolem končetiny ovázán obvaz a rána je překryta látkou vyvařenou ve vodě. Děli mně, že do rány se může dát pavučina či kousky jehněčí vlny, aby se zastavilo krváčení; to jsem nikdy nepozoroval.

Je-li bojovník zraněn na hlavě či krku, je jeho zranění vypláchnuto a prohlédnuto otrokyněmi. Je-li protřena kůže, leč bílé kosti celé, pak o takové ráně praví: "To nic není." Leč když jsou kosti prasklé nebo nějakým způsobem otevřené zlomené, pak praví: "Život z něj vychází a brzy unikne."

Je-li bojovník zraněn na hrudi, sáhnou mu na ruce a nohy, a když jsou teplé, praví o takovém zranění: "To nic není." A přec když tento bojovník kašle krev nebojí zvrací, praví: "On hovoří v krvi." a považují to za velmi vážné. A muž může zemřít na krvi hovořící nemoc, nebo nemusí, jak je mu souzeno.

Je-li bojovník zraněn na břichu, podají mu polévku z cibule a bylin; pak ženy čichají k jeho zraněním, a když ucítí cibuli, praví: "Má polévkovou nemoc." a vědí, že zemře.

Zřel jsem na vlastní oči ženy připravovat polévku z cibule pro Rethela, jenž ji vypil množství; a otrokyně čichaly k jeho ránám a cítily pach cibule. Tomu se Rethel smál a pronesl nějaký veselý vtip a poručil si medovinu, již mu přinesly, a neukázal ani stopu obav.

Nyní Buliwyf, vůdce, a všichni jeho bojovníci se radili na jiném místě velké síně. Připojil jsem se k nim, leč nedostalo se mně žádných pozdravů. Herger, jehož život jsem spasil, si mne nevšímá, ježto bojovníci byli zabráni ve vážný hovor. Naučil jsem se něco ze severské řeči, leč ne sdostatek, abych sledoval jejich tichá a rychle pronášená slova, a tak jsem šel na jiné místo a vypil trochu medoviny a cítil bolesti svého těla. Pak přišla otrokyně omýt mé rány. Byl to šram na lýtku a další na prsou. Tato zranění jsem nepocítil, dokud se jim nevěnovala.

Normané vymývají zranění mořskou vodou, věří totiž, že tato voda má větší léčebnou moc než pramenitá. Takové omývání rány mořskou vodou není nic příjemného. Po pravdě jsem při něm skučel, Rethel se zasmál a pravil otrokyni: "Je pořád Arab." Zde jsem byl zahanben.

Normané též umývají rány zahřátou kravskou močí. To jsem odmítl, když mně to bylo nabídnuto.

Seveřané považují kravskou moč za obdivuhodnou látku a uchovávají ji v dřevěných nádobách. Obvykle ji vaří, až je hustá a bodavá vůči chřipí, a pak užívají tuto odpornou tekutinu k praní, obzvláště hrubého bílého oblečení.³⁸

Těž mně při nějaké příležitosti bylo řečeno, že Seveřané mohou být na dlouhé cestě po moři a dojde jim pitná voda, a tudíž každý muž pije svou vlastní moč a takovým způsobem mohou přežít, než dosáhnou břehu. To mně bylo řečeno, leč nikdy jsem to nespatriil, díky milosti Alláhově.

Nyní ku mně přišel Herger, ježto porada bojovníků skončila. Otrokyně ošetřující mne způsobila, že mé rány ohromně pálily; a přec jsem byl rozhodnut dodržovat po normanském způsobu veselého ducha. Otázal jsem se Hergera: "Jaké maličkosti podstoupíme nyní?"

Herger pohlédl na mé rány a pravil mně: "Můžeš dost dobře jet." Dotazoval jsem se, kam pojedu, a po pravdě v mžiku jsem ztratil veškerou dobrou náladu, ježto jsem byl velice unaven a neměl sílu na nic kromě odpočinku. Herger pravil: "Dnes v noci světélkující drak zaútočí opět. Leč my jsme nyní příliš slabí a je nás moc málo. Naše obranná zařízení jsou spálena a zničena. Světélkující drak nás všechny zabije."

Tato slova pronesl klidně. Zřel jsem to a otázal se:

"Kam tedy pojedeme?" Měl jsem na mysli, že z důvodů svých těžkých ztrát by Buliwyf a jeho družina mohli království Rothgarovo opustit. V tom mně nebylo odporováno.

Herger mně pravil: "Vlk, jenž leží ve svém doupěti, nikdy nedostane maso, ani spící muž vítězství." To je normanské přísloví a z něj jsem pochopil odlišný plán: že napadneme na koních mlžné netvory, kde leží, v horách či v kopcích. S nepříliš velkou odvahou jsem se tážal Hergera, kdy to bude, a Herger mně pravil, že ve střední části dne.

Nyní jsem též zřel, že do síně vstoupilo dítě a neslo v rukou nějaký předmět z kamene. Ten byl zkoumán Hergerem a byla to další kamenná řezba těhotné ženy bez hlavy, nafouklé a škaredé. Herger vykřikl kletbu a upustil kámen z třesoucích se rukou. Zavolal otrokyni, jež kámen vzala a dala ho do ohně, kde teplo plamenů způsobilo, že praskl a rozštěpil se na úlomky. Tyto úlomky byly pak hozeny do moře, jak mi Herger sdělil.

Dotazoval jsem se, co ten vyřezávaný kámen znamenal, a on mně pravil: "To je zobrazení matky pojídačů mrtvých, té, jež jim předsedá a řídí je při pojídání."

Nyní jsem zřel, že Buliwyf, jenž stál uprostřed velké síně, vzhlíží k paži zloducha, jež stále visela z krovů. Pak pohlédl dolů na dvě těla svých zabitých společníků a na Rethela, jemuž ubývalo sil, a ramena se mu svěsila a brada mu klesla na hrud'. A pak prošel kolem nich a ze dveří a zřel jsem ho obléci brnění a vzít si svůj meč a připravovat se opět na bitvu.

Pustina děsu

Buliwyf si vyžádal sedm houževnatých koní a v rané části dne jsme vyjeli od velké haly Rothgarovy na rovinatou planinu, a tudíž ke kopcům v dálí. Měli jsme s sebou též čtyři honící psy čistě bílé barvy, velká zvířata, jež bych radil blíže vlkům než psům, tak zuřivé bylo jejich chování. To tvořilo celek našich útočných sil, a já jsem to považoval za slabé gesto proti tak nebezpečnému protivníkovi, i když Normané kladou velkou věru v překvapení a lstivý útok.

Taktéž, dle svého vlastního úsudku, je každý z nich roven třem či čtyřem jiným bojovníkům.

Nebyl jsem nakloněn tomu vydat se na další bojové dobrodružství a byl jsem moc udiven, že Normané nesdíleli takový

náhled, pramenící, jak tomu bylo, z únavy mého těla. Herger o tom pravil: "Vždy je tomu tak, nyní i ve Valhale.", což je jejich pojem nebe. V tomto nebi, jež je pro ně velká hala, bojují bojovníci od úsvitu do soumraku; pak ti, kdož jsou mrtvi, jsou opět vzkříšeni a všichni sdílejí noční hostinu s nekončícím jídlem a pitím; a pak ve dne opět bojují; a ti, kdo zemřou, jsou vzkříšeni a dojde k hodokvasu; a to je podstata jejich nebe po celou věčnost.³⁹ Tak nikdy nepovažují za divné ve dne bojovat, zatímco jsou na zemi.

Náš směr cesty byl určen stopou krve, již v noci zanechali stahující se jezdcí. Honící psi vedli, běželi podél té rudé kapající stezky. Zastavili jsme pouze jednou, na rovinaté pláni, abychom zvedli zbraň upuštěnou odjíždějícími démony. Zde je podstata té zbraně: byla to kamenná sekera opracovaná štípáním, přivázaná k topůrku z jakéhosi dřeva pomocí řemínků ze surové kůže. Čepel této sekery byla neobyčejně ostrá a její tělo tvarováno s takovou zručností, jako by to byla nějaká gema cizelovaná k potěše marnivé bohaté paní. Taková byla úroveň mistrného zpracování zbraně, velice nebezpečné, ostřím své čepele. Nikdy předtím jsem neviděl takový předmět na tváři celé země. Herger mně pravil, že wendol si dělá všechny nástroje a zbraně z tohoto kamene, nebo alespoň tak Normané věří.

A přec jsme postupovali vpřed značnou rychlostí, vedení štěkotem psů, a jejich štěkání mne povzbudilo. Nakonec jsme dorazili ke kopcům. Vjeli jsme do nich bez rozmýšlení či obřadu, každý z bojovníků Buliwyfových soustředěn na svůj úkol, mlčenlivá a podmračená družina mužů. Na jejich tvářích se zračil strach, a přec nikdo z nich nezastavil ani nezaváhal, leč pokračoval vpřed.

Nyní bylo chladno, v kopcích, v hvozdech tmavě zelených stromů a studený vítr dul do našeho oblečení a zřeli jsme syčivě unikající dech ořů a bílé chocholy dechu běžících psů a pokračovali jsme ještě vpřed. Po dalším putování až do střední části dne jsme dorazili do nové krajiny. Zde byla bažina se slanou vodou, nebo vřesoviště, nebo blata - opuštěná země, hodně připomínající poušť, a přec ne písčitá a vyschlá, leč vlhká a mazlavá, a nad touto končinou ležel malý přídech mlhy. Normané zovou toto místo pustinou děsu.⁴⁰

Nyní jsem zřel na vlastní oči, že tato mlha leží na zemi v malých kapsách či chuchvalcích, jako maličké obláčky usazené na zemi. V jedné oblasti byl vzduch jasný; pak v jiném místě jsou malé mlhy, jež visí blízko země, zvedající se do výšky koňského břicha, a v takovém místě jsme ztratili z dohledu psy, kteří zmizeli v mlze. Pak, okamžik poté, se mlha pročistí a jsme opět v otevřeném prostoru. Taková byla krajina vřesoviště.

Tento pohled jsem považoval za kromobyčejný, leč Normané to nebrali za nic zvláštního; pravili, že země v této oblasti má mnoho jezírek se slanou vodou a spoustu bublajících horkých pramenů, jež vycházejí z puklin v zemi; v těchto místech se shromažďuje malá mlha a zůstává tam celý den i noc. Nazývají to místem horkých jezer.

Půda byla pro koně obtížná, postupovali jsme tedy pomalu. Psi také vyrazili pomaleji a všiml jsem si, že štěkají méně zuřivě. Brzy se naše družina zcela změnila: z trysku, s hafajícími psy před sebou, na pomalou chůzi, s mlčícími psy, jen stěží ochotnými vést cestu a místo toho odpadávajícími, až se pletli koňům pod kopyta, působíce tak jistou občasnou potíží. Bylo pořád velice chladno, ve skutečnosti chladněji než předtím, a spatřil jsem tu a onde na zemi malé zbytky sněhu, ačkoliv bylo, podle mého nejlepšího úsudku, období léta.

Pomalým tempem jsme pokračovali na značnou vzdálenost, a musel jsem uvažovat, že se ztratíme a nikdy nenajdeme cestu zpět tímto vřesovištěm. Nyní se na jednom místě psi zastavili. Nebyl tam vůbec odlišný terén ani žádné stopy či předměty na zemi: a přec psi zastavili, jako by došli k nějakému oplocení nebo hmatatelné překážce. Naše družina na tom místě zastavila, a rozhlížela se do všech směrů. Nebylo slyšet jediný zvuk; ani zvuk ptáků, ani jiné živé zvíře, leč pouze ticho.

Buliwyf pravil: "Zde začíná země wendola," a bojovníci poplácávali své oře po šíjích, aby je uklidnili, ježto koně byli v této oblasti neklidní a nervózní. Takoví byli i jejich jezdcí. Buliwyf měl sevřené rty; Echgowovi se třásl ruce, jak držel otěže svého koně; Herger byl hodně bledý a oči mu přeskakovaly z místa na místo; totéž se dělo s ostatními.

Normané praví: "Strach má bílá ústa." a teď jsem zřel, že je to pravda, ježto byli všichni bledí kolem rtů a úst. Žádný muž o svém strachu nehovořil.

Nyní jsme nechali psy vzadu a jeli vpřed do sněhu, jehož byla tenká vrstva a praskal pod nohama, do hustších mlh. Nikdo z mužů nehovořil, kromě ke koním. Ti se dali každým krokem obtížněji pobízet vpřed; bojovníci je museli pohánět tichými slovy a ostrými kopanci. Brzy jsme zahlédli stínové tvary v mlze před sebou, k nimž jsme se blížili s opatrností.

Nyní jsem zřel na vlastní oči toto: na obou stranách stezky, upevněny vysoko na silných sloupech, byly lebky obrovských medvědů, které wendol uctívá. Herger mně pravil, že medvědí lebky chrání hranice země wendolovy.

Nyní jsme spatřili další překážku, šedou a vzdálenou a velikou. Byl to obrovský kámen, vysoký jako sedlo koně, a byl vytesaný ve tvaru těhotné ženy, s vybouleným břichem a prsy, a bez hlavy či paží či nohou. Ten kámen byl potřísněn krví nějakých obětí; vpravdě přetékal pruhy červeně a byl příšerný na pohled.

Nikdo nemluvil o tom, co bylo lze spatřit. Pokračovali jsme krokem. Válečníci tasili své meče a měli je pohotově. Jedna věc se Normanům nedá upřít: že zpočátku jevíli strach, leč vstoupivše do země wendola, těsně ke zdroji strachu, jejich obavy zmizely. Tak se zdá, že dělají všechny věci obráceně a matoucím způsobem, ježto vpravdě se nyní jevíli být bezstarostní. Byli to pouze koně, kteří se dali obtížněji pobízet vpřed.

Ucítil jsem nyní pach zahnívajících mršin, jenž jsem číchal už předtím ve velké hale Rothgarově; a jak opět dosáhl mého chřípí, udělalo se mi slabě u srdce. Herger jel vedle mne a potichu se zeptal: "Jak se vede?"

Nejsa schopen skrýt své pocity, pravil jsem: "Bojím se."

Herger mně odpověděl: "To je, ježto myslíš na to, co musí přijít, a představuješ si hrozné věci, jež by zastavily každému muži krev v žilách. Nemysli napřed a vesel se z vědění, že nikdo nežije věčně."

Zřel jsem pravdivost jeho slov. "V naší společnosti máme přísloví: Děkuj Alláhovi, ježto ve své moudrosti dal smrt na konec života, a ne na začátek," pravil jsem. Herger ukázal zuby a krátce se zasmál. "Ve strachu dokonce i Arabové mluví pravdu," pravil a pak odjel vpřed sdílet má slova Buliwyfovi, jenž se také zasmál. Válečníci Buliwyfovi byli v té době vděční za vtip.

Nyní jsme dojeli ke kopci, a dosáhnuvše vrcholu, zastavili jsme a patřili dolů na tábořiště wendola. Zde je, jak před námi leželo, jak jsem zřel na vlastní oči: bylo tam údolí a v něm byl kruh hrubých chatrčí z bláta a slámy, chatrné stavby, jaké by dokázalo postavit dítě; a uprostřed kruhu velký oheň, nyní doutnající. A přec tam nebyli koně, ani zvířata, žádný pohyb, ani známka jakéhokoliv života; a to jsme zřeli skrze pohybuující se clonu mlhy.

Buliwyf sesedl z oře, bojovníci učinili podobně, já s nimi. Po pravdě, srdce mi bušilo a tajil se mi dech, jak jsem patřil dolů na divoké tábořiště démonů. Hovořili jsme šeptem. "Proč se tam nic neděje?" dotazoval jsem se.

"Wendol je stvoření noci stejně jako sovy nebo netopýři," odvětil Herger, "a spí v denních hodinách. Takže nyní spí a my sestoupíme mezi ně, napadneme je a pobijeme je v jejich snech."

"Je nás tak málo," pravil jsem, ježto tam bylo mnoho chatrčí, jež jsem zřel.

"Je nás dost," děl Herger, a pak mně dal doušek medoviny, jenž jsem vypil vděčně, s chválou Alláhovi, že to není zakázáno ani nedoporučeno.⁴¹ Po pravdě, nalézal jsem příjemnou chuť v této tekutině, již jsem kdysi považoval za hnusnou; tak divné věci přestávají být při opakování divnými. Podobným způsobem jsem již nevnímal odporný puch wendola, ježto jsem ho cítil značnou dobu a už jsem si puch neuvědomoval.

Seveřané jsou velice podivní ve věci čichu. Nejsou čistí, jak jsem děl; přijímají nejružnější hroznou potravu a pití; a přec je pravda, že si cení nosy nad všechny části těla. V bitvě ztráta ucha není žádná velká věc; ztráta prstu na ruce nebo na noze nebo ztráta ruky jen o málo více; a takové jizvy a zranění nesou lhotejně. Ztrátu nosu však považují za rovnou smrti samé, a rovněž ztrátu masité špičky, o níž by ostatní lidé děl, že je to velice malé poranění.

Zlomenina nosních kostí v bitvě a údery nevadí; mnozí mají z této příčiny křivé nosy. Neznám důvod strachu z useknutí nosu.⁴²

Posílení, bojovníci Buliwyfovi a já mezi nimi, nechali jsme naše oře na kopci, leč tato zvířata by nezůstala bez dozoru, tak byla vystrašena. Jeden z naší družiny s nimi musel zůstat, doufal jsem, že budu pro tento úkol vybrán; a přec to byl Haltaf, byv už zraněn a nejméně k užítku. Tak jsme my ostatní opatrně sestoupili z kopce mezi neduživými křovinami a odumírajícími houštinami po svahu k tábořišti wendola. Postupovali jsme pokradmu, nedošlo k žádnému poplachu, a tak jsme zanedlouho byli v samotném srdci vesnice démonů.

Buliwyf nikdy nemluvil, leč udával všechny směry a příkazy rukama. A z nich jsem vyrozuměl, že máme jít ve skupinkách po dvou bojovnicích, každý pár v jiném směru. Herger a já jsme měli napadnout nejbližší hliněnou chatrč, ostatní měli zaútočit na další. Všichni počkali, až skupinky stály u chatrčí, a pak, s výkřikem, pozvedl Buliwyf svůj velký meč Runding, a vedl útok.

Vtrhli jsme s Hergerem do jedné chatrče. Krev mně bušila v hlavě, meč lehký jako pírkó v mých rukou. Vpravdě jsem byl připraven k nejstrašnější bitvě svého života. Uvnitř jsem nespatrił nic; chatrč byla opuštěná a zcela prázdná, kromě hrubých loží ze slámy, ve vzhledu tak neohrabaných, že se zdály více připomínat pelechy nějaké zvěře.

Vyběhli jsme ven a napadli další chatrč z bláta. Opět jsme ji našli prázdnou. Vpravdě, všechny chatrče byly prázdné a bojovníci Buliwyfovi byli velice rozmrzení a zírali jeden na druhého s výrazem překvapení a úžasu.

Pak nás zavolal Echgow a my jsme se shromáždili v jedné z těchto chatrčí, větší než ostatní. A zde jsem zřel, že byla opuštěná, jako byly opuštěny všechny, leč vnitřek nebyl prázdný. Spíše, podlaha chatrče byla poházena křehkými kostmi, jež se pod nohama drtily jako kosti ptáků, tak byly jemné a slabé. Byl jsem tím velice překvapen a sehnul jsem se, abych si tyto kosti blíže prohlédl. S šokem jsem spatřil zakřivenou čáru očního důlku tu a několik zubů onde.

Vpravdě jsem stál na koberci z kostí lidských obličejů a dalšími důkazy této hrůzné pravdy, nakupeny vysoko na jedné stěně chatrče, byly horní části lidských lebek, poskládány obráceně jako mnoho keramických mís, leč zářící bělobou.

Udělalo se mně zle a opustil jsem chatrč pročistit se. Herger mně děl, že wendol pojídá mozky svých obětí, jako člověk jí vejce nebo sýr. To je jeho zvyk; odporné jen uvažovat o takové záležitosti, a přec je to pravda.

Nyní nás zavolali další bojovníci, vstoupili jsme do druhé chatrče. Zde jsem zřel toto: chatrč byla prázdná, s výjimkou velkého stolce podobajícího se trnu, vytesaného z jednoho kusu ohromného stromu. Toto křeslo mělo vysoké vějířovité opěradlo vyřezané do tvaru hadů a démonů. Před křeslem na zemi byly pohozyeny kosti lebek a na opěradlech, kam jeho vlastník může klást ruce, byla krev a zbytky bílé syrovité látky, což byl lidský mozek. Puch v této místnosti byl hrozný.

Umístěny kolem křesla byly malé kamenné řezby těhotných žen, takové, jaké jsem popsals už dříve. Tyto řezby vytvářely kolem křesla kruh.

Herger pravil: "To je místo, kde ona vládne," a hlas měl tichý a plný posvátné hrůzy.

Nebyl jsem schopen pochopit, co míní, a bylo mně špatně u srdce a u žaludku. Vyprázdnil jsem si žaludek na hlinu.

Herger a Buliwyf a ostatní byli též otřeseni, ačkoliv nikdo z nich se nepročistil, a vzali žhavé uhlíky z ohně a zapálili chatrče. Ty hořely pomalu, ježto byly vlhké.

A tak jsme vyšplhali na kopec, vsedli na koně a opustili oblast wendolovu a opustili pustinu děsu. Všichni bojovníci Buliwyfovi byli nyní sklíčení, ježto wendol je překonal v úskočnosti a chytrosti, opustiv své brlohy v předvídaní útoku, a nebude považovat sežehnutí svého obydlí za žádnou velkou ztrátu.

Rada trpaslíkova

Vrátili jsme se, jak jsme přišli, leč jeli jsme větší rychlostí, ježto koně byli nyní dychtiví, a nakonec jsme sjeli z kopců a zřeli rovinatou pláň a v dáli, na okraji oceánu, obydlí a velkou halu Rothgarovu.

Nyní Buliwyf odbočil a vedl nás jiným směrem, k vysokým skalnatým převisům ošlehávaným mořskými větry. Jel jsem vedle Hergera a dotazoval se na důvod pro toto a on pravil, že musíme vyhledat místní trpaslíky.

Tímto jsem byl velice překvapen, ježto Seveřané nemají ve své společnosti žádné trpaslíky; nikdy je není vidět na ulicích, nesedí u nohou králů, ani je nenalezneme počítat peníze nebo dělat zápisy nebo nějaké věci, jež známe u trpaslíků.⁴³ Nikdy mně žádný Norman trpaslíky nezmínil a já jsem předpokládal, že takoví olbřímí lidé⁴⁴ nikdy trpaslíky nezploďí.

Nyní jsme přijeli k oblasti jeskyň, proděravělých a ovívaných větrem, a Buliwyf sesedl z koně a všichni bojovníci jeho udělali totéž a pokračovali pěšky. Zaslechl jsem hvízdavý zvuk a vpravdě jsem zřel z několika těchto jeskyní vycházet chomáče páry. Vešli jsme do jedné jeskyně a našli tam trpaslíky.

Jejich vzezření bylo toto: obvyklé velikosti trpaslíka, leč vyznačovali se hlavami velké velikosti a nesoucimi rysy, jež vypadaly ohromně staře. Byli tam trpaslíci mužského i ženského rodu a všichni se jevíli hodně staří. Muži měli vousy a byli vážní; ženy měly též nějaké vousy na tváři, takže se jevíly podobné mužům. Každý trpaslík měl šat z kožešiny či soboliny; každý také nosil úzký opasek z nevyčiněné kůže zdobený kousky tepaného zlata.

Trpaslíci přivítali náš příchod zdvořile, bez jakékoliv známky strachu. Herger pravil, že těmto tvorům jsou vlastní kouzelné síly a nemusí se obávat žádného člověka na zemi: mají však obavy před koňmi, z toho důvodu jsme tyto zanechali za sebou. Herger též pravil, že síly trpaslíka sídlí v jeho úzkém opasku a že trpaslík učiní vše, aby svůj opasek získal zpět, ztratí-li jej.

Herger též pravil toto: že zdání vysokého věku mezi trpaslíky je pravdivé, že trpaslík žije déle než obyčejný člověk. Též mně děl, že tito trpaslíci jsou mužní od nejútlejšího věku; že dokonce jako kojenci mají ochlupení na ohanbí a úd neobvyklé velikosti. Vskutku, tímto způsobem rodiče nejdříve poznají, že jejich kojeneček je trpaslík a tvor kouzelný, jenž musí být dopraven do kopců a žít tam s ostatními svého druhu. Toto učiněno, rodiče děkují bohům a obětují nějaké zvíře či něco jiného, ježto porodit trpaslíka je považováno za veliké štěstí.

To je víra Severanů, jak o ní Herger hovořil, a já neznám pravdu v této věci, pouze sděluji, co mně bylo řečeno.

Nyní jsem zřel, že sykot a pára vycházejí z velkých kotlů, do nichž byly nořeny kované ocelové čepele k zakalení kovu, ježto trpaslíci dělají zbraně, jež jsou Normany vysoce ceněny. Vskutku, zřel jsem bojovníky Buliwyfovy rozhlížet se jeskyněmi dychtivě jako kteroukoliv ženu v obchodě nabízejícím drahocenná hedvábí.

Buliwyf se těchto tvorů dotazoval a byl poslán do nejhořejší jeskyně, kde seděl samotný trpaslík, starší než ostatní, s vousy a vlasy čistě bílými a rozbrázděným a vráscitým obličejem. Tento trpaslík se nazýval "tengol", což značí soudce dobra a zla a též zařikávač.

Tento tengol musel mít kouzelné schopnosti, o nichž všichni tvrdili, že je má, ježto okamžitě pozdravil Buliwyfa jménem a vyzval ho, aby se posadil vedle něj. Buliwyf si sedl, a my jsme se shromáždili kousek od nich, stojíce.

Nyní Buliwyf nedal tengolovi žádné dary; Normané nevzdávají malým lidem žádný hold: oni věří, že laskavost trpaslíků musí být dána svobodně, a je nesprávné povzbuzovat ji dárky. Tak Buliwyf seděl a tengol na něj patřil, a pak zavřel oči a začal hovořit, kolébaje se dozadu a dopředu, jak seděl. Tengol mluvil hlasem vysokým jako dítě, a Herger mně pravil, že význam slov jeho byl tento:

"Ó Buliwyfe, jsi veliký bojovník, leč setkal jsi se se sobě rovnými v netvorech mlhy, pojídačích mrtvých. Toto bude zápas až na smrt, a budeš potřebovat veškerou svou sílu a moudrost, abys dostál výzvě." A pokračoval tímto způsobem po dlouhou dobu, kolébaje se dozadu a dopředu. Smysl byl, že Buliwyf čelí těžkému protivníkovi, což jsem už dostatečně dobře věděl, a rovněž tak Buliwyf. A přec byl Buliwyf trpělivý.

Také jsem zřel, že se Buliwyf neurazil, když se mu trpaslík smál, což činil často. Trpaslík pravil: "Přišel jsi ke mně, ježto jsi zaútočil na netvory v bažině a vřesovišti se slanou vodou, a to ti nepřineslo nic. Přišel jsi tudíž za mnou pro radu a varování, jako dítě ke svému otci, řka, co mám nyní učinit, ježto všechny mé plány zklamaly." Po této řeči se tengol dlouze smál. Pak jeho stará tvář zvážněla.

"Ó Buliwyfe," pravil, "já vidím budoucnost, leč nemohu ti povědět více, než už víš. Ty a všichni tví stateční bojovníci jste shromáždili svou zručnost a odvahu k napadení netvorů v pustině děsu. V tom jste se podvedli, ježto takový postup nebyl činem skutečného reka."

Naslouchal jsem těmto slovům s úžasem, ježto mně se to zdálo dostatečně hrdinskou činností.

"Ne, ne, vznešený Buliwyfe," pravil tengol. "Výdal jsi se na falešnou výpravu a v hloubi svého hrdinského srdce jsi věděl, že je bezcenná. Tak rovněž tvá bitva proti světlékujícímu draku Korgonovi byla bezcenná a stála tě mnoho výtečných bojovníků. K jakému konci vedou všechny tvé plány?"

Buliwyf ještě neodvětil. Seděl s trpaslíkem a čekal.

"Největší výzva reka," pravil trpaslík, "je v jeho srdci a nikoliv v protivníkovi. Co by se stalo, kdybys přišel na netvory v jejich doupěti a hodně jich pobil ve spánku? Mohl bys zabít mnohé, a přec by to neskončilo zápas o nic více, než utětí prstů zabije muže. Abys zabil muže, musíš propíchnout hlavu nebo srdce, a tak je to s wendolem. Všechno toto víš a nepotřebuješ mou radu, abys to věděl."

Tak trpaslík, houpaje se dozadu a dopředu, peskoval Buliwyfa. A tak Buliwyf přijímal jeho výtky, ježto neodpovídal, leč pouze sklonil hlavu.

"Vykonat jsi práci pouhého muže," pokračoval tengol, "a ne správného reka. Rek činí, co se žádný muž neodváží provést. Abys zabil wendola, musíš udeřit do hlavy a do srdce: musíš přemoci jeho samotnou matku, v jeskyních hromu."

Nechápal jsem význam těchto slov.

"Víš o tom, ježto to bylo pravda vždy, během veškerých věků člověka. Zemřou tví chrabří bojovníci, jeden po druhém? Nebo udeříš na matku v jeskyních? Zde není žádné proroctví, pouze volba muže, nebo reka."

Nyní Buliwyf učinil nějakou odpověď, leč ta byla tichá a ztratila se ve skučení větru, jenž zuřil ve vchodu do jeskyně. Jakákoliv to byla slova, trpaslík hovořil dále:

"To je odpověď reka, Buliwyfe, a nečekal bych od tebe žádnou jinou. Tak pomohu tvému snažení." Pak hodně bytostí tohoto druhu vystoupilo z temných zákoutí jeskyně na světlo. A nesli mnoho předmětů.

"Zde," pravil tengol, "jsou dlouhé provazy udělané z kůže tuleňů lapených při prvním tání ledů. Tyto provazy ti pomohou získat vstup z oceánu do hromových jeskyní."

"Já ti děkuji," pravil Buliwyf.

"A zde též," pokračoval tengol, "je sedm dýk, kovaných v páře a za pomoci kouzel, pro tebe a tvé bojovníky. V hromových jeskyních budou velké meče k ničemu. Neste tyto zbraně s odvahou a docílíte všeho, po čem toužíte."

Buliwyf vzal dýky a poděkoval trpaslíkovi. Vstal. "Kdy uděláme tuto věc?" otázal se.

"Včera je lepší než dnes," odvětil tengol, "a zítra je lepší než den, jenž následuje. Tak pospěšte a proveďte své úmysly s pevným srdcem a silnou paží."

"A co nastane, uspějeme-li?" tázal se Buliwyf.

"Pak bude wendol smrtelně zraněn a bude kolem sebe bít ve smrtelném zápase naposled a po této poslední agonii bude mít země mír a sluneční svit, navěky. A tvé jméno bude slavnostně znít ve všech halách severských zemí, navěky."

"Tak jsou opěvovány činy mrtvých," pravil Buliwyf.

"To je pravda," odvětil trpaslík a opět se zasmál, chichotem dítěte nebo mladé dívky. "A též činy žijících hrdinů, leč nikdy se neopěvují činy obyčejných mužů. Vše toto víš."

Nyní Buliwyf opustil jeskyni a dal každému z nás dýku trpaslíků. Sestoupili jsme z kamenitých větrem bičovaných útesů a vrátili se do velké haly Rothgarovy, když nastávala noc.

Všechny tyto věci se udaly a já jsem je zřel na vlastní oči.

Události noci před útokem

Té noci nepřišlo mžení; mlha sestoupila z kopců, leč zůstala viset mezi stromy a na pláň se nevpíjila. Ve velké hale Rothgarově se konal mocný hodokvas, a Buliwyf a jeho bojovníci se připojili k velké oslavě. Byly zabity a snědeny dvě velké rohaté ovce⁴⁵; každý muž vypil ohromné množství medoviny; Buliwyf sám uchvátil půl tuctu mladých otrokyň, snad i více; leč vzdor tomuto dovádění nebyli ani on, ani jeho bojovníci opravdově dobře naladěni. Čas od času jsem je zřel pohlížet na provazy z tulení kůže a trpaslíkovy dýky, jež byly položeny stranou.

Nyní jsem se připojil k všeobecné nevázané zábavě, ježto jsem se cítil jako jeden z nich, stráviv dlouhou dobu v jejich společnosti, nebo tak se to zdálo. Vskutku, té noci jsem pocíťoval, že jsem se narodil jako Norman.

Herger, velice opilý, mně bez zábran vyprávěl o matce wendola. Pravil takto: "Matka wendola je velice stará a žije v jeskyních hromu. Tyto hromové jeskyně leží ve skále útesu, nedaleko odtud. Jeskyně mají dva vchody, jeden ze země a druhý z moře. Leč vchod ze země je střežen wendolem, jenž ochraňuje svoji starou matku; takže nemůžeme útočit ze země, ježto tak bychom byli všichni zabiti. Zaútočíme tudíž z moře."

Dotazoval jsem se: "Co je podstatou této matky wendola?"

Herger pravil, že žádný Norman tuto věc nezná, leč že se mezi nimi říká, že je stará, starší než babizna, již zovou andělem smrti: a též, že je hrůzná na pohled: a rovněž, že na hlavě nosí hady jako věnec; a též, ještě, že je silná nade všechny představy. A nakonec pravil, že wendol ji žádal, aby démony řídila ve všech záležitostech života.⁴⁶ Pak se Herger ode mne odvrátil a usnul.

Nyní nastala tato událost: v hloubi noci, když se oslavy blížily k závěru a bojovníci usínali, vyhledal mne Buliwyf. Sedl si vedle mne a pil medovinu z číše udělané z rohu. Nebyl opilý, zřel jsem, a hovořil pomalu severským jazykem, abych porozuměl jeho smyslu.

Nejdříve se mne otázal: "Porozuměl jsi slovům trpaslíka tengola?"

Odvětil jsem, že ano, s pomocí Hergera, jenž nyní chrápal blízko nás.

Buliwyf mně děl: "Pak víš, že zemřu." Tak pravil, s očima jasnými a pevným pohledem. Nevěděl jsem, jakou dát odpověď či odezvu, leč nakonec jsem mu děl po severském způsobu: "Nevěř žádnému proroctví, dokud nepřinese ovoce."⁴⁷

Buliwyf pravil: "Viděl jsi hodně z našich způsobů. Pověz mně, co je pravda. Kreslíš zvuky?"

Odvětil jsem, že ano.

"Pak dbej na svou bezpečnost a nebuď příliš odvážný. Oblékáš se a nyní hovoříš jako Norman, a ne jako cizinec. Hleď, abys žil."

Položil jsem mu ruku na rameno, jak jsem viděl činit jeho bojovníky při pozdravu. Pak se usmál. "Nebojím se ničeho," pravil, "a netřeba mně útěchy. Pravím ti, abys dbal na svou vlastní bezpečnost, kvůli tobě samému. Nyní je nejmoudřejší spát."

Tak řka, odvrátil se ode mne a věnoval svou pozornost mladé otrokyni, již potěšil ani ne třetím krokem od místa, kde jsem seděl. A já jsem se odvrátil, uslyšev steny a smích té ženy. A nakonec jsem usnul.

Hromové jeskyně

Předtím než první růžové záblesky rozbřesku osvětlily nebe, Buliwyf a jeho bojovníci, já mezi nimi, vyjeli z království Rothgarova a sledovali okraj útesů nad mořem. Toho dne jsem se necítil dobře, ježto mne bolela hlava; též můj žaludek byl okyselen z oslav předešlé noci. Určitě všichni bojovníci Buliwyfovi byli v podobném stavu, a přec nikdo nedal tyto obtíže najevo. Jeli jsme svižně, sledující okraj útesů, jež na celém tomto pobřeží jsou vysoké, zlověstné a příkré; ve srážech sedého kamene padají do vířícího moře pod nimi. Na některých místech podél tohoto pobřeží jsou kamenité pláže, leč často se země a moře setkávají přímo a vlny se rozbíjejí jako hrom na skalách; a tak tomu bylo většinou.

Zřel jsem Hergera, jenž vezl na svém koni provazy z tulení kůže od trpaslíků, a přidal jsem, abych jej dojel. Tázel jsem se, co je toho dne naším cílem. Po pravdě, moc mně na tom nezáleželo, tak hrozně mne bolela hlava a páli žaludek.

Herger mně pravil: "Tohoto rána napadneme matku wendola v hromových jeskyních. Učiníme tak útokem z moře, jak jsem ti sdělil včera."

Za jízdy jsem pohlédl ze svého koně dolů na moře, jež naráželo na skalnaté útesy. "Zaútočíme lodí?" tázel jsem se Hergera.

"Ne," odvětil Herger a udeřil rukou na provazy z tulení kůže.

Pak jsem pochopil, že naznačuje, že sešplháme útesy po provazech, a tím nějakým způsobem vstoupíme do jeskyní. Byl

jsem tou vyhlídkou velice vystrašen, ježto se mně nikdy nelíbilo být vystaven výškám; dokonce jsem se vyhýbal i vysokým domům ve Městě Pokoje. Tolik jsem i děl.

Herger mně pravil: "Buď vděčný, ježto jsi šťastný muž."

Tázel jsem se po zdroji svého štěstí. Herger pravil v odpověď: "Máš-li strach z výšek, pak jej dnešního dne překonáš; tak se postavíš veliké výzvě a budeš prohlášen za reka."

Odvětil jsem: "Nechci být rekem."

Tomu se zasmál a děl, že vyjadřuji takový názor pouze proto, že jsem Arab. Pak též pravil, že mám strnulou hlavu, čímž Normané miní následky pití. To byla pravda, jak jsem již uvedl.

Též byla pravda, že jsem byl velice dotčen vyhlídkou na šplhání dolů z útesu. Vpravdě jsem se cítil takto: že bych raději konal jakoukoliv činnost na tváři země, ať už ležel s ženou, jež má menstruaci, pil ze zlaté číše, jedl prasečí výkaly, vydloubl si své oči, dokonce zemřel - kterékoliv nebo všem těmto věcem bych dal přednost před šplháním na tom prokletém útesu. Též jsem měl špatnou náladu. Hergerovi jsem děl: "Ty a Buliwyf a celá vaše družina můžete být reky, jak vyhovuje vaší povaze, leč já nemám s touto záležitostí nic společného a nebudu se počítat za jednoho z vás."

Této řeči se Herger zasmál. Pak zavolal Buliwyfa a pronesl rychlou řeč. Buliwyf mu odvětil přes rameno.

Pak mně Herger pravil: „Buliwyf dí, že učiníš to, co učiníme my."

Po pravdě, nyní jsem upadl v zoufalství a děl jsem Hergerovi: "Nemohu učinit tuto věc. Přinutíte-li mne, abych to učinil, určitě zemřu."

Herger se tázel: "Jak zemřeš?"

Odvětil jsem mu: "Neudržím se provazů."

Tato odpověď Hergera opět srdečně rozesmála, opakoval má slova všem Normanům a ti se všichni smáli tomu, co jsem pravil. Pak pronesl několik slov Buliwyf.

Herger mně pravil: "Buliwyf dí, že se neudržíš pouze tehdy, když provazy ze svých rukou pustíš, a pouze blázen by udělal takovou věc. Buliwyf praví, že jsi Arab, leč nikoliv blázen."

Zde je pravdivá stránka povahy těchto mužů: Buliwyf svým způsobem pravil, že svedu sešplhat po provazech; díky jeho slovům jsem tomu věřil tak jako on, a trochu mne to potěšilo v srdci. To Herger spatřil a pronesl tato slova:

"Každý člověk má strach, jenž je pouze jeho. Jeden se bojí otevřeného prostoru, druhý se bojí utopení; každý se směje druhému a nazývá ho hlupákem. Tak strach je pouze dávání přednosti, jež musí být považováno za stejné jako dávání přednosti jedné či druhé ženě, nebo jehněčimu před vepřovým, nebo zeli před cibulí. My pravíme, strach je strach."

Neměl jsem náladu na jeho hlubokomyslné úvahy; to jsem mu dal najevo, ježto po pravdě ve mně narůstal spíše vztek než strach. Nyní se mně Herger vysmál do tváře a pronesl tato slova: "Vzdávej slávu Alláhuvi, ježto dal smrt na konec života, a ne na začátek."

Stroze jsem děl v odpověď, že nevidím žádného užitku v uspěchání konce. "Vskutku, nikdo tak nečiní," odvětil Herger a pak pravil: "Pohlédni na Buliwyfa. Zři, jak sedí rovně. Patří, jak jede vpřed, ač ví, že brzy zemře."

Odpověděl jsem: "Já nevím, že zemře."

"Ano," pravil Herger, "leč Buliwyf to ví." Pak už Herger ke mně nehovořil a jeli jsme vpřed drahý čas, až slunce vystoupilo vysoko nad obzor a páliło. Pak nakonec dal Buliwyf znamení zastavit a jezdci sesedli a připravovali se na vstup do hromových jeskyní.

Dobře jsem věděl, že tito Normané jsou chabří k nevěře, leč jak jsem patřil do propasti útesu pod námi, srdce se mně překroutilo v hrudi a mysl jsem, že se budu muset v mžiku pročistit. Vpravdě, útes byl zcela srázný, bez nejmenšího záhytu pro ruce či nohy, a padal po vzdálenost snad čtyř set kroků. Vpravdě, rozbíjející se vlny byly tak hluboko pod námi, že se jevíly jako malinkaté vlnky, maličké jako nejjemnější kresba umělcova. A přec jsem věděl, že jsou velké jako jakékoliv vlny na světě, když člověk sestoupí na tu úroveň daleko dolů.

Pro mne sestup těchto útesů bylo šílenství větší než šílenství zpěněného psa. Leč Normané postupovali normálním způsobem. Buliwyf řídil zatloukání silných dřevěných kůlů do země; k nim se přivázaly provazy z tulení kůže a jejich volné konce se přehodily přes okraje útesů.

Vpravdě, provazy nebyly dost dlouhé pro tak vzdálený sestup, a tak se musely opět vytáhnout a dva provazy se přivázaly k sobě, aby udělaly jednu délku dosahující k vlnám dole.

V patřičné době jsme měli dva takovéto provazy, jež dosáhly dolů po straně útesu. Pak Buliwyf pravil ke svému shromáždění: "První sestoupím já, takže když dosáhnu spodku, všichni budete vědět, že provazy jsou pevné a cestu lze vykonat. Počkám na vás dole, na úzké římsě, již zříte pod sebou."

Pohlédl jsem na tu úzkou římsu. Nazývat ji úzkou je nazývat velblouda laskavým. Byl to, po pravdě, nejholejší proužek rovné skály neustále omývaný a bitý příbojem.

"Až všichni dosáhnou spodku," pravil Buliwyf, "můžeme napadnout matku wendola v hromových jeskyních." Takto hovořil, hlasem tak obyčejným jako ten, jímž by dával příkaz otroku při přípravě nějakého obyčejného jídla či nějaké jiné práce v domácnosti. A bez další řeči se vydal přes okraj útesu.

Nuže, zde je způsob jeho sestupu, jenž jsem shledal kromobyčejným, leč Normané ho nepovažovali za nic zvláštního.

Herger mně děl, že používají tuto metodu při sbírání vajec mořských ptáků v jistých ročních obdobích, když si mořští ptáci na povrchu útesu stavějí svá hnízda. Dělá se to tímto způsobem: kolem pasu sestupujícího muže se umístí smyčka a všichni společníci se namáhají spustit jej z útesu. Mezitím uchopí tentýž muž, pro podporu, druhý provaz, jenž visí z útesu. Dále, sestupující muž má s sebou silnou tyč z bukového dřeva upevněnou na jednom konci koženým řemínkem, nebo páskem kolem zápěstí; tu tyč užívá k odstrkování se sem a tamhle, jak se pohybuje dolů po skalnatém povrchu. Jak Buliwyf klesal, stává se mým očím pořád menším, zřel jsem, že manévruje velice hbitě smyčkou, provazem a tyčí; leč nenechal jsem se oklamat, abych si myslel, že je to maličkost, ježto jsem zřel, že je to obtížné a vyžaduje to cvik.

Konečně dosáhl bezpečně spodku a stál na úzké římsě, přes něj rachotil příboj. Po pravdě, byl tak zmenšený, že jsme

ho stěží spatřili mávat rukou na znamení, že je v bezpečí. Nyní vytáhli smyčku; a s ní též dubovou hůl. Herger se obrátil ke mně, řka: "Ty půjdeš jako další."

Pravil jsem, že se cítím bdně. Též jsem děl, že chci vidět sestoupit dalšího, abych mohl lépe prostudovat způsob sestupu.

Herger pravil: "Při každém sestupu je to těžší, protože je nás zde nahoře méně na spouštění. Poslední musí sestoupit bez smyčky, a to bude Ethgow, ježto jeho paže jsou ze železa. Je to znak naší přízně, jenž ti dovolí být druhým, kdo sestoupí. Teď jdi!"

Zřel jsem mu v očích, že není naděje na odklad, a tak mně nasadili smyčku a uchopil jsem silnou hůl do rukou, jež byly kluzké potem; a mé celé tělo bylo podobně kluzké potem; a třásl jsem se ve větru, když jsem šel přes hranu útesu a naposled zřel pět Normanů namáhajících se u provazu, a pak se mně ztratili z dohledu. Začal jsem sestup.

Měl jsem v úmyslu učinit mnohé prosby k Alláhovi a též zaznamenat okem mysli, v paměti své duše, mnohé zážitky, jež musí člověk podstoupit, když visí z provazů u takového větrem bičovaného skalnatého útesu. Jakmile jsem byl z dohledu svých normanských přátel nahoře, zapomněl jsem na všechny úmysly a šeptal "Alláh buď pochválen." opět a opět, jako člověk bez rozumu, nebo někdo tak starý, že mu už neslouží mozek, nebo dítě, nebo hlupák.

Po pravdě, pamatuji si málo ze všeho, co se stalo. Pouze toto: že vítr smývá člověkem dozadu a dopředu kolem skály takovou rychlostí, že se nedokáže zaostřit na povrch, jenž je rozmazanou šedí; a že jsem mnohokrát udeřil do skály, narazil si kosti, rozsekl si kůži; a jednou jsem si narazil hlavu a spatřil jsem před očima nádherné bílé skvrny jako hvězdy a myslel jsem, že omdlím, leč neomdlel jsem. A v patřičné době, jež se mně po pravdě zdála jako celé trvání mého života, ba více, jsem dosáhl spodku a Buliwyf mne poplácal po rameni a děl, že jsem si vedl dobře.

Nyní zvedli smyčku nahoru; a vlny bouřily přese mne a Buliwyfa po mém boku. Nyní jsem bojoval o udržení rovnováhy na té kluzké římse, a to tak zabíralo mou pozornost, že jsem nesledoval ostatní sestupující z útesu. Mou jedinou touhou bylo toto: nenechat se smést do moře. Vpravdě jsem zřel na vlastní oči, že vlny byly vyšší než tři muži stojící jeden na druhém, a když každá vlna udeřila, byl jsem na okamžik beze smyslů v záplavě studené vody a vířící síly. Mnohokrát mně tyto vlny podrazily nohy; byl jsem promočen po celém těle a třásl jsem se tak hrozně, že mně zuby jektaly jako kůň v trysku. Kvůli cvakání svých zubů jsem nemohl tvořit slova.

Nyní sestoupili všichni bojovníci; a všichni byli bezpečni; Ethgow byl poslední, kdo sestoupil, ohromnou silou svých paží, a když se nakonec postavil, nohy se mu nekontrolovatelně třásly, jako se třese člověk v zápase se smrtí; počkali jsme nějakou dobu, než se opět vzpamatoval.

Pak promluvil Buliwyf: "Sestoupíme do vody a doplaveme do jeskyně. Já půjdu první. Neste své dýky v zubech, ať máte volné paže a můžete bojovat s proudy."

Tato slova nového šilenství na mne dopadla v době, kdy jsem už nemohl vydržet více. Mým očím se plán Buliwyfův jevil jako pošetilost nad pošetilost. Zřel jsem vlny vpadat, tříštit se na rozeklaných skaliskách: zřel jsem vlny opět odcházet, s tahem gigantické síly, pak opět nabýt sílu a udeřit dopředu znova. Vpravdě, pozoroval jsem je a věřil, že nikdo nedokáže v této vodě plavat, leč bude v mžiku roztržštěn na úlomky kostí.

Leč neučinil jsem žádného protestu, ježto to bylo mimo veškeré mé chápání. Podle svého smýšlení jsem byl tak blízko smrti, že nezáleželo na tom, přijdu-li jí ještě blíž. Tak jsem vzal svou dýku, zastrčil si ji za opasek, ježto mně zuby jektaly příliš silně, abych ji udržel v ústech. Co se týká ostatních Normanů, ti nejevili žádné známky chladu či únavy, leč spíše vítali každou vlnu jako nové osvěžení; též se usmívali ve šťastné předtuše nastávající bitvy a kvůli tomu poslednímu jsem je nenáviděl.

Buliwyf pozoroval pohyb vln, vybíraje si svůj čas, a pak skočil do příboje. Já jsem váhal a někdo - vždy jsem si myslel, že to byl Herger - mne strčil. Spadl jsem hluboko do vířícího moře ochromujícího chladu; vpravdě mne to přetočilo, hlavu přes nohy a též do stran; neviděl jsem nic jiného kromě zelené vody. Pak jsem spatřil Buliwyfa kopajícího do hloubek moře; následoval jsem jej a on plaval do jakéhosi průlivu mezi kameny. Ve všech věcech jsem činil, jak činil on. Takový byl postup:

V jednom okamžiku ho příboj táhnul, snažil se ho srazit do širého oceánu, a mne též. V těchto okamžicích se Buliwyf chytil rukama skaliska, aby se ubránil proudy; učinil jsem totéž. Mocně jsem se držel skály, plíce mně hrozily prasknutím. Pak v mžiku šlo vzduší opačně, byl jsem pohaněn děsivou rychlostí vpřed, odrážej se od balvanů a překážek. A pak opět, vzednutí se změnilo a táhlo zpět, jak činilo předtím; a musel jsem sledovat příkladu Buliwyfa a držet se skalisek. Nyní je pravda, že plíce mne pálily, jako by hořely, a věděl jsem ve svém srdci, že bych nedokázal v tomto ledovém moři pokračovat moc dlouho. Pak se vzednutí hnalo dopředu a hodilo mne to střemhlav, narazilo tu a tam, a pak jsem byl znenadání nahoře a dýchal vzduch.

Vpravdě se to událo v takovém kvapu, až jsem byl tak překvapen, že jsem ani nepocítil úlevu, což byl správný pocit: ani jsem nepomyslel na poděkování Alláhovi za své štěstí při přežití. Lapal jsem po vzduchu a všude kolem bojovníci Buliwyfovi zvedali hlavy nad vodu a lapali podobně.

Nuže, zde je, co jsem zřel: byli jsme v jakémsi rybníku či jezírku, uvnitř jeskyně s hladkým kamenným dómem a otvorem z moře, jímž jsme právě připluli. Přímou vpředu se nalézal plochý skalnatý prostor. Spatřil jsem tři či čtyři tmavé tvary dřepící kolem ohně; tato stvoření prozpěvovala silnými hlasy. Nyní jsem též porozuměl, proč se tomu říká jeskyně hromu, ježto s každým nárazem příboje se zvuk v jeskyni odrážel tak mocně, že uši bolely a zdálo se, že samotný vzduch se otřásá a stlačuje.

V tomto místě, této jeskyni, Buliwyf a jeho bojovníci provedli útok, a já spolu s nimi, a našimi krátkými dýkami jsme zabili čtyři demony v jeskyni. Zřel jsem je jasně poprvé, v blikotajícím světle ohně, jehož plameny skákaly bláznivě s každým bouchnutím hromového příboje. Vzezení těchto démonů bylo toto: vypadali ve všech ohledech podobní lidem, leč ne jako nějaký člověk na tváři země. Byla to nevysoká stvoření, podsaditá a zavalitá a chlupatá na všech částech jejich těl kromě dlaní, chodidel a tváří. Oblíčeje měli velice velké, s ústy a čelistmi velkými a význačnými, a

šeredného vzhledu: též hlavy měli větší než hlavy normálních lidí. Oči měli hluboce posazené v hlavě; obočí byla velká, a ne kvůli chlupatosti, leč kvůli kosti; též zuby měli veliké a ostré, ačkoliv je pravda, že zuby mnoha byly obroušeny a zploštěny.

V jiných ohledech svých tělesných rysů a co se týká pohlavních orgánů a několika otvorů, ty byly též jako u lidí.⁴⁹ Jedno stvoření umíralo pomalu a jazykem vytvářelo jisté zvuky, jež zněly mému uchu jako řeč; leč nemohu vědět, bylo-li tomu tak, a pravím to opět bez přesvědčení o této záležitosti.

Nyní Buliwyf prohlédl tato čtyři mrtvá stvoření s jejich hustým matným kožichem: pak jsme zaslechli strašidelný odrážející se zpěv, zvuk silící a slábnoucí v taktu s hromovým bušením příboje: tento zvuk přicházel z hloubi jeskyně. Buliwyf nás tam vedl.

Zde jsme přišli na tři tvory ležící na podlaze, tváře přitisknuté k zemi a ruce zvednuté v prosbě ke starému stvoření skrývajícimu se ve stínu. Tito prosebníci zpěvně pokřikovali a nevnímali náš příchod. Leč stvoření nás spatřilo a ohavně při našem přiblížení zakřičelo. Toto stvoření jsem považoval za matku wendola, leč byla-li to žena, nespatriil jsem žádnou známku, ježto byla tak stará, že byla bezpohlavní.

Buliwyf sám napadl prosebníky a zabil je všechny, zatímco matka ustoupila do přítmi a strašlivě křičela. Nemohl jsem ji zřít dobře, leč tolik je pravda, že byla obklopena hady, kteří byli stočení u jejích nohou, na rukou a kolem krku. Tito hadi syčeli a vyšvihovali jazyky: a ježto byli všude kolem ní, na jejím těle a též na podlaze, žádný z bojovníků Buliwyfových se neodvážil přiblížit.

Pak ji Buliwyf napadl a ona vydala strašný skřek, když vnořil svou dýku hluboko do jejího prsu, ježto nebral zřetel na hady. Mnohokrát bodl matku wendola svou dýkou. Nikdy se žena nezhroutila, leč pořád stála, i když krev z ní stříkala jako z fontány, z několika zranění, jež jí Buliwyf uštědřil. A celou dobu ječela nejstrašnějším hlasem.

Pak nakonec se zhroutila a ležela mrtvá a Buliwyf se otočil tvář ke svým bojovníkům. Nyní jsme spatřili, že tato žena, matka pojídačů mrtvých, jež zranila. Stříbrnou jehlicí, takovou jako jehlice do vlasů, měl vnořenu v břiše; tato jehlice se chvěla s každým úderem jeho srdce. Buliwyf ji vytáhl a krev se vyřinula. A přec neklesl na kolena smrtelně zraněn, leč stál a dal rozkaz opustit jeskyni.

To jsme učinili druhým, pozemním východem; tento východ byl hlídán, leč všechny stráže wendola uprchly před skřeky své umírající matky. Odešli jsme bez znepokojování. Buliwyf nás vedl z jeskyně a zpět k našim koním a pak se zhroutil na zem.

Ecthgow, s tvářmi plnou zármutku, zcela mezi Normany neobvyklou, řídil zhotovení nosítek⁵⁰ a na těch jsme Buliwyfa nesli zpět přes pole ke království Rothgarovu. A celou dobu byl Buliwyf dobré mysli a veselý; mnoho věcí, jež děl, jsem nepochopil, leč jednu jsem ho slyšel pravit: "Rothgar nebude šťastný, až nás spatří, ježto musí vystrojit další hodokvas, a nyní je už velice zchudlý hostitel."

Válečníci se smáli těmto a jiným slovům Buliwyfovým. Zřel jsem, že jejich smích není předstíraný.

Nyní jsme dorazili do království Rothgarova, kde jsme byli vítáni s ovacemi a štěstím, žádným smutkem, ačkoliv Buliwyf byl hrozně zraněn, jeho maso zešedlo, tělo se mu třásl a oči svítily leskem nemocné a horečnaté duše. Tyto známky jsem znal zcela dobře, rovněž tak je znali Seveřané.

Přinesli mu mísu cibulové polévky, a on ji odmítl, řka: "Mám polévkovou nemoc; neobtěžujte se kvůli mně." Pak žádal oslavu a trval na tom, že jí bude předsedat, sedě podložen na kamenném loži vedle krále Rothgara, a pil medovinu a veselil se. Byl jsem blízko něj, když uprostřed oslav pravil králi Rothgarovi: "Nemám žádné otroky."

"Všichni moji otroci jsou tvými otroky," děl král Rothgar.

Pak Buliwyf pravil: "Nemám žádné koně."

"Všichni moji koně jsou tvými koňmi," odvětil Rothgar. "Už na tyto věci nemysli."

A Buliwyf, s ranami obvázanými, byl šťasten a usmíval se, a toho večera se mu vrátila barva do lící, a vskutku se zdálo, že každou ubíhající minutou noci sílí. A ačkoliv bych to nepovažoval za možné, uchvátil mladou otrokyni a potom mně pravil jako vtip: "Mrtvý muž není nikomu k užitku."

A pak Buliwyf upadl do spánku, jeho barva se stávala bledší a dech se mu krátil; obával jsem se, že se z toho spánku nikdy neprobudí. Možná si to též myslel, ježto jak spal, držel pevně svůj meč sevřený v ruce.

Smrtelné křeče wendolovy

Pak jsem též usnul. Herger mne probudil těmito slovy: "Musíš kvapně přijít." Nyní jsem zaslechl zvuk vzdáleného hromu. Pohlédl jsem měchýřovým oknem⁵¹ a ještě nebyl rozbřesk, leč uchopil jsem svůj meč; po pravdě jsem usnul ve svém brnění, nechtělo se mně ho sejmut. Pak jsem spěchal ven. Byla to hodina před rozbřeskem a vzduch byl mživý a hustý, vyplněný hromem vzdáleného dusotu kopyt.

Herger mně pravil: "Wendol se blíží. Démoni vědí o smrtelných zraněních Buliwyfa a vyhledávají konečnou pomstu za zabití své matky."

Každý z bojovníků Buliwyfových, já mezi nimi, se postavil k obvodu opevnění, jež jsme vytyčili proti wendolovi. Toto ohrazení bylo chabé, leč neměli jsme nic jiného. Zírali jsme do mžení, abychom zahlédli jezdce útočící na nás tryskem. Očekával jsem velký strach, leč nepocíťoval jsem jej, ježto jsem zřel vzezření démonů a věděl jsem, že jsou to stvoření, když ne lidská, tak jim dost podobná, jako jsou opice též podobné lidem; leč věděl jsem, že jsou smrtelní a že mohou zemřít.

Tak jsem neměl strach, pouze jsem očekával tuto poslední bitvu. V tomto přístupu jsem byl sám, ježto jsem zřel, že bojovníci Buliwyfovi dávali najevo hodně strachu; a to vzdor svému úsilí utajit jej. Vpravdě, když jsme zabili matku wendola, jež byla vůdcem démonů, ztratili jsme taktéž Buliwyfa, jenž byl vůdcem naším, a nebylo zde žádného veselí, zatímco jsme čekali a naslouchali přiblížování hromu.

A pak jsem zaslechl za sebou rozruch a když jsem se obrátil, spatřil jsem toto: Buliwyf, bledý jako samotná mlha, oděn v bílém a s obvázanými ranami, stál vzpřímen na zemi království Rothgara. A na jeho ramenou seděli dva černí havrani,

na každé straně jeden; a při tomto pohledu Normané křičeli o jeho příchodu, zvedli své zbraně do vzduchu a ryčeli v očekávání bitvy.⁵²

Nyní Buliwyf nikterak nepromluvil, ani nepohlédl na jednu či druhou stranu; ani nedal žádnému muži najevo, že ho poznal; leč kráčel odměřeným krokem vpřed, za čáru opevnění, a tam očekával nájezd wendola. Havrani odlétli a on sevřel svůj meč Runding a čelil útoku.

Žádná slova nedokáží popsat poslední útok wendola v mlžném rozbřesku. Žádná slova nevysloví, kolik krve bylo prolito, jaké výkřiky vyplnily hustý vzduch, kolik koní a jezdců zemřelo v úděsné agonii. Na vlastní oči jsem zřel Echgowu s jeho pažemi z ocele: vpravdě jeho hlava byla uťata mečem wendola a hlava udeřila na zem jako cetka, jazyk stále kmitaje v ústech. Též jsem zřel Weatha, jak mu kopí prošlo hrudi; tímto způsobem byl připíchnut k zemi a tam sebou házel jako ryba vyjmutá z moře. Spatřil jsem děvčátko rozdupané kopyty koně, její tělo rozdrčené na placku a krev řinoucí se z jejího ucha. Též jsem zřel ženu, otrokyni krále Rothgara: její tělo bylo přetřato čistě ve dvě, zatímco prchala před pronásledujícím ji jezdcem. Zřel jsem mnohé děti zabitě podobně. Zřel jsem koně vzepnout se a klesnout, jejich jezdci byli shozeni, a staří mužové a ženy zabíjeli tvory ležící otřesené na zádech. Též jsem zřel Wiglifa, syna Rothgarova, prchat z říše a schovat se zbaběle v bezpečí. Herolda jsem toho dne nespatriřil.

Já sám jsem zabil tři z démonů a utržil ránu kopím do ramene, jejíž bolest byla jako skok do ohně; krev mně vařila v celé paži a též uvnitř hrudi; myslel jsem, že se zhroutím, a přec jsem pokračoval v boji.

Nyní slunce proniklo mžením, nastal rozbřesk, mlha se vytratila a jezdci zmizeli. V jasném denním světle jsem zřel všude těla, včetně mnoha těl wendola, ježto oni své mrtvé nesebrali. To bylo skutečně známkou jejich konce, ježto byli v rozvratu a nemohli opět napadnout Rothgara, a všichni lidé království Rothgarova to pochopili a radovali se.

Herger mně omyl ránu a byl v povznesené náladě, dokud do velké haly Rothgarovy nepřinesli tělo Buliwyfovo.

Buliwyf byl mrtev více než dvacetkrát: jeho tělo bylo rozsekáno čepeli tuctu protivníků; obličej i tělo měl prosáklé svou vlastní, ještě teplou krví. Herger zřel tento obraz a rozplakal se; ukryl přede mnou svou tvář, leč toho nebylo třeba, ježto já sám jsem cítil slzy, jež zakalily můj zrak.

Buliwyfa položili před krále Rothgara, jehož povinností bylo pronést řeč. Leč starý muž nebyl schopen učinit to. Privil pouze toto: "Zde je bojovník a rek, jenž se vyrovnal bohům. Pohrňte jej jako velkého krále." a pak opustil halu.

Myslím si, že byl zahanben, ježto on sám se bitvy nezúčastnil. Též jeho syn Wiglif utekl jako zbabělec a mnozí to zřeli a nazvali to zženštilým konáním; to též mohlo přispět k rozpakům krále. Nebo může existovat nějaký důvod, jenž neznám. Po pravdě, byl to velice starý muž.

Nyní se přihodilo, že Wiglif šeptem privil heroldovi: "Ten Buliwyf nám učinil velkou službu, tím větší, že padl při jejím dokončení." Takto hovořil, když jeho otec král opustil halu.

Herger zaslechl ta slova, já rovněž, a já jsem byl první, kdo tasil svůj meč. Herger mně privil: "Nebojuj s tímto mužem, ježto je to liška a ty jsi zraněn."

Odvětil jsem: "Komu na tom záleží?" a vyzval jsem syna Wiglifa, a to na místě. Wiglif tasil svůj meč. Nyní mně Herger uštědřil ze zadu mocný kopanec či úder, a ježto jsem na něj nebyl připraven, upadl jsem; pak se Herger pustil do boje se synem Wiglifem. Též herold pozvedl zbraně a přesunul se nenápadně s úmyslem dostat se za Hergera a zabit ho ze zadu. Toho herolda jsem sám zabil vnořením svého meče hluboko do jeho břicha a herold v okamžiku bodnutí vykřikl. Syn Wiglif to zaslechl a ačkoliv předtím bojoval srdnatě, nyní jevil v souboji s Hergerem velký strach.

Pak se stalo, že o střetu se doslechl král Rothgar; vrátil se do velké síně a prosil, aby to přestalo. V tomto nevedlo jeho úsilí k užítku. Herger setrval pevně ve svém úmyslu. Vpravdě jsem ho zřel stát rozkročeného nad tělem Buliwyfovým a máchnout svým mečem po Wiglifovi a Herger zabil Wiglifa, jenž padl na stůl Rothgarův a uchopil číši královu a zvedl ji ke svým rtům. Leč je pravda, že zemřel bez napití, a tak záležitost skončila.

Nyní z družiny Buliwyfovy, původně počtu třinácti, zůstali pouze čtyři. Já mezi nimi, uložili jsme Buliwyfa pod dřevěnou střechu a zanechali jeho tělo s číši medoviny v jeho ruce. Pak se Herger tázal shromážděných lidí: "Kdo zemře s tímto vznešeným mužem?" a žena, otrokyně krále Rothgara, pravila, že zemře s Buliwyfem. Pak byly vykonány obvyklé přípravy Normanů.⁵³

Na břehu před halou Rothgarovou vystrojili loď, vložili na ni poklady ze zlata a stříbra a rovněž těla dvou mrtvých koní. A byl postaven stan a Buliwyf, nyní ztuhlý ve smrti, umístěn dovnitř. Jeho tělo mělo černou barvu smrti v tom chladném podnebí. Pak přivedli mladou otrokyni ke každému z bojovníků Buliwyfových, ke mně rovněž, a já jsem s ní obcoval. A ona mně pravila: "Můj pán ti děkuje." Její tvář i způsoby byly velice radostné, toho druhu přesahujícího obvyklou dobrou náladu, již tito lidé projevují. Zatímco opět oblékala svůj oděv zdobený mnohými nádhernými ornamenty ze zlata a stříbra, děl jsem jí, že je plna radosti.

Měl jsem na mysli, že je hezká děvka, mladá, a přec brzy zemře, což věděla, a já rovněž. Pravila mně: "Jsem plna radosti, neboť se brzy shledám se svým pánem." Zatím nepila žádnou medovinu a mluvila pravdu svého srdce. Její tvář zářila, jak se stává u šťastného dítěte nebo jistých žen, když očekávají dítě; to byla povaha té záležitosti.

Takže, pak jsem privil toto: "Sděl svému pánu, až ho spatříš, že žije, abych mohl psát." Nevím, zda tato slova pochopila. Dodal jsem: "Bylo to přání tvého pána."

"Tak mu to sdělím," pravila a velice radostně pokračovala k dalšímu bojovníku Buliwyfovu. Nevím, zda porozuměla mému vzkazu, ježto jediný smysl psaní, jenž tito Seveřané znají, je vyřezávání dřeva či kamene, což činí velice zřídka. Též má řeč v jazyce Seveřanů nebyla jasná. A přec byla plna radosti a šla dál.

Nyní večer, když slunce sestupovalo do moře, byla na pláži připravena Buliwyfova loď, a děvku vzali do stanu na lodi a stará babizna, jež se zove andělem smrti, vnořila dýku mezi její žebra a já a Herger jsme drželi provaz, jenž ji škrtil, a posadili jsme ji vedle Buliwyfa a pak jsme odešli.

Celý ten den jsem nevzal žádného jídla či pití, ježto jsem věděl, že se musím zúčastnit těchto záležitostí, a nepřál jsem trpět rozpaky, kdybych se musel pročistit. Leč nepociťoval jsem žádný odpor při jakémkoliv činu toho dne, ani jsem

nepocítil slabost či závrať. Na to jsem byl v skrytu pyšný. Též je pravda, že v okamžiku smrti se děva usmívala, a tento výraz potom zůstal, takže seděla vedle svého pána s tímtež úsměvem na bledé tváři. Obličej Buliwyfův byl černý, jeho oči zavřené, leč jeho výraz byl pokojný. Tak jsem naposled zřel tyto dva Seveřany.

Nyní Buliwyfovu loď zapálili a odstrčili na moře a Normané stáli na skalnatém břehu a činili mnohé vzývání svých bohů. Na vlastní oči jsem zřel loď nesenou proudy jako hořící pohřební hranici, a pak se ztratila z dohledu a temnota noci sestoupila na zemi Seveřanů.

Návrat ze země Normanů

Nyní jsem strávil několik dalších týdnů ve společnosti bojovníků a urozených mužů království Rothgarova. To byla příjemná doba, ježto lidé byli dobrotiví, pohostinní a velice pozorní k mým zraněním, jež se hojila dobře, chvála Alláhovi. Leč stalo se dost brzy, že jsem toužil vrátit se do své země. Králi Rothgarovi jsem oznámil, že jsem emisarem kalifa z Bagdádu a že musím dokončit poslání, na něž mne vyslal, nebo se vystavit nebezpečí jeho zloby.

Na ničem z toho Rothgarovi nezáleželo. Právil, že jsem vznešený bojovník, že touží, abych zůstal v jeho zemi a žil životem takového ctěného bojovníka. Právil, že jsem jeho přítelem na věky a že mohu dostat vše, po čem zatoužím a co je v jeho moci mně dát. Leč zdráhal se nechat mne odjet a osnoval všechny způsoby výmluv a odkladů. Rothgar pravil, že musím dbát svých ran, ačkoliv tato zranění byla zřetelně zhojena; též pravil, že musím opět nabrat síl, ačkoliv mé síly byly zjevně obnoveny. Nakonec pravil, že musím vyčkat vystrojení lodí, což není jednoduchá věc; a když jsem se dotazoval po době, v níž taková loď může být vystrojena, král učinil vyhýbavou odpověď, jako kdyby mu na tom příliš nezáleželo. A tehdy, když jsem trval na odjezdu, stal se rozmrzelým a ptal se, zda jsem nespokojen s jeho pohostinností; na to jsem musel odvětit chválou jeho dobrotivosti a celou škálou projevů spokojenosti. Dosti brzy jsem považoval starého krále za menšího hlupáka než předtím.

Nyní jsem šel k Hergerovi, hovořil jsem s ním o svých potížích a pravil jsem mu: "Tento král není takový hlupák, za jakého jsem ho považoval."

V odpověď Herger pravil: "Mýlíš se, ježto je hlupák a nejedná s rozumem." A Herger přislíbil, že můj odjezd s králem dojedná.

Zde je, jak to provedl. Herger si vyžádal přijetí u krále Rothgara, v soukromí, a pravil králi, že je velký a moudrý panovník, jehož lid miluje a váží si ho za způsob, jakým dohlíží na záležitosti království a blaho svého lidu. Toto lichocení starce obměkčilo. Nyní mu Herger děl, že z pěti synů králových pouze jeden přežil, byl to Wulfgar, jenž se vydal k Buliwyfovi jako posel a nyní zůstával v dáli. Herger pravil, že Wulfgar by měl být povolán domů a že by měla být za tím účelem vypravena družina, ježto není jiného dědice kromě Wulfgara.

Tyto věci pravil králi. Též si myslím, že vyměnil pár slov v soukromí s královnou Weilew, jež měla na krále velký vliv. Pak se stalo při večerní hostině, že Rothgar nařídil vystrojení lodí a posádky na cestu k návratu Wulfgara do jeho království. Požadoval jsem připojit se k posádce a to mně starý král nemohl odepřít. Příprava lodí trvala několik dnů. Strávil jsem v té době mnoho času s Hergerem. Herger se rozhodl zůstat.

Jednoho dne jsme stáli na útesech, shlíželi na loď na pláži, jak byla připravována na cestu a vybavována zásobami. Herger mně pravil: "Vydáváš se na dlouhou cestu. Budeme se modlit za tvé bezpečí."

Tázal jsem se, ke komu se bude modlit, a on odvětil: "K Ódinovi, Freyovi, Thorovi, Wyrdovi a několika dalším bohům, již mohou ovlivnit tvou bezpečnou cestu." Toto jsou jména normanských bohů.

Odvětil jsem: "Já věřím v jediného Boha, jímž je Alláh, Všeodpouštějící a Slitovný."

"Já to vím," pravil Herger. "Snad ve vašich zemích jeden bůh dostačuje, leč ne zde: zde existuje mnoho bohů a každý má svou důležitost, tak se budeme za tebe modlit ke všem." Pak jsem mu děkoval, ježto modlitby nevěřícího jsou tak dobré, jak jsou upřímné, a nepochyboval jsem o Hergerově upřímnosti.

Herger dávno věděl, že věřím jinak než on, leč jak se blížila doba odjezdu, dotazoval se mnohokrát opět na mou víru a v neobvyklých okamžicích, doufaje chytit mne, když nejsem ve stěhu, a zjistit pravdu. Považoval jsem jeho mnohé otázky za způsob zkoušení, jak kdysi Buliwyf zkoušel mé znalosti psaní. Vždy jsem mu odpověděl stejným způsobem, zvyšuje tak jeho rozpaky.

Jednoho dne se mne tázal, bez náznaku, že se na to kdy dotazoval předtím: "Jaká je podstata vašeho boha Alláha?"

Odvětil jsem: "Alláh je jediný Bůh, jenž ovládá všechny věci, vidí všechny věci, zná všechny věci, a mění všechny věci." Tato slova jsem děl i předtím.

Po nějaké době se Herger tázal: "Nerozzlobíš nikdy toho Alláha?"

Právil jsem: "Činím tak, leč on je všeodpouštějící a slitovný."

Herger se tázal: "Když to vyhovuje jeho záměrům?"

Právil jsem, že je tomu tak, a Herger zvažoval mou odpověď. Nakonec pravil, potřásaje hlavou: "Riziko je příliš velké. Člověk nemůže soustředit příliš víry v jedinou věc, ani v ženu, ani v koně, ani ve zbraň, ani žádnou jedinou věc."

"A přec já tak činím," pravil jsem.

"Jak považuješ za nejlepší," odvětil Herger, "leč existuje příliš toho, co člověk nezná. A co člověk nezná, to je působiště bohů."

Tímto způsobem jsem zřel, že se nenechá nikdy přesvědčit na mou víru, ani já na jeho, a tak jsme se rozloučili. Po pravdě, byl to smutný odjezd a při opouštění Hergera a zbytku bojovníků mně bylo těžko u srdce. Herger to pociťoval též. Uchopil jsem ho za rameno, on zase mne, a pak jsem se vydal na černou loď, jež mne nesla k zemi Dánů. Jak tato loď se svou silnou posádkou opouštěla břehy Vendenu, zřel jsem blyštivou střechu velké haly Hurot, a na druhé straně, šedý a ohromný oceán před námi. Nyní se stalo54

DODATEK

mlžní netvoří

Jak zdůraznil William Howells, je to spíše vzácná událost, když živý tvor zůstane zachován po své smrti pro budoucí

staletí jako zkamenělina. To zvláště platí v případě malého, křehkého, na zemi žijícího tvora - člověka. Záznam o životě prvních lidí je mimořádně vzácný.

Učebnicové obrázky "lidského rodokmenu" implikují jistotu poznání, které je zavádějící; strom se prostřihává a reviduje každých několik roků. Jednou z nejspornějších a nejobtížnějších větví tohoto rodokmenového stromu je ta, která se obvykle označuje jako "neandertálský člověk".

Dostal své jméno podle údolí v Německu, kde první pozůstatky tohoto typu člověka objevili v roce 1856, tři roky před vydáním Darwinova Původu druhů. Viktoriánský svět byl nálezy částí koster rozladěn a zdůrazňoval hrubé a brutální rysy neandertálského člověka. Dodnes je slovo neandertálský synonymem pro vše, co je v lidské povaze tupé a zvířecí.

Proto došli starší badatelé s jistotou úlevou k závěru, že neandertálský člověk "zmizel" před asi 35 000 roky a byl nahrazen kromaňonským člověkem, o jehož kosterních pozůstatcích se tvrdilo, že svědčí o takové jemnosti, citlivosti a inteligenci, v jaké nesla lebka neandertálce rysy monstrózní surovosti. Obecně se předpokládalo, že vyšší, moderní kromaňonský člověk vybil neandertálce.

Máme velice málo dobrých příkladů kosterních nálezů neandertálského člověka - z více než osmdesáti známých úlomků je pouze asi deset dostatečně kompletních, nebo prokazatelně datovaných, aby zaručily seriózní studium.

Nemůžeme s jistotou určit, jak rozšířenou formou neandertálský člověk byl nebo co se s ním stalo. Nedávné přezkoumání kosterních nálezů odporuje viktoriánské víře v jeho netvorný, pololidský vzhled.

Ve své vědecké práci z roku 1957 Straus a Cave uvádějí: "Kdyby mohl být oživen a odveden do podzemní dráhy v New Yorku - za předpokladu, že by byl vykoupán, oholen a oblečen do moderního oděvu - dá se pochybovat, že by vyvolal větší pozornost než někteří občané cizího původu."

Jiný antropolog to formuloval jasněji: "Mohli byste si myslet, že vyhlíží jako ostrý hoch, avšak neměli byste námitky, kdyby se za něj chtěla provdat vaše sestra."

Odsud je jen malý krůček k přesvědčení, ke kterému už někteří antropologové došli: že neandertálský člověk, jako anatomická varianta moderního člověka, vůbec nikdy nezmizel, ale je ještě mezi námi.

Nová interpretace archeologických nálezů spojených s neandertálským člověkem rovněž podporuje příznivý pohled na tento lidský druh. Na dřívější archeology udělala velký dojem krása a bohatství jeskynních kreseb, které se poprvé objevují s příchodem kromaňonského člověka. Ty spolu s kosterními nálezy posilují dojem, že nádherná nová citlivost nahrazuje podstatu "brutální zaostalosti".

Neandertálský člověk však byl pozoruhodným tvorem. Jeho kultura, nazývaná moustierskou - podle místa Le Moustier ve Francii - je charakterizována opracováním kamene poměrně vysokého stupně, mnohem vyššího, než tomu bylo předtím. Dnes jsme si jisti, že neandertálský člověk měl rovněž nástroje z kostí.

Nejpůsobivější ze všeho je fakt, že neandertálský člověk byl prvním z našich předků, který pohřbíval své mrtvé rituálně. V Le Moustier byl dospívající chlapec uložen do příkopu v poloze spícího; měl u sebe zásobu pazourkových nástrojů, kamennou sekeru a pečené maso. Přesvědčení, že tyto věci byly určeny k užívání zesnulým v posmrtném životě, není mezi archeology zpochybňováno.

Existují další důkazy náboženského citění: ve Švýcarsku je svatyně jeskynního medvěda, tvora zbožňovaného, uctívaného a též pojídaného. V jeskyni Šanidar v Iráku byl neandertálský člověk pohřben s květinami v hrobě.

To vše je dokladem přístupu k životu a smrti, uvědomělého pohledu na svět, o němž jsme přesvědčeni, že odlišuje myslícího člověka od ostatního živočišného světa. Z existujících důkazů musíme vyvodit, že tento přístup poprvé projevil neandertálský člověk.

Celkové přehodnocení neandertálského člověka se časově shoduje se znovuobjevením Ibn Fadlánova rukopisu o setkání s "mlžnými monstry"; jeho popis těchto tvorů naznačuje anatomii neandertálců a vyvolává otázku, zda neandertálský typ skutečně zmizel ze Země před mnoha tisíci roky, nebo zda tito raní lidé přetrvávali do historické doby.

Argumenty založené na analogiích ukazují oběma směry. Existují dějinné příklady hrstky lidí s technologicky pokročilejší kulturou, kteří v krátké době vyhladili primitivnější společnost; k tomu došlo například při setkání Evropanů s Novým světem. Existují však také příklady primitivních společností žijících v izolovaných oblastech, neznámých pokročilejším, civilizovaným lidem. Takový kmen byl nedávno objeven na Filipínách.

Akademickou debatu o Ibn Fadlánových tvorech výstižně shrnují názory Geoffreya Wrightwooda z univerzity v Oxfordu a E. D. Goodriche z univerzity ve Filadelfii. Wrightwood (1971) uvádí: "Ibn Fadlánovo líčení nám podává perfektně použitelný popis neandertálských lidí, shodující se s kosterními pozůstatky a s našimi předpoklady o kulturní úrovni těchto raných lidí. Měli bychom ho okamžitě přijmout, kdybychom už byli nerozhodli, že tito lidé beze stopy vymizeli před asi 30 000 - až 40 000 roky. Měli bychom pamatovat, že věříme tomuto zmizení pouze proto, že jsme nenašli žádné kosterní pozůstatky pozdějšího data, jejich absence však neznamená, že fakticky neexistují."

Objektivně neexistuje žádný apriorní důvod k popření, že skupina neandertálců mohla v izolované oblasti Skandinávie přežít hodně dlouho. V každém případě tento předpoklad popisu v arabském textu vyhovuje nejlépe."

Goodrich (1972), paleontolog dobře známý svým skepticismem, zastává opačný názor: "Celková přesnost Ibn Fadlánova popisu nás může svádět k přehlédnutí jistých výstřelků v jeho rukopise. Je jich několik a jsou způsobeny buď kulturní výchovou, nebo vypravěčovou touhou udělat dojem. Nazývá Vikingy obry, když jimi zcela jistě nebyli; zdůrazňuje špinu svých hostitelů a jejich sklon k alkoholu, což méně vybíraví pozorovatelé neshledali pozoruhodným. Ve svém popisu tak zvaného 'wendola', klade největší důraz na jeho chlupatost a brutální vzhled, i když možná ve skutečnosti nebyl tak chlupatý nebo tak brutální. Mlžní netvoři mohli být kmenem Homo sapiens, žijícím v izolaci a na nižší kulturní úrovni než Skandinávci."

V Ibn Fadlánově rukopisu existují doklady, které podporují představu, že 'wendol' patří k Homo sapiens. Figurky těhotné ženy popsané Arabem připomínají pravěké řezby a sošky nalezené v aurignackých nalezištích ve Francii a mezi

gravettskými nálezy z vrstvy 9. ve Willendorfu v Rakousku. Aurignacká i gravettská kulturní úroveň odpovídají úrovni člověka v podstatě moderního, a ne neandertálského.

Nesmíme nikdy zapomenout, že nezkušený pozorovatel často interpretuje kulturní rozdíly jako fyzické, a člověk nemusí být obzvláště naivní, aby se dopustil této chyby. Tak se dokonce v osmdesátých letech 19. století mohlo stát, že si vzdělání Evropané kladli hlasitě otázku, zda černoši v primitivních afrických společnostech mohou být vůbec považováni za lidské bytosti, nebo zda jsou nějakými bizarními kříženci lidí a opic. Musíme si také uvědomit, že mohou existovat bok po boku společnosti s ohromně se lišícími stupni kulturní vyspělosti. Takový kontrast je patrný dnes například v Austrálii, kde lze nalézt v těsné blízkosti dobu kamennou a dobu tryskových letadel. Takže při interpretaci Ibn Fadlána popisů není třeba postulovat zbytky neandertálců, pokud tomu nejsme podivínsky nakloněni."

Nakonec argumenty ztroskotávají na dobře známém omezení samotné vědecké metody. Fyzik Gerhard Robbins uvádí, že "přesně řečeno, žádná hypotéza nebo teorie nemůže být nikdy dokázána. Může být pouze vyvrácena. Když říkáme, že teorii věříme, říkáme tím ve skutečnosti, že nejsme schopni ukázat, že tato teorie je mylná - ne že jsme schopni ukázat, nade všechny pochyby, že tato teorie je správná.

Vědecká teorie může být uznávána roky, dokonce staletí, a mohou být shromážděny stovky útržků podpůrných důkazů. A přesto je teorie vždy zranitelná a jediný nesouhlasný nálezk stačí k tomu, aby se hypotéza zhroutila a volalo se po nové teorii. Nemůžeme nikdy vědět, kdy se takový konfliktní důkaz objeví. Možná se to stane zítra, možná nikdy. Historie vědy je však poseta ruinami mocných budov zhroutených nehodou, nebo trivialitou."

To měl na mysli Geoffrey Wrightwood, když na Sedmém mezinárodním sympóziu o paleontologii člověka v Ženevě v roce 1972 prohlásil: "Potřebuji pouze jednu lebku, nebo úlomek lebky, nebo kousek čelisti. Ve skutečnosti potřebuji pouze jeden dobrý zub a debata je uzavřena."

Dokud ten kosterní důkaz nebude nalezen, spekulace budou pokračovat a každý může zaujmout jakýkoliv postoj, s nímž se vnitřně ztotožní.

1 Tato pasáž charakterizuje Ibn Fadlána popis cest. Snad čtvrtina celého rukopisu je psána tímto způsobem, prostě zaznamenává názvy osídlených míst a počet dnů strávených v každém z nich. Většina těchto popisů je vypuštěna. Ibn Fadlánova družina putuje zjevně na sever. Nakonec je třeba, aby se zastavila přezimovat.

2 V celém rukopisu je Ibn Fadlán nepřesný v udávání velikosti a složení družiny. Nelze mít jistotu, zda tato zjevná bezstarostnost odráží jeho předpoklad, že čtenář složení karavany zná, nebo zda je důsledkem ztracených pasáží textu. Roli mohou hrát i společenské konvence, protože Ibn Fadlán nikdy neudává, že družina je větší než několik jednotlivců, když ve skutečnosti měla pravděpodobně sto nebo více lidí a dvakrát tolik koní a velbloudů. Ibn Fadlán však nepočítá - doslovně - otroky, služebnictvo a níže postavené členy karavany.

3 Ibn Fadlána družina zjevně vstupovala do teplejší oblasti, protože se už dále o extrémním chladu nezmiňuje.

4 Farzan, bezvýhradný obdivovatel Ibn Fadlána, věří, že tento odstavec odhaluje "racionalitu moderního antropologa zaznamenávajícího nejen obyčej lidí, nýbrž i mechanismus, kterým se tyto obyčej prosazují. Ekonomický význam zabíjení koní nomádského vůdce je přibližným ekvivalentem moderních daní z pozůstalosti, to znamená, směřuje ke snížení hromadění zděděného bohatství v rodině. Ačkoliv byla požadována náboženstvím, nemohla být tato zvyklost populární o nic víc, než je dnes. Ibn Fadlán velice zřetelně předvádí způsob, jakým je vynucována u zdráhavých."

5 Jákútův rukopis obsahuje krátký popis Ibn Fadlána pobytu mezi Baškíry; mnoho badatelů zpochybňuje autentičnost těchto pasáží. Užité popisy jsou nezvykle neurčité a jednoduší, sestávají hlavně ze seznamu náčelníků a urozených, s nimiž se setkal. Ibn Fadlán sám naznačuje, že Baškírové nestojí za mnoho pozornosti, což je velmi neobvyklé prohlášení tohoto neúnavně zvědavého cestovatele.

6 Ibn Fadlánovo slovo pro ně zde bylo vlastně "Rus", jméno tohoto zvláštního kmene Normanů. V textu někdy nazývá Skandinávce jejich zvláštním kmenovým jménem a někdy je nazývá "Varjaki" jako rodovým termínem. Historikové nyní vyhradili termín Varjaki, Varjagové pro skandinávské žoldnéře ve službách Byzantského impéria. Aby nedošlo k omylu, užívá se v tomto překladu všude termínů "Normané" či "Severané".

7 Arabové se při překládání koránu vždy cítili nesví. První šejkové tvrdili, že svatá kniha nemůže být překládána, což mělo být důtklivé napomenutí, zjevně založené na náboženských úvahách. Avšak každý, kdo se o překlad pokusil, je s tím nucen souhlasit ze zcela světských důvodů: arabština je svou přirozeností stručný jazyk a korán je psán jako poezie, je tudíž ještě koncentrovanější. Obtížnost postihu přesného významu - nemluvě o vznešenosti a eleganci arabského originálu - vedla překladatele k tomu, že uvádějí svou práci dlouhými a žalostnými omluvami.

Islám je však současně aktivní, rozpínavý způsob myšlení a desáté století bylo jedním z vrcholných období jeho šíření. Toto rozšiřování nutně vyžadovalo překlady pro nově na víru obrácené obyvatelstvo jiných jazyků, překlady se dělaly, avšak z hlediska Arabů nikdy šťastně.

8 To samo o sobě bylo pro arabského pozorovatele z horkého podnebí úžasné. Muslimské zvyklosti vyžadovaly rychlý pohřeb, často již v den úmrtí, po krátkém obřadu rituálního omytí a modlitby.

9 Nebo možná "poblázněná". Latinský rukopis uvádí cerritus, avšak arabština Jákútova říká "omámená", nebo "oslněná".

10 Pro zajímavost, v arabštině i v latině doslovně "nemoc".

11 Rizika překladu jsou předvedena na této větě. Originální arabština Jákútova rukopisu znamená doslovně:

"Neexistuje jméno, které mohu vyřknout." Rukopis z Xymosu užívá latinské sloveso dare s významem "nemohu tomu dát jméno", a naznačuje, že tlumočník nezná správný výraz v nenormanském jazyku. Rukopis Ráziho, který též obsahuje podrobnější řeči tlumočníka, používá slovo edere s významem: "Neexistuje jméno, které (vám) mohu sdělit."

To je správnější překlad. Norman se vlastně bojí vyslovit to slovo, aby nevyvolal demony. V latině má edere smysl "porodit" a "přivolat" a rovněž svůj doslovný význam "vyslovit". Další odstavce potvrzují tento smysl významu.

12 Wulfgar byl ponechán na místě. Jensen uvádí, že Normané obvykle drželi posla jako rukojmí, a proto "vhodnými posly byli synové králů nebo významní šlechtici nebo jiné osoby, kteří měli ve své vlastní komunitě určité postavení, což z nich činilo cenné rukojmí". Olaf Jorgensen namítá, že Wulfgar zůstal v ležení, protože se bál vrátit.

13 Někteří starší autoři se domnívali, že to znamenalo, že plachta byla lemována provazem; existují jisté kresby z osmnáctého století, které ukazují plachty Vikingů s provazovými lemy. Neexistuje důkaz, že tomu tak bylo; Ibn Fadlán míní, že plachty byly vystrojeny v námořnickém smyslu; např. vychýleny, aby nejlépe chytily vítr, pomocí provazů z tuleních kůží.

14 Čtenáře toto zeměpisné určení pravděpodobně mate. Dnešní Bulharsko je jedním z balkánských států; hraničí s Řeckem, Jugoslávií, Rumunskem a Tureckem. Avšak od devátého do patnáctého století existovalo jiné Bulharsko, na březích řeky Volhy, přibližně 1000 kilometrů na východ od Moskvy, a tam Ibn Fadlán směřoval. Bulharsko na Volze bylo volně spojené království jisté důležitosti a jeho hlavní město, Bolgar, bylo slavné a bohaté, když ho L.P. 1237 okupovalo Mongolsko. Všeobecně se věří, že Bulharsko na Volze a Bulharsko na Balkáně byly osídleny příbuznými skupinami přistěhovalců přicházejících z oblasti kolem Černého moře v letech 400 - 600, ale ví se o tom málo podstatného. Staré město Bolgar leželo poblíž dnešní Kazaně.

15 Na Ibn Fadlána přicházejícího z pouštní oblasti přirozeně dělají dojem bohaté barvy zeleně a hojný déšť.

16 rituálně poraženo

17 To je typický postoj muslimů. Islám nezdůrazňuje myšlenku prvotního hříchu povstávajícího z pádu člověka, tak jako křesťanství, jež v mnohém připomíná. Hřích pro muslima je opomenutí předepsaných denních náboženských rituálů. Vážnějším proviněním je však zapomenout rituál zcela, než si ho pamatovat a neprovádět ho kvůli polehčujícím okolnostem nebo osobní nedostatečnosti. Tak Ibn Fadlán vlastně říká, že si uvědomuje správné chování, i když se podle něj nechová; to je lepší než nic.

18 Vyprávění jiných očitých svědků nesouhlasí s Ibn Fadlánovým popisem vztahu k otrokům a cizoložství, někteří badatelé tudíž pochybují o jeho spolehlivosti jako společenského pozorovatele. Ve skutečnosti existovaly asi u jednotlivých kmenů značné odlišnosti v obvyklém zacházení s otroky a nevěrnými ženami.

19 Dnešní badatelé se dohadují o vzniku názvu "Viking", většina z nich však souhlasí s Ibn Fadlánem, že je odvozen od "vik", znamenající potok nebo úzkou řeku.

20 Přesnost Ibn Fadlánova popisu je zde potvrzena přímými archeologickými důkazy. V roce 1948 byly provedeny vykopávky ve vojenské pevnosti Trelleborg, v západní části ostrova Sjaellandu v Dánsku. Místo odpovídá přesně Ibn Fadláno-vu popisu velikosti, povahy a struktury sídliště.

21 Doslovně "obouruký muž". Jak se později ujasní, Normané byli v boji obouručí a přehodit si zbraně z jedné ruky do druhé se považovalo za znamenitý trik. Tak obouruký muž je úskočný. Podobný význam mělo kdysi slovo "nespolehlivý", které nyní znamená nepoctivý a úhybný, avšak dříve mělo kladnější význam "vynalézavý, taktizující".

22 Toto vyprávění, které je zjevně spatřením velryb, je mnoha vědci zpochybňováno. V rukopise Rázího se objevuje v podobě zde uvedené, ale v Sjogrenově překladu je mnohem kratší a Normané jsou v něm vyliceni tak, jako by si z Araba dělali legraci. Podle Sjogrena Normané velryby znali a rozlišovali je od mořských příšer. Další badatelé, včetně Hassana, pochybují, že Ibn Fadlán mohl nevědět o existenci velryb, jak to zde vyhlíží.

23 Populární zobrazení Skandinávců je vždy ukazují v přílbách s rohy. To je anachronizmus; v době Ibn Fadlánovy návštěvy se už takové přílby nenosily více než tisíc let, od doby bronzové.

24 Popsaná figurka odpovídá přesně několika řezbám objeveným archeology ve Francii a Rakousku.

25 Ducere spiritu: doslovně "vdechnout".

26 Příběh o trepkách Abú Kásima je v arabské kultuře starodávný a byl Ibn Fadlánovi i jeho spoluobčanům v Bagdádu dobře známý.

Příběh existuje v mnoha verzích, může se vyprávět krátce či složitě, záleží to na vypravěčově zápalu. Krátce :

Abú Kásim je bohatý kupec a lakomec, který si přeje utajit své bohatství, aby dosáhl výhodnějších obchodů. Aby vypadal chudě, nosí obzvláště laciné, ubohé trepy, doufá, že lidi oklame, avšak nikdo se nenechá. Místo toho si o něm lidé myslí, že je hloupý a zpozdilý. Jednoho dne se Abú Kásimovi podaří uzavřít obzvláště výhodný obchod se skleněným zbožím a rozhodne se oslavit to nikoli obvyklým způsobem, že by pohostil své přátele, avšak tím, že si dopřeje malý sobecký přepych návštěvy veřejných lázní. Nechá šaty a boty v předpokoji a přítel ho vyhubuje za obnošené a nepatřičné boty. Abú Kásim odpoví, že ještě mohou sloužit, a vstoupí s přítelem do koupele. Později přijde do lázní také mocný soudce, svlékne se a nechá v šatně elegantní trepy. Mezitím Abú Kásim lázeň opouští a nemůže najít své staré trepy; místo nich najde nové a krásné boty, a předpokládá, že je to dárek od přítele, obuje si je a odejde.

Když odchází soudce, nenajde své boty a vše, co tam je, jsou laciné, ubohé trepy, o nichž každý ví, že patří lakomci Abú Kásimovi. Soudce se zlobí; pošle služebníky, aby našli chybějící trepy; a ti je brzy najdou na nohou zloděje, jenž je přiveden před soud a dostane velkou pokutu.

Abú Kásim proklíná svou smůlu, a když se dostane domů, vyhodí nešťastné trepy oknem, kde padnou do kalných vod řeky Tigris. Po několika dnech zatáhne skupina rybářů síť a s rybami najde i trepy Abú Kásima; cvoky trepek jim protrhly síť. Rozzlobení, hodí nasáklé trepy do otevřeného okna. Je to okno Abú Kásima; trepy padnou na nově koupené skleněné zboží a úplně je rozbijí.

Abú Kásim je zničen a trápí se, jak to jenom lakomý ubožák dokáže. Přisáhá, že protivné trepy mu už nesmí způsobit další škodu, a aby měl jistotu, jde s rýčem do zahrady a zakope je. Jeho soused ho náhodou zahlédne, jak ryje, dělá otrockou práci vhodnou jen pro služebníka. Soused předpokládá, že když pán domu dělá tuto práci sám, musí to být proto, že hledá poklad. Tak jde soused ke kalifovi a udá Abú Kásima, protože podle zákonů, všechny poklady nalezené v zemi jsou majetkem kalifa.

Abú Kásim je předvolán před kalifa, a když řekne, že jenom zakopal staré trepky, soud se hřmotně zasměje zjevnosti kupcova pokusu skrýt svou skutečnou a nezákonnou činnost. Kalif se rozkatí, že je považován za hlupáka, když se mu dostává takové hloupé lži, a zvedne příslušně výšku pokuty. Pro Abú Kásima je to blesk z čistého nebe, když slyší rozsudek, a přec musí zaplatit. Abú Kásim se nyní rozhodne zbavit se svých trepek jednou provždy. Aby měl jistotu, že mu nezpůsobí další mrzutosti, odejde daleko z města, hodí je do vzdálené vodní nádrže a s uspokojením pozoruje, jak klesají ke dnu. Avšak z nádrže se odebírá voda pro město a trepky nakonec ucpou potrubí; strážé vyslané uvolnit ucpávku najdou trepky a poznají je, protože všichni znají trepky tohoto známého lakomce. Abú Kásima opět přivedou před kalifa, obviní ho ze znečišťování vod města a dostane ještě mnohem větší pokutu než předtím. Trešky mu vrátí. Abú Kásim se nyní rozhodne trešky spálit, jsou však ještě mokré, tak je dá schnout na balkon. Uvidí je pes a hraje si s nimi; jedna treška mu vypadne z čelistí a spadne na ulici, kde udeří procházející ženu. Žena je těhotná a úder vyvolá potrat. Její manžel běží k soudu a žádá odškodnění, jehož se mu bohatě dostane, a Abú Kásim, nyní zlomený a zchudlý člověk, musí platit. Potutelně doslovná arabská morálita tvrdí, že tento příběh ilustruje, jaká neštěstí se mohou udát člověku, který si dost často nemění trešky. Avšak tím, co Normany rozrušilo, byl nepochybně hlubší význam bajky, myšlenka muže, který se nemůže zbavit nějakého jha.

27 To není tentýž "anděl smrti", jenž byl s Normany na břehu Volhy. Zjevně každý kmen měl stařenu, jež vykonávala šamanské funkce, a již se říkalo "anděl smrti". Je to tedy druhový pojem.

28 Na Skandinávce zjevně více zapůsobily zákeřnost a zlořádnost tvorů než jejich kanibalismus. Jensen naznačuje, že kanibalismus mohl být Normanům odporný, protože ztěžoval vstup do Valhaly; pro tento názor chybí důkazy. Pro Ibn Fadlána s jeho rozsáhlou erudicí mohla však představa kanibalismu implikovat jisté těžkosti v posmrtném životě. Pojídač mrtvých je velmi známý tvor v egyptské mytologii, obávané zvíře s hlavou krokodýla, trupem lva a zadkem hrocha. Tento Pojídač mrtvých hltá hanebníky po jejich Posledním soudu.

Stojí za upozornění, že po většinu historie lidstva nebyl rituální kanibalismus, v jakékoliv formě, z jakéhokoliv důvodu ani vzácný, ani kromobyčejný. Pekingský člověk i neandertálec byli oba zjevně kanibaly; stejně tak v různých dobách Skytové, Číňané, Irové, Peruánci, Mayové, Egypťané, domorodci v Austrálii, Maorové, Řekové, Huroni, Irokézové, Po-nyové a Ašanti.

V době, kdy byl Ibn Fadlán ve Skandinávii, navštívili další arabští obchodníci Čínu, kde zaznamenali, že lidské maso - označované jako "dvounohý skopec" - bylo otevřeně a legálně prodáváno na trhu.

Martinson naznačuje, že Normany kanibalismus wendola odpuzoval, protože věřili, že maso bojovníků je podáváno ženám, obzvláště matce wendola. Ani pro to neexistují důkazy, avšak určitě by tím byla smrt normanských bojovníků ostudnější.

29 Arab si to mohl myslet, protože náboženské umění islámu je především abstraktní a kvalitou je podobné skandinávskému umění, které často dává přednost čistým vzorům. Avšak Normané neměli zakázáno znázorňovat bohy, a často tak činili.

30 Doslova "žily". Arabský výraz vedl k některým vědeckým omylům; například E.D. Graham napsal, že "Vikingové předpovídali budoucnost pomocí rituálu sekání žil zvířat a jejich rozprostírání na zem." To je téměř jistě chybné; arabský výraz pro vyvržení zvířete je "rozsekání žil", a Ibn Fadlán zde odkazuje na široce rozšířený postup věštění pomocí prohlížení vnitřností. Jazykovědci, kteří neustále zacházejí s takovými hovorovými výrazy, si libují ve významových rozdílech; oblíbeným příkladem Halsteada je anglické varování "Pozor!" (doslova "Rozhlédni se!"), které obvykle znamená, že člověk by měl udělat přesně opak a kvapně se schovat.

31 Má na mysli obrázku.

32 Ibn Fadlán nepopisuje baziliška, zjevně předpokládá, že jeho čtenářům je známo mytologické stvoření, jež se objevuje v bájích téměř všech západních kultur. Bazilišek je v podstatě druh kohouta s hadím ocasem a osmi nohama, a někdy šupinami místo peří. O baziliškovi se vždy tvrdí, že jeho pohled je smrtelný jako pohled Gorgony; a baziliščí jed je obzvláště smrtelný. Podle tradovaných vyprávění je člověk, který baziliška bodne, ohrožen jeho jedem, který putuje po meči až na jeho ruku. Musí si pak ruku useknout, aby se zachránil. Jde pravděpodobně o tento pocit nebezpečí, který zde vyvolává zmínku o baziliškovi. Urozený kmet praví Ibn Fadlánovi, že přímá konfrontace s buřiči problém nevyřeší. Pro zajímavost, jeden způsob, jak baziliška zneškodnit, byl nechat ho spatřit svůj obraz v zrcadle; pak byl usmrcen svým vlastním pohledem.

33 Verbera v latinských textech i arabský výraz znamenají "mrskaje" nebo "bičuje", a ne "házeje", jak je tento úsek obvykle překládán. Obvykle se předpokládá, že Ibn Fadlán použil metaforu "bičuje" hlinou, aby zdůraznil zuřivost urážky, která je v každém případě dostatečně zřejmá. Mohl však vědomě či podvědomě vyjádřit skandinávský postoj k urážkám. Druhý arabský cestovatel, al-Turtúší, navštívil v roce 950 město Hedeby a o Skandinávci řekl toto: "Jsou nejpodivnější v záležitosti trestů. Za provinění mají pouze tři tresty. Prvním a nejobávanějším je vykazání z rodu. Druhým je být prodán do otroctví a třetím je smrt. Ženy, jež se dopustí nepravosti, jsou prodány jako otrokyně. Muži vždy dávají přednost smrti. Mrskání je Normanům neznámé." Tento názor zcela nesdílí Adam z Brém, německý církevní historik, který v roce 1075 napsal: "Jsou-li ženy shledány necudnými, jsou ihned prodány, leč jsou-li muži usvědčeni ze zrady nebo jiného zločinu, dávají přednost stětí před mrskáním. Neznají žádné jiné tresty než sekeru nebo otroctví." Historik Sjogren přikládá velký význam Adamovu tvrzení, že muži dají přednost stětí před mrskáním. To zjevně naznačuje, že mrskání bylo mezi Normany známo; a dále argumentuje, že to byl nejpravděpodobnější trest pro otroky. "Otroci jsou majetek a je ekonomicky nemoudré zabíjet je za malá provinění; bičování bylo pro otroka jistě obvyklou formou trestu. Válečníci zřejmě pohlíželi na bičování jako na ponižující trest, protože byl vyhrazen otrokům." Sjogren také vyvozuje, že "vše, co víme o životě Vikingů, ukazuje na společnost založenou na myšlence hanby, ne viny, jako negativního pólu chování. Vikingové nikdy nad ničím necítili vinu, zuřivě však bránili svou čest a za každou cenu se vyhýbali všem hanebným činům. Podrobit se pasivně bičí muselo být považováno za nadměrně potupné a daleko horší

než samotná smrt." Tyto spekulace nás vracejí k Ibn Fadlánovu rukopisu a jeho výběru slov "bičování hlinou". Protože Arab vždy tak pečlivě volí slova, vzniká domněnka, zda jeho slova neodrážejí přístup islámu. V tomto ohledu bychom měli mít na paměti, že i když Ibn Fadlánův svět byl dozajista rozdělen na čisté a nečisté věci a činy, hlína sama nebyla nutně špinavá. Naopak, tayammum, očištění prachem nebo pískem, se provádí vždy, kdykoliv není možné očištění vodou. Tak Ibn Fadlán neměl žádný zvláštní odpor k hlině na něčem těle. Daleko více by ho trápilo, kdyby ho požádali, aby pil ze zlaté číše, což bylo přísně zakázáno.

34 Tato pasáž zjevně přiměla učeného reverenda Noela Harleigha k poznámce, že "mezi barbarskými Vikingy byla morálka tak perverzně převrácená, že pod jejich pojmem almužny se rozuměl poplatek placený výrobcům zbraní". Harleighova viktoriánská sebejistota převýšila jeho jazykové znalosti. Severské slovo alm znamená jilm, pružné dřevo, z něž Skandinávci dělali luky a šípy. Je jen náhoda, že toto slovo má též anglický význam. (Anglické "alms" znamenající dobročinný dar se obvykle považuje za odvozené z řeckého eleos, litovat.)

35 Linea adeps: doslovně "tuková linie". Ačkoliv anatomická moudrost této pasáže nebyla po tisíc let vojáky zpochybněna - protože střední část těla je ta, kde se nalézají všechny nejdůležitější nervy a orgány - přesné odvození termínu je záhadou. V tomto ohledu je zajímavé, že jedna islandská sága zmiňuje zraněného bojovníka v roce 1030, jenž vytáhne šíp z prsou, vidí kousky masa přichycené k hrotu a řekne, že ještě má tuk kolem srdce. Většina badatelů se shoduje, že je to ironická poznámka bojovníka, který ví, že je smrtelně zraněn, což je ovšem anatomicky pravděpodobné.

V roce 1874 se americký historik Robert Miller odvolával na tuto pasáž Ibn Fadlána rukopisu, když napsal: "Přestože byli zuřivými bojovníky, měli Vikingové chabé znalosti fyziognomie. Instruovali své muže, aby vyhledávali vertikální střední linii protivníkovy těla, když se však tak dalo, minulí samozřejmě srdce umístěné v levé části prsou."

Chabá znalost musí být připsána Millerovi a ne Vikingům. Posledních několik set let obyčejní západní lidé věřili, že srdce je umístěno v levé části hrudi; Američané kladou ruku na srdce, když přísahají věrnost vlajce; máme silnou lidovou tradici vojáků zachráněných před smrtí biblí nošenou v náprsní kapse, která zastaví smrtelnou kulku, a tak dále. Ve skutečnosti je srdce umístěno ve střední linii a zasahuje částečně v různém stupni do levé části hrudi; zranění ve střední vertikální čáře hrudi však vždy zasáhne srdce.

36 Podle božského zákona muslimové věří, že "Posel Boží zakázal krutost vůči zvířatům." To sahá k tak všedním podrobnostem, jako je příkazání spěšně složit náklad se soumarů, aby nebyli zbytečně zatěžováni. Nadto, Arabové vždy nacházeli obzvláštní potěšení v chovu a výcviku koní. Skandinávci vůči zvířatům nic zvláštního necítí; téměř všichni arabští pozorovatelé se zmiňují o jejich nedostatku lásky ke koním.

37 Většina prvních překladatelů Ibn Fadlána rukopisu byli křesťané bez jakékoliv znalosti arabské kultury a jejich interpretace této pasáže odráží tuto nevědomost. Ve velmi volném překladu italský Lacalla (1847) praví: "Ráno jsem procitl ze své opilé strnulosti jako toulavý pes a moc jsem se za svůj stav styděl." A Skovmand, ve svém komentáři z roku 1919, příkře dochází k závěru, že "nelze věřit Ibn Fadlánovým příběhům, ježto byl opilý během bitvy, a sám to přiznává." Du Chatellier, přesvědčený vikingofil, praví v roce 1908 shovívavěji: "Arab brzy propadl opilosti bitvou, což je samotná podstata severského hrdinného ducha."

Jsem zavázán Masúdu Farzánovi, súfiskému učenci, za vysvětlení narážky, již tu Ibn Fadlán činí. Fakticky se přirovnává k člověku z velmi starého arabského vtipu: Opilec upadne do louže svých zvratků u cesty. Příběhne pes a začne mu olizovat tvář. Opilec předpokládá, že mu tvář čistí laskavý člověk, praví tedy vděčně: "Ať Alláh učiní tvé děti poslušnými." Pak pes zvedne nohu a močí na opilce, jenž odpoví: "Ať ti Bůh požehná, bratře, že jsi přinesl teplou vodu k omytí mé tváře."

V arabštině nese vtíp obvyklé odsouzení opilství a jemné připomenutí, že pálenka je khmer, či špína, jako je moč. Ibn Fadlán pravděpodobně očekával, že si jeho čtenář nebude myslet, že byl opilý, ale že šťastně ušel tomu, aby ho pomočil pes, jak předtím unikl smrti v bitvě.

38 * Moč je zdrojem čpavku, výborné čistící sloučeniny.

39 Někteří odborníci na mytologii tvrdí, že Skandinávci tuto myšlenku věčné bitvy nevytvořili, že je to spíše keltské pojetí. To je pravděpodobné, protože Skandinávci byli v té době s Kelty už přes sto padesát let ve styku.

40 V arabštině doslovně "poušť děsu". V článku z roku 1927 J.G. Tomlinson poukazuje, že přesně stejný termín se objevuje v díle Volsunga Saga, a proto dlouze dokazuje, že představuje rodový výraz pro zakázané země. Tomlinson si zjevně nebyl vědom, že Volsunga Saga nic takového neuvádí; překlad Williama Morrisa z devatenáctého století vskutku obsahuje verš "V nejzazší části světa se nachází poušť děsu," avšak tento verš si Morris vymyslel, objevil se v jedné z mnoha pasáží, kde rozšiřoval původní germánskou ságu.

41 Islámský zákaz alkoholu je doslovně zákaz kvašených plodů révy; to jest vína. Kvašené nápoje z medu jsou muslimům mimořádně povoleny.

42 Obvyklé psychiatrické vysvětlení takovýchto obav ze ztráty části těla je, že představují kastráční úzkost. Ve sborníku z roku 1937, nazvaném Deformace obrazu těla v primitivních společnostech, Engelhart poznamenává, že mnoho kultur se o této víře výslovně vyjadřuje. Například, Natamani v Brazílii trestají sexuální přestupky uříznutím levého ucha; to se považuje za prostředek ke snížení sexuální potence. Jiné společnosti dávají význam ztrátě prstů na rukou, nohou, nebo v případě Normanů nosu. Je to běžný předpoklad v mnoha společnostech, že velikost mužova nosu odráží velikost jeho penisu.

Emerson tvrdí, že důležitost přisouzená primitivními společnostmi nosu obráží nevyvinutý přístup z dob, kdy muži byli lovci a spoléhali hodně na čich, aby našli lovnou zvěř a vyhnuli se nepřítelům; v takovém životě byla ztráta čichu

vskutku vážným poraněním.

43 U Středozemního moře, od časů Egyptanů, byli trpaslíci považováni za obzvláště inteligentní a důvěryhodné a byly pro ně vyhrazeny úkoly účetnictví a zacházení s penězi.

44 Z přibližně devadesáti koster, jež mohou být s jistotou připsány období Vikingů ve Skandinávii, činí střední výška asi 170 centimetrů.

45 Dahlmann (1924) píše, že "při slavnostních příležitostech pojídali berana ke zvýšení potence, protože rohaté zvíře bylo považováno za nadřazené samicím." Ve skutečnosti v tomto období měli rohy berani i ovce.

46 Joseph Cantrell poznamenává, že "v germánské a severské mytologii existuje směr, který tvrdí, že ženy mají zvláštní schopnosti, kouzelné vlastnosti, a že muži se jich mají obávat a nedůvěřovat jim. Hlavní bozi jsou všichni muži, avšak Valkýry, což znamená doslovně "sběračky zabitých", jsou ženy, které dopravují mrtvé bojovníky do Ráje. Věřilo se, že existovaly tři Valkýry, jako existovaly tři Norny, nebo Sudičky, které byly přítomny při zrození každého člověka a určovaly výsledek jeho života. Norny se nazývaly Urth, minulost; Verthandi, přítomnost; a Skuld, budoucnost. Norny tkají lidský osud, a tkaní byla ženská práce; v populárních představách byly ukazovány jako mladé panny. Wyrđ, anglosaská bohyně, která vládla osudem, byla rovněž žena. Předpokládá se, že spojení ženy s osudem muže bylo permutací dřívějších konceptů žen jako symbolů plodnosti; bohyně plodnosti řídily růst a vykvétání úrody a živých věcí na zemi." Cantrell také upozorňuje, že "v praxi víme, že věštění, zařikávání a další šamanské funkce byly v severské společnosti vyhrazeny starým ženám. Populární představy žen navíc obsahovaly těžký prvek podezření. Podle Havamalu, by nikdo neměl věřit slovu dívky nebo vdané ženy, ježto jejich srdce jsou tvarována na otáčivém kole a jsou od přírody nestálá. Bendixon říká: "Mezi ranými Skandinávci existoval druh rozdělení moci podle pohlaví. Muži řídili tělesné záležitosti; ženy psychologické věci."

47 To je parafráze typického přístupu Normanů, plně vyjádřeného takto: "Den před večerem nechval; a ženu, dokud spálena není; meč chval, až ho vyzkoušíš; a děvče, až se vdá; led, až jej přejdeš; a pivo po vypití." Tento střízlivý, realistický a poněkud cynický pohled na lidskou přirozenost a na svět bylo něco, co Skandinávci i Arabové sdíleli. A jako Skandinávci, tak i Arabové to často vyjadřovali světskými či satirickými výrazy. Existuje súfistický příběh o muži, který se tázal mudrce: "Dejme tomu, že cestuji po venkově a musím se omýt v potoce. Kterým směrem se mám postavit tváří, když provádím rituál?" A na to mudrc odvětil: "Ve směru ke svým šatům, aby ti je neukradli."

48 Na dánských Faerských ostrovech dosud užívají podobnou metodu slézání útesů ke sběru ptačích vajec, důležitého zdroje potravy ostrovanů.

49 Tento popis tělesných rysů wendola zažehl předvídatelnou diskuzi. Viz Dodatek.

50 Lectulus

51 Fenestraporcus: doslovně "prasečí okno". Normané používali k zakrytí úzkých oken místo skla natažené blány, které byly průsvitné. Nebylo jimi moc vidět, světlo však do domů pronikalo.

52 Tato část rukopisu je sebrána z útržků Ráziho rukopisu, jehož hlavním zájmem byly vojenské záležitosti. Zda Ibn Fadlán znal nebo zaznamenal význam Buliwyfova znovuoobjevení či nikoliv, není známo. Rázi to určitě nezahrnul, ačkoliv význam je dostatečně zjevný. V severské mytologii je Ódin popisován s havrany na obou ramenou. Tito ptáci mu přinášejí zprávy z celého světa. Ódin byl hlavním bohem panteonu Seveřanů a byl považován za nejvyššího vládce. Vládl především ve věcech válečnictví; věřilo se, že se čas od času objeví mezi lidmi, i když zřídka ve své božské podobě, dávaje přednost podobě obyčejného pocestného. Tvrdilo se, že nepřítel bude vystrašen pouze jeho přítomností.

Pro zajímavost, existuje příběh o Ódinovi, v němž je zabit a po devíti dnech znovuvzkříšen; většina odborníků věří, že tato myšlenka předchází jakýkoliv křesťanský vliv. V každém případě byl znovuvzkříšený Ódin stále smrtelný a věřilo se, že jednoho dne zemře.

53 Ačkoliv Ibn Fadlán nezmiňuje žádnou uplynulou dobu, do pohřebního obřadu pravděpodobně uplynulo několik dnů.

54 Rukopis končí náhle v tomto místě, na konci přepsané stránky, posledními strohými slovy "nuncfl", a ačkoliv zjevně musel pokračovat, další pasáže nebyly nalezeny. To je jistě historická náhoda, avšak každý překladatel se vyjadřoval k podivnému vyznění tohoto strohého zakončení, jež naznačuje začátek nějakého nového dobrodružství, nových podivných zážitků, které nám uplynulé tisíciletí z neznámých důvodů odepřelo a nadále odpirá.

114